

DADZIS

1978

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS 1978

IZDEVNIECĪBA «ZVAIGZNE»
RĪGA 1977

Союз журналистов Латвийской ССР

Дадзис—1978

Издательство «Звайгзле»

Рига 1977

На латышском языке

Составитель Я. Яунземс

Художник И. Мелгайлис

Вынущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

Sastādītājs J. Jaunzems
Mākslinieks I. Melgailis
Izdots pēc Latvijas PSR
Zurnālistu savienības pasūtījuma

Latvijas PSR Zurnālistu savienība

DADZIS, 1978

Tulkolājs *I. Palkovs*

Vāku zīmējis *E. Ozoliņš*

Mēnešu titullapas zīmējis *I. Melgailis*

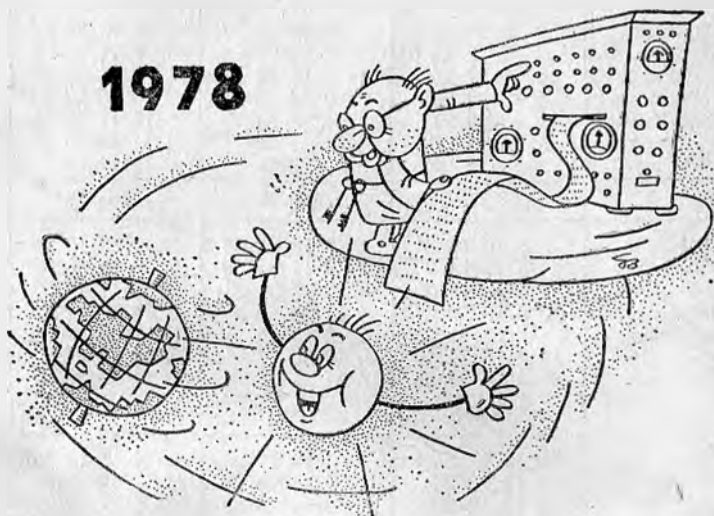
Draudzīgo šaržu autori *G. Vindedzis, U. Mežvilks*

Apsveikumu autors *H. Heisters*

Atbildīgais redaktors *I. Palkovs*. Izdevniecības redaktore
S. Gehrmane. Mākslinieciskā redaktore *A. Lubgāne*. Tehniskais
redaktors *J. Čakšs*. Korektore *V. Palkova*. Izdevniecības korek-
tore *V. Bruņniece*.

ИВ № 144

Nodota salikšanai 1977. g. 3. maijā. Parakstīta iespiešanai
1977. g. 19. septembrī. Papīra formāts 84×108/32. Tipogr. papīrs
Nr. 3. 8 liz. iespiedl.; 11,2 uzsk. iespiedl.; 12,19 izdevn. l.
Meliens 120 000 eks. JT 17400. Maksā 45 kap. Izdevniecība
«Zvaigzne» Rīgā, Gorkija ielā 105. Izdevn. Nr. 4189/36/77.
Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts izdevniecību,
poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrā-
fijā «Cīņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 1854-D.

Latvijas PSR, tāpat kā visā PSRS rietumu daļā uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna, lieto otrās laika joslas vidējo laiku, tā saucamo **M a s k a v a s** jeb Austrumeiropas laiku. Tas ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku ir pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kas iet caur veco Griničas observatoriju (Londonā). Tas ir t. s. nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes dekrētu 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz

priekšu. Tas lika izdarīts, lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu. Pēc 3. dekrēta 2. laika joslā faktiski laiku skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. un tā tālāk. Laiku, kuram pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Parasti, nosaucot kādas joslas dekrēta laiku, saīsināšanas dēļ vārdu «dekrēta» izlaiž, ja tādējādi nerodas pārpratums. Tā, piemēram, ja saka «Maskavas laiks», tad ar to saprot Maskavas dekrēta laiku; ja 3. un nākamajās joslās raksta un saka «vietējais laiks», tad ar to saprot attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kas tād ir par 3 stundām priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēktu un rietu momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamā lēkta un rietu momentu, t. i., ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skalienu virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (šajā gadījumā — no Rīgas).

GADALAIKI 1978. GADĀ

Pavasara sākums	— 21. martā	plkst.	2 st 34 ^m
Vasaras	„ — 21. jūnijā	„	21 st 10 ^m
Rudens	„ — 23. septembrī	„	12 st 26 ^m
Ziemas	„ — 22. decembrī	„	8 st 21 ^m

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtotāšanās periods ir t. s. **tropiskais gads**, kas vidēji ir 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 46 sekundes garš. 1978. gadā tropiskā gada sākuma moments ir 1977. gada 31. decembrī plkst. 19st54^m.

Zeme perihēlijā (vistuvāk Saulei) atrodas 2. janvārī plkst. 2st24^m, attālums apmēram 147 miljoni km.

Zeme afēlijā (vistālāk no Saules) atrodas 5. jūlijā plkst. 3st21^m, attālums apmēram 152 miljoni km.

APTUMSUMI 1978. GADĀ

1978. gadā notiks divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Pilns Mēness aptumsums 24. martā redzams Āzijā, Austrālijā, Jaunzēlandē, Antarktīdā, Ziemeļu Ledus okeānā, Klusajā okeānā un Indijas okeānā. Aptumsuma sākums redzams arī Ziemeļamerikas ziemeļrietumu daļā, bet beigas — Eiropā un Āfrikā. Latvijā redzamas tikai aptumsuma beigas, jo Mēness Rīgā iec plkst. 19st42^m. Aptumsuma gaita ir šāda:

Daļējā aptumsuma sākums	plkst. 17 st 32 ^m 8 ^s
Pilnā aptumsuma sākums	„ 18 st 36 ^m 7 ^s
Vislielākās fāzes moments	„ 19 st 22 ^m 4 ^s
Pilnā aptumsuma beigas	„ 20 st 08 ^m 0 ^s
Daļējā aptumsuma beigas	„ 21 st 11 ^m 9 ^s

Vislielākā fāze (Mēness redzamā diametra daļa, kas ieciet Zemes ēnā) ir 1,457, tātad viss Mēness samērā dziļi ieciet Zemes ēnā.

2. Daļējs Saules aptumsums 7. aprīlī redzams tikai Āfrikas un Dienvidamerikas dienviddaļā, Antarktīdā, Atlantijas okeāna un Klusā okeāna dienviddaļā. Latvijā nav redzams.

3. Pilns Mēness aptumsums 16. septembrī redzams Eiropā, Āzijā, Austrālijā, Āfrikā, Antarktīdā un Indijas okeānā. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita šāda:

Daļējā aptumsuma sākums	plkst. 20 st 20 ^m 2 ^s
Pilnā aptumsuma sākums	„ 21 st 24 ^m 4 ^s
Vislielākās fāzes moments	„ 22 st 04 ^m 2 ^s
Pilnā aptumsuma beigas	„ 22 st 43 ^m 9 ^s
Daļējā aptumsuma beigas	„ 23 st 48 ^m 1 ^s

Vislielākā fāze šoreiz ir 1,332. Sajā laikā Mēness redzams dienvidaustrumos 19° augstumā virs horizonta.

4. Daļējs Saules aptumsums 2. oktobrī redzams Eiropas ziemeļaustrumu daļā, Āzijā (izņemot lās dienviddaļu), Ziemeļu Ledus okeānā un

Klusā okeāna rietumu daļā. Aptumsams novērojams arī Latvijā, bet ar ļoti niecīgu fāzi. Tā gaita paredzama šāda:

	Rīga	Liepāja	Daugavpils
Pirmais kontakts	7 st 40 ^m 40 ^s	7 st 42 ^m 53 ^s	7 st 44 ^m 09 ^s
Vislielākās fāzes moments	8 st 03 ^m 36 ^s	8 st 02 ^m 10 ^s	8 st 03 ^m 11 ^s
Pēdējais kontakts	8 st 26 ^m 57 ^s	8 st 21 ^m 42 ^s	8 st 22 ^m 27 ^s
Vislielākā fāze	0,060	0,043	0,040

Daļēja aptumsama laikā uz Sauli var skatīties tikai caur tumšiem filtriem, piemēram, caur nokvēpinātu stiklu, melnu fotoplati utt. (parastās saulesbrilles vai fotogrāfiskie filtri ir par gaišiem). Vislabāk novērot aptumsumu ar teleskopu vai binokli, projicējot Saules attēlu uz balta ekrāna. Nekādā ziņā nedrīkst mēģināt skatīties teleskopā vai binoklī tieši uz Sauli — tā var pat pilnīgi zaudēt redzi!

MĒNESS FĀZES

jauns Mēness pilns Mēness
 pirmais ceturksnis pēdējais ceturksnis

— Mīl, nemīl...

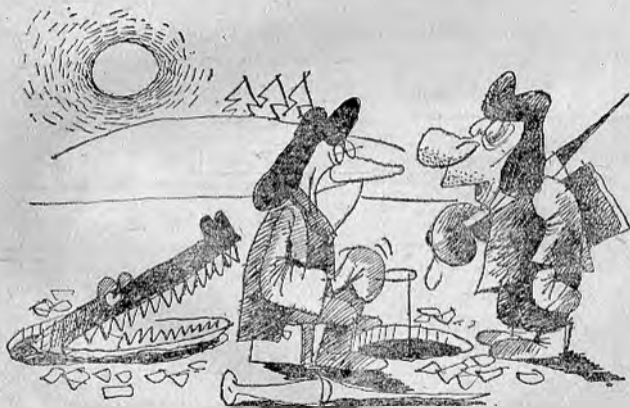
I. Melgaitis

— Jūs taisāt paši? Mēs gan savējam nopirkām gatavu!

T. Sergijenko

— Man liekas, ka tu cērt pārāk lielus caurumus.

E. Oks

Pirms loogadiem

DAŽĀDAS ZIŅAS

Iz Vidzemes. Burtniecīšos viesībās pie dančiem tik tie varot dalību ņemt, kas vāciski prāt; danču vadišana un izskaidrošana nofiekot tikai vācu valodā.

«Ballijas Vēstnesis», 1878. g. 11. Janvārī

Iz Vidzemes. Striķenieši esot lieli bramaņi, bet pie bramešanas nereti noejot gluži no ceļa, padarot it nelāgus stiķus. Reiz N. krogā kāds striķeniets solījis rubli, ja kāds ienāktu krogā plīks un izdertu kambarī 3 glāzes alus. Otrs striķeniets to arī tūlīt uz pedām izdarījis un saņēmis pelnīto maksu.

«Ballijas Vēstnesis»,
1878. g. 11. Janvārī

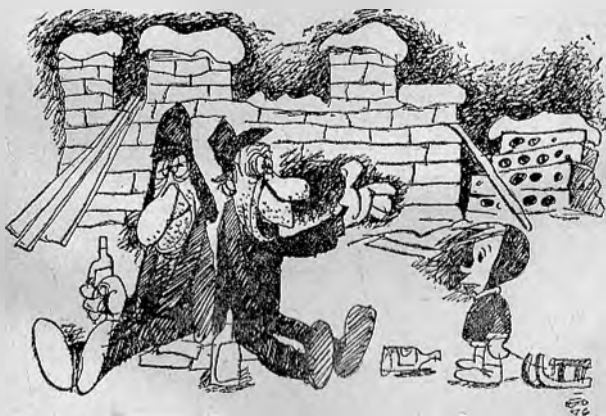

KĀDĒL NEBRAUCU LEJĀ?
VAI TU NEREDZI, KA
KOKS PRIEKŠĀ?

Bez vārdiem.

M. Ramane

- Kad jūs, onkul, domājat pabeigt bērnodārzu?
 — Kāpēc tu, puisīt, domā, ka mēs domājam pabeigt?

E. Ošs

Pirms 100 gadiem

ĀRZEMES ZIŅAS

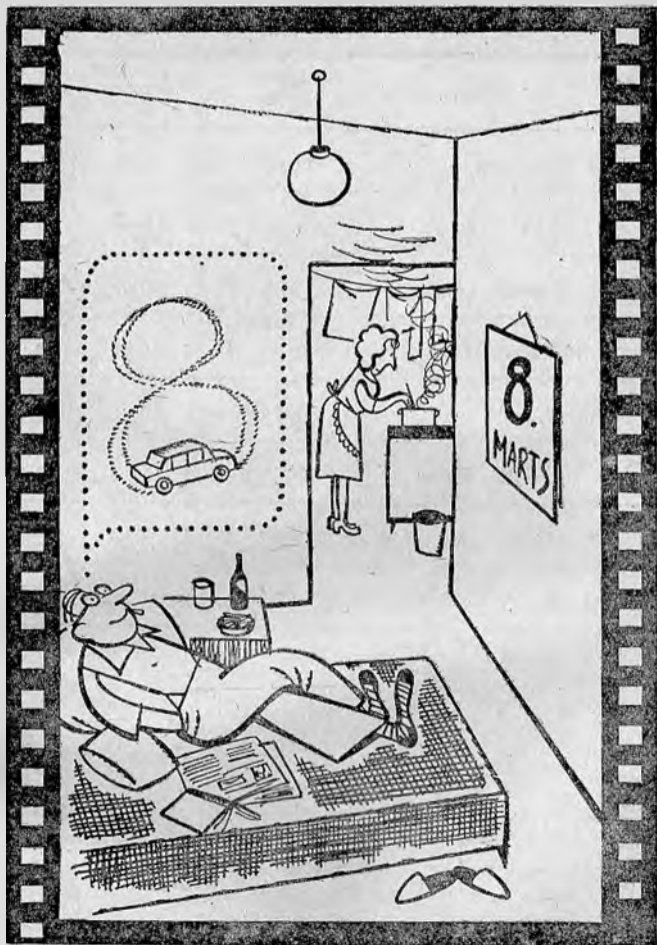
No Romas. Kā no turienes tiek ziņots, tad kāds smalki gērbies francužu kungs tai 31mā janvārī nomirušam pāvestam no kājas nozaga vienu tupeli. Smalkais zaglis tika pieķerts, bet viņam neko nedarija, viņš tika palaists vajam.

«Mājas Viesis»,
1878. g. 11. februārī

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Samaras. Sejieneš aprinķa—fiesa nosprieda kādam sādžas garīdzniekam un psalmu—dziedatajam Sibīrijas strāpi, tapēc ka tie bija izdevuši neriktīgas kristišanas—zīmes, lai kādam jaunam pārim būtu iespējams preceties. Brūtgans bija tikai 17 gadus un 3 mēnešus vecs, brūte atkal tikai 15 gadus un 10 mēnešus veca.

«Mājas Viesis», 1878. g. 11. februārī

— Viņš atnesa — lai pats auklēt

D. Broikšs

— Vai drīkstu lūgt jūsu roku?
— Izziņu no namu pārvaldes, izziņu no darba
vietas, izziņu no...

K. Liede

Pirmā 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

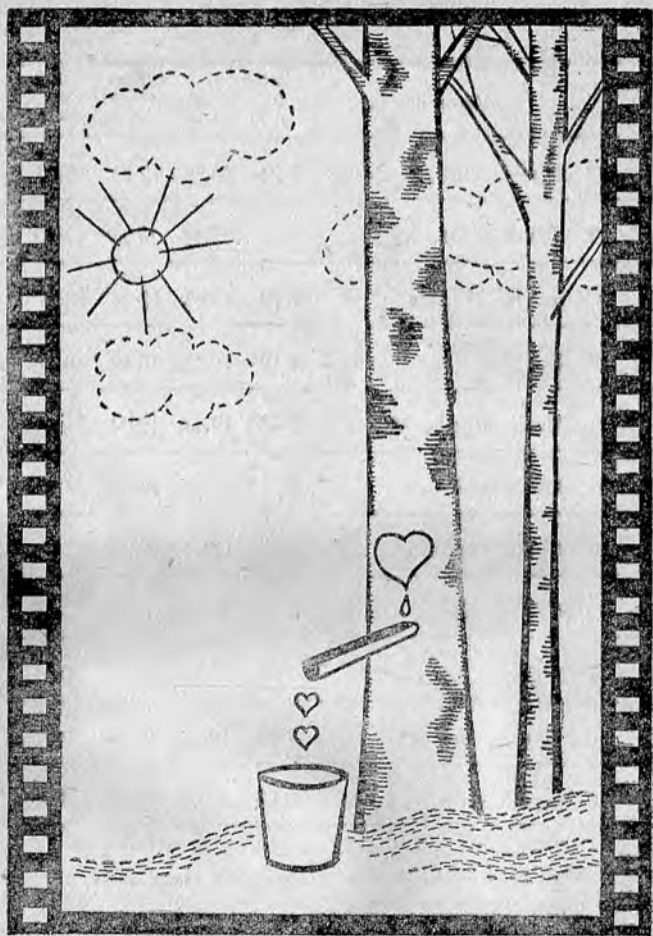

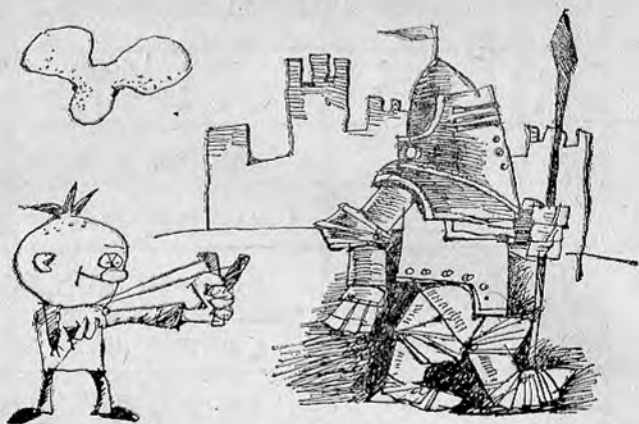
No Rīgas. Gājejām par levērošanu. Naslu nezejām un dienastniekiem daudziem tāds ierodums, ka viņi ar savām naslām un nesamām lietām nostājās uz frotuariem un caur tam staigāšanu kave, īpaši šaurās ielās tas ir par lielu kavešanu, kur nereti nelaime var notikt, jo kas garam grib fikt, tam uz šauro lelu ja—iet, kur nereti daudz tiek braukts un tā ļaudis var tikt sabraukti. Tapēc šo fe pleminam, lai šāda nebūšana beigfos.

«Mājas Viesis», 1878. g. 4. martā

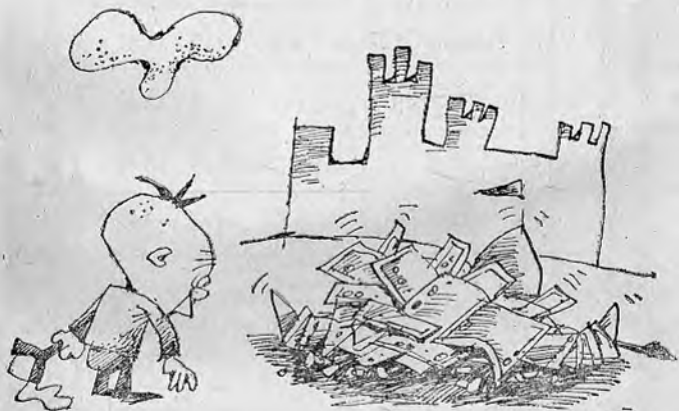
No Rīgas. Piena un kreima pārdevēji mūs nabaga ridzeniekus liefiski vilj. To katrs bērns zin. Viņi kreimam pieļej pienu un pienam ūdeni. 3 cilvēkus nupat apsūdzēja pie tiesas, ka publiku viluši. Tiesa nosprieda, ka katram jamaksa 500 rubļi un 90 dienas jāpavada cietumā.

«Mājas Viesis», 1878. g. 11. martā

19

20

Bez vārdiem.

E. Ošs

Pirms šogadient

NO IEKŠZEMES

Daugavas ledus, pie Rīgas, šogad aizlaidās 24. martā uz leju, pie ļoti zema ūdeņa.

«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 10. aprīlī

ŠIS UN TAS

Mīlestība ir diezgan brīnišķīga lieta: viņa tik tad ir pilnīga, kad viņa daļa.

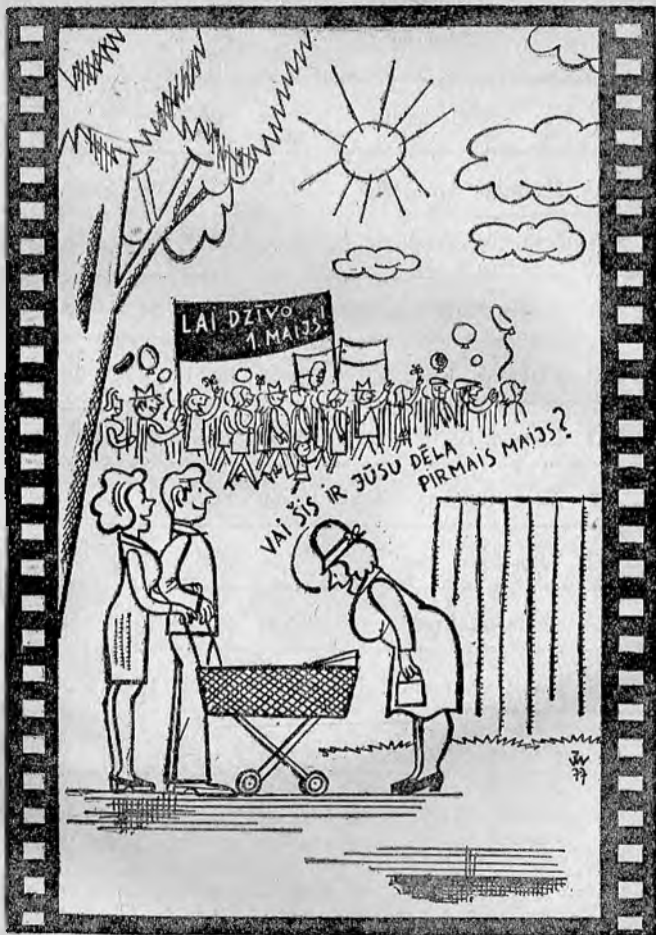
«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 12. aprīlī

PASTA TAŠA

P. P. — C. — Dzeja gan mīl apdziedāt brīvību, bet nemēdz dzejniekam atvēlēt tik lielu brīvību, kādu Jūs piesavināties. Teikumi, kā: «viņš priecīgi smēja», «bij brīži saldas laimes» ir pa visam nelatviski.

«Baltijas Vēstnesis»,
1878. g. 5. aprīlī

LAI DZIVO
1 MAIJS

VAI ŠIS IR JŪSU DĒLA
PIRMAIS MAIJS?

SV
77

— «Laši nāk!»

O. Bērziņš

— Ņem, ies ātrāk!

T. Sergijenko

Pirms loogadiem

SLUDINAJUMI

Lielo paldies

M. A. ... ņa jkdzei Liezerī,
par izglītofu uzvešanos, turienes laicīgā koncertē 18. aprīlī, izsaka

Kāds iz publikas
«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 3. maijā

Fotografs Valmierā

Cienītai publikai daru caur šo zinamu, kā es fotografierēšanas darbu «Valmierā» iesāksu tai 5. majā š. g. un uzņēmumus pagatavošu iekš savas glāžu—mājas fiklab pie vējaina, kā arī pie apmākuša laika, kas caur to nemaz nav škādīgs.

Mans dzīvoklis un glāžu—māja atrodās pie Gaujas filta, netālu no šlagbauma.

Fotografs J. Lievenštrom.
«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 3. maijā

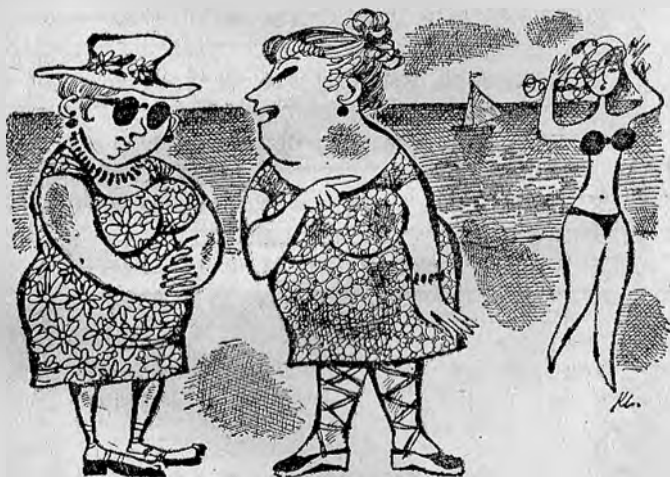

Pašportrets.

K. Liede

— Es neparko nevilktu mugurā tādu peldkostīmu!

K. Liede

Pirmā 100 gadiem

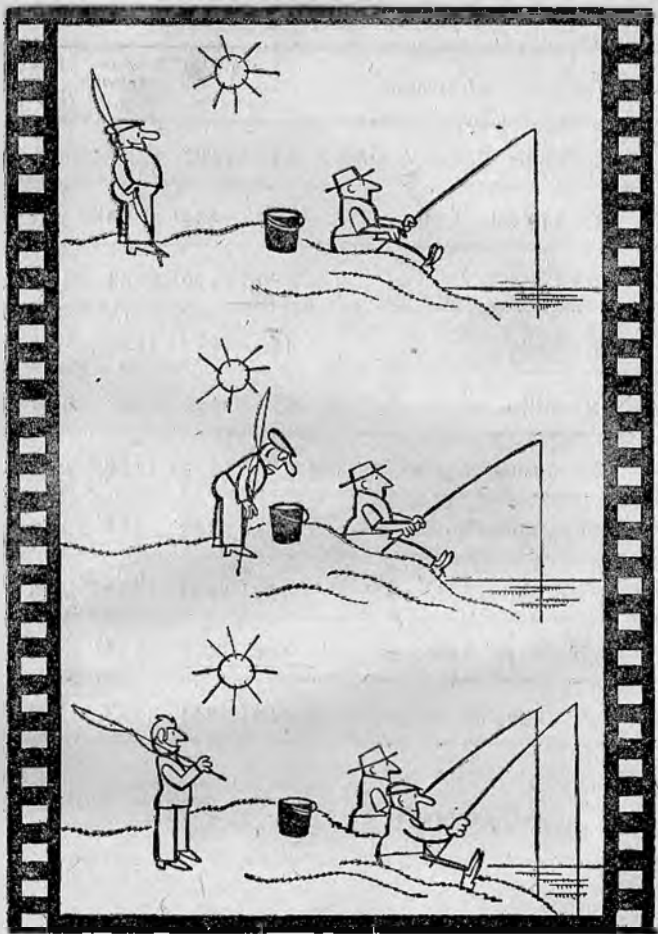
NO IEKŠZEMES

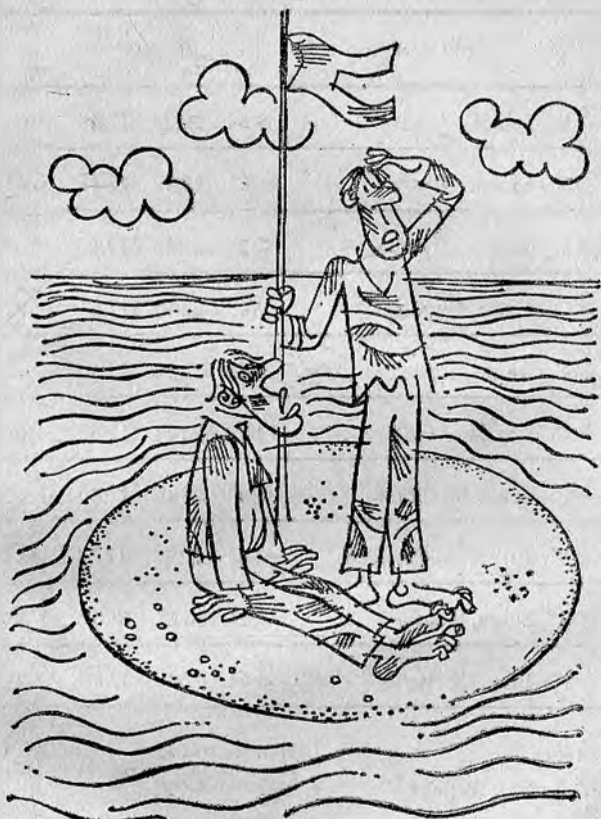
No Ogres ziņo, ka tur 14. jūnija vakarā redzēts ļoti liels bars kukaiņu, kuri caur savu skriešanu padarījuši fādu troksni, it kā kad lapu—mežā liela vētra plosītos. Kukaiņi skrējuši no dienvidiem pret ziemeļiem. Viņu bars bijis kādus 25 soļus plats, un pagājušas veselas 30 minūtes, kamēr tas paskrējis garām.

«Baltijas Vēstnesis»,
1878. g. 21. jūnijā

No Saslavjas (Volinijas guberņā). No zirgu zagļiem baidīdamies, Žejiņas zemnieki ir pārdevuši visus savus labakos zirgus un to vietā iegādājuši gluži maziņus zirdziņus, kas knapi spēj arklu pavilkt. Zirgu zagļi darot to apgabalu tik nedrošu, ka zemniekiem pavisam ne—esot iespējams zirgus no tiem izsargāt.

«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 14. jūnijā

— Jūtos kā no laivas izmests!

U. Mežavilks

Pirms 100 gadiem

SĪKI NOTIKUMI IZ RĪGAS

Strēlnieku dārzā tika noturēta zemeņu ogu izstāde. Bija gan ko paskatīties un papriecāties par ogu jaukumu un lielumu. Bija dažāda oga gan drīz visas olas (pauta) lielumā.

«Mājas Vēstis», 1878. g. 8. Jūlijā

tapa ar šiem ieročiem viens zirgs ar visu vezumu no ostas izvilkts.

NO IEKŠZEMES

No Liepājas raksta «Liep. Past.»: Grimdamu kuģinieku glābšanas biedrība ir gar mūsu ostu ļoti slavenā ietaisi radījusi. Gar ostu ir kādās 4 vietās, pie spīķeru sienām, visādi glābšanas rīki, kā kōrtis ar āķiem, striķi, peldēšanas pludiņi u. c. izkārti, kurus ieročus var katrs ņemt, kas tos tikai slīkdamam grib palīdzību sniegt. Priekš divām nedēļām

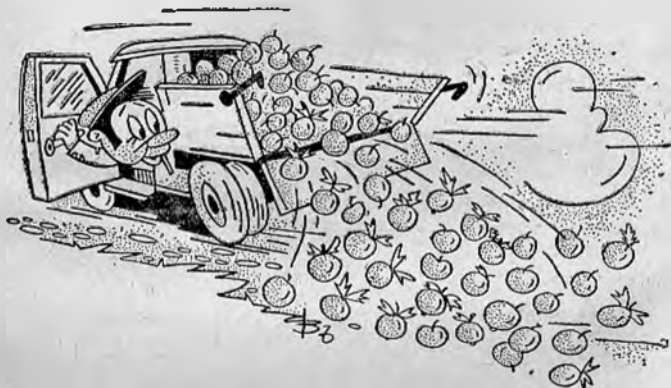
«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 19. Jūlijā

— Lūk, pie kā noved pašdarbībai

V. Zaķis

— Vai, velns, nu gan ir neražal

G. Bērziņš

Pirmā loogadiem

NO ĀRZEMĒM

Ziemeļ—Amerika. Kāda amerikaniešu avīze ziņo, ka F. V. Šroder k. būvejojot Ņu—Jorkā gaisakuģi, kas būšot stūrejams uz visām pusēm. (Līdz šim tie vareja taisni ar vēju skriet.) Šroders gribot ar savu kuģi piecās dienās no Amerikas pārskriet uz Eiropu un atkal atgriezties mājās. Kad tik Šroders nepiekrāpjas tā pat kā visi izdibinātaj, kas līdz šim pūlejušies izgudrot stūrejamu gaisakuģi!

«Dālijas Vēstnesis»,
1878. g. 2. augustā

IEKŠZEMES ZIŅAS

[Iesūtīts.] Mums pienācis šāds raksts, ko saviem mīļiem lasītājiem pasniedzam: «Ieraugu par savu pienākumu, še godam pieminēt fūrmani (Nr. 596), kas nevien cilvēcīgi izturās pret saviem braucamiem zirgiem, bet arī braukdamš prātīgi izturās: viņš neskrien un zirgus nedzena, bet arī ievēro braukdamš, ka kādu nesabrauc, un, ja kāds ceļā priekšā gadās, tad lēnam brauc. Gods šim krietnam fūrmanim!»

Kāds lopu aizstāvēšanas iocēklis

«Mājas Viesis», 1878. g. 26. augustā

— Ko tu ņemies ar to domrakstu? Gan jau pieņems, kāds ir, mēneša beigās laču!

M. Muižule

— Tas jūsu puika it nekā nezina!
— Abet tāpēc takš es viņu sūtu skolā!

G. Bērziņš

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Kijevas. Kā izgājušā numurā ziņojam, tad Kijevas universitatē (augstskolā) ir letaisītas augstākas mācību stundas priekš sievietēm. Tagad varam ziņot, ka priekš šīm mācību stundām daudz sieviešu pieteikušās, kas skaidri pierāda, ka arī sievietēm ir dziļānās pēc augstākām mācībām.

«Mājas Viesis», 1878. g. 16. septembrī

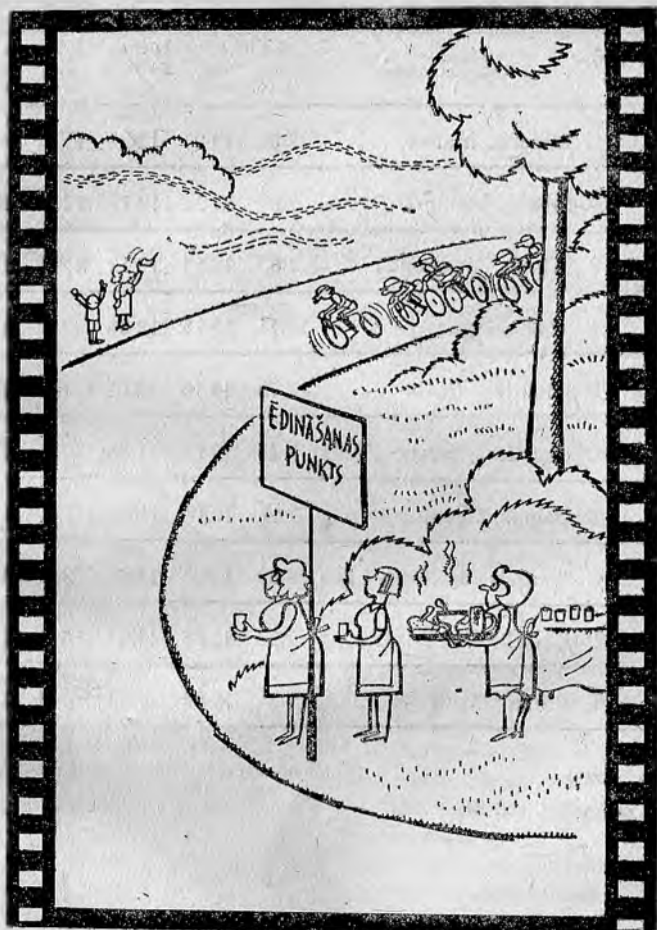

DERIGS LĪDZEKLIS PRET DZĒLUMU

Kad bite, spindele, lapsene u. t. pr. iedzeļ, tad sīpolu sula fas labākais līdzeklis priekš tam. Sīpolu sagriež ar nazi un dzēluma vietu, kad dzelons izvilkts, ar sagriežto sīpolu berze, pēc tam sāpes drīz zūd un pampums vairs neronās.

Arī prasas ziepes priekš tam derīgas, kas sāpes pamazina.

«Mājas Viesis», 1878. g. 30. septembrī

...

...

Bez vārdiem.

A. Mukāns

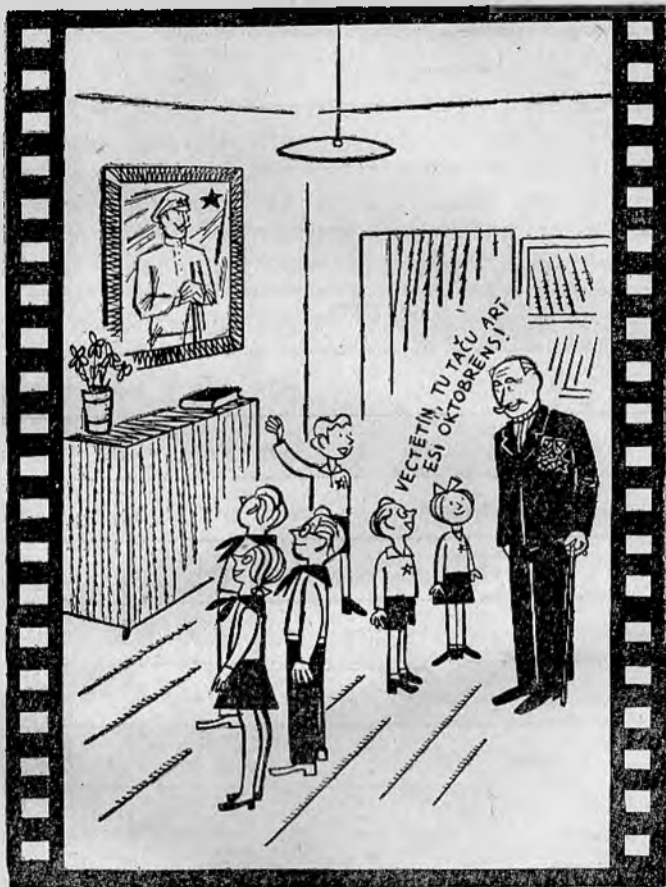
Pirms 100 gadiem

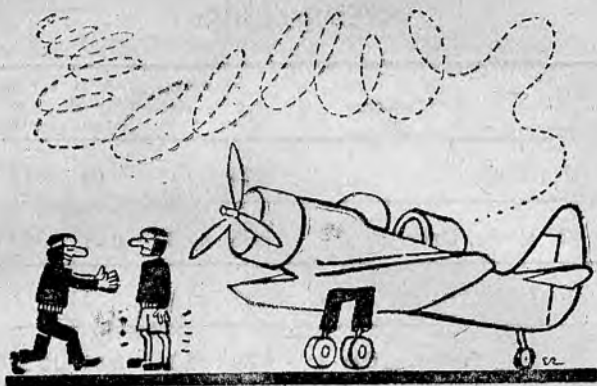
NO IEKŠZEMES

No Rīgas. 10. oktobrī pēc pusdienas saņēma pilsētā, Lielā Ķēniņu—
ielā dzīvodamas māsa Anna un Pauline B. vēstuli, kuras adrese bija
rakstīta no viņām nepazīstamas rokas. Vēstulē atradās divas biļetes priekš
tās dienas vācu teātra izrādīšanas. Māsaš devās vakarā teātrī. Par to
laiku vareja smalkais biļešu sūtitajs pavisam nelraucets strādat dāmu dzī-
voklī, un to goda vīrs tad arī pēc iespējas izdarījis. Skapis, kumode,
lāde, — viss, kas vien atradās, tapa iztukšofs. Pavisam zaglis aiznesis
mantas par kādiem 300 rubļiem.

«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 18. oktobrī

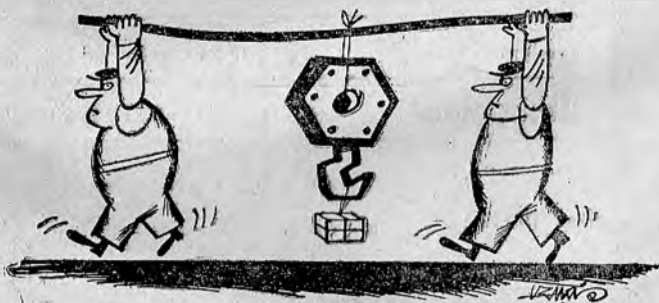

— Apsveicut Šitāds numurs nebija redzēts!

E. Rusmanis

Bez vārdiem.

V. Zaķis

Pirms 100 gadiem

PALDIES DIEVAMI

varam mēs ar daudz citiem
uzsaukt —: Parizē ir balle bi-
juse, kurā ne vienai dāmai tik
gara kleita nedrīkstējusi būt,
ka tā pie zemes piedurtos. Pa-
rize ir modes pavēlniece. Tā-
dāj jācere, ka nu arī mūsu na-
baga dāmas reiz tiks izpesti-
tas no tām nejaukām astēm, tā
saucamām šlepēm, un viņu
dubļiem un putekļiem.

«Baltijas Vēstnesis», 1878. g. 1. novembrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Atnākušie sapieri. Tiem izgājušā nedēļā atnākušiem sapieriem, par ku-
riem beidzamā numurā ziņojam, šejienes pirts īpašnieks Pimenova kungs
atvēleja savas pirtis par velti. Bez tam vēl katrs zaldats dabuja gabaliņu
ziepes par velti. Tas bija zaldatiem ļoti pa prātam, jo viņi, kā paši feica,
16 mēnešus nebija pirtī bijuši.

«Mājas Viesis», 1878. g. 4. novembrī

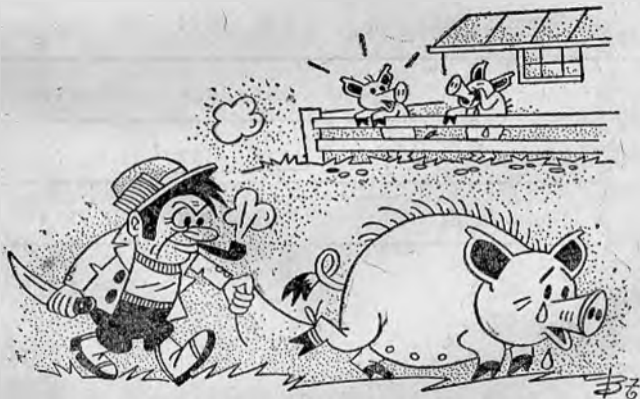
VEIKALS

Bez vārdiem.

M. Ramane

— Tas jau sen bija zināms, ka pārmērīga aptaukošanās saīsina dzīvi!

G. Bērziņš

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

Igaņu avīze «Esti Postimees» ziņo, ka 7. dec. ap plkst. 3 no rīta kāds nepazīstams aptraipījis ar darvu minētās redakcijas durvis un tad caur redakcijas logu šāvis divas reizes uz to pusi, kur redaktors Jannsens mēdz strādāt. Abas lodes, kas sienā atsitušās, nodotas otrā dienā tiesai. Tērbetai ir, raksta avīze, tikai 12 naktssauceji un tad daži vēl no tiem iesnauž, tad var jo vieglak tādus nedarbus it netraucēti pastrādāt.

«Baltijas Vēstnesis». 1878. g. 20. decembri

9.
JANVĀRIS

Paiet 50 gadi,
kopš dzimis (1928) Valdis Rūja,
latviešu padomju dzejnieks.

VALDIM RŪJAM — 50

*Kas dzimtā upē pseidonīmu smēlis,
No Pegaza var droši zemē krist.
Par dzejnieku to vari saukt, ja vēlies, —
Bet viņš pa daļai paliek humorists.
Un prognozes nav dievam jāizkaulē —
Ja nebūs lietus, Rūja spidēs saulē!*

VALDIS RŪJA

LĪRIKIS KLĪRIKIS DODAS UZ LAUKIEM

Man teica: es neejoj kopsoli
Ar dzīvi,
Uz modernām būšanām raugoties
Retrospektīvi.

Tad nu arī kā cifi
Amata brāji
Nopirku pussagruvušu viensēfu
Pie Vecpampājiem.

Taisnību sakot,
Tika izdoti graši,
Jo uz ciematu aizvākušies
Saimnieki paši.

Vieta visādā ziņā
Ideāla —
Ne pārāk tuva,
Ne pārāk tāla.

Lūdzu rajona vadību,
Lai novāktis tiktu
Ļk šķērslis, kas daiļradei
Nāk par sliktu.

Kolhoznieki tik bagāti,
Platības gana!
Vai tad viņiem jābrauc garām
Tieši mājām manām?

Benzīns tak gaisu
Un iedvesmu maitā.
Pieļieciet šķērskoku, lai brauc
Apkārtgaišā.

Un, lai govīs ar ragiem
Mūzas nesabada,
Piekariniet visapkārt uzrakstus:
«Šeit poēts radal»

Tāpat cūkfermu noteikti
Pārceļot sāņus,
Līdzī tai arī
Vircas slāņus.

Teļu aplokus pavirziet
Maķenīt uz rāvienu.
Jau kopš bērniņas ausis man
Necieš māvienus.

Citādi nespēšu šeit uzskanot
Daiļrades stīgu.
Bridinu, būsū spiests braukt
Atpakaļ uz Rīgu.

24.
FEBRUĀRIS

Paiet 50 gadi,
kopš dzimis (1928)
Uldis Zemzaris,
latviešu padomju
gleznotājs,
grafīkis,
rakstnieks.

ULDIM

ZEMZARIM — 50

*Viņš jaunību reiz krāsu mūzai devis,
Par burtu kalpu pēkšņi pārvērties ...
Bet kas gan ieiks, ka vārdos krāsas neviz?
Un kas to zin, kurp ceļi tālāk ies?
Rīt laika rats ...
Un vienā dienā bargā
Lai dziedot un komponisti sargās!*

UZBRUKUMS VECENĪTEI

Rāmā saulainā sestdienas rītā, neteiksim, ka agri, bet tā ap pusdivpadsmitiem, visā pamalē sāka vibrēt un dobji dunēt gaiss. Vecenīte, kas dzīvoja klusā Kurzemes zvejnieku ciematā, pašā jūras krastā, bija tikko pabarojusi trušus, izslaukusi kazu. Apstājusies uz taciņas mājeles durvju priekšā un pielikusi labās rokas plaukstu pie auss, viņa bažīgi klausījās. Sirmgalvīte savā garajā un raibajā mūžā bija pieredzējusi gan karus, gan baptistu pastardienas sludināšanas, tādēļ neizprotamā trokšņa šurpu velšanās viņu ne pa jokam mulsināja. Arī suns, it kā nelabu jauzdams, asti ierāvis, palīda patrepē. Nolikusi piena bļodiņu uz priekšnama lodziņa, vecenīte žigļi uztecēja kāpas galā, kas atradās blakus viņas namiņam, un, pakāpusies vēl uz celma, skatījās uz to pusi, kur šoseja starp mežiem un laukiem meta slaidu asfaltētu loku. Tieši tajā brīdī no birzs aizsega izdrāzās vairākas spilglas automašīnas, taurēdamas, raustīdamās un cita citu apdzīdamas. Pirmajā brīdī vecenīte nodomāja, ka tas ir rallijs, un atviegloti nospļāvās. Bet negaidot divi limuzīni atdalījās no kopīgā auļojošā pulka un, ātrumu noko nesamazinājuši, triecās klusajā māju ceļā, uzvādot aiz sevis baltu putekļu mākonī. Veciņa norāva galvas lakatiņu, ar zīmēm rādīja šoferiem, ka

šie apmaldījušies, tomēr mašinas neapstājās un negriezās atpakaļ. Lēkādamas un zvalstīdamās tās uztriccās turpat pašā kāpā, iegrima sausajās smiltīs un buksēdamas svieda vēl zemes lēšķes pa gaisu.

— Ai, dēli, dēli! Kas nu līdzēs, kas izvilks? — sieviņa kāpas galā naivā līdzjūtībā ievaidējās.

Bet abu «Ziguļu-Luks» durvis atsprāga, un no automašīnām vēlās ārā gan lielie, gan mazie, stiepdami dažādus sporta piederumus, piepūšamās laivas, riņķus, krokodilus un pat gumijas baseinu, izvāžamus atpūtas krēslus un vāļas, izstiepjamus divriteņus un saslienamus tūristu bārus.

— Aū! Ahā! Ai! — visi lēkādami kļiedza, rokas pa gaisu vicinot. Divi ar cirvīšiem rokās paskrēja večiņai garām, piejoza pie jasmīnu krūma un nocirta vairākas kārtiņas, lai turpat pļavā nekavējoties sāktu celt teltis.

— Kur te ir ūdens? — spalgī spiedza atbraucēju sievietes, raudamas nost spilgti raibās kleitas, palikdamas, cik kura spēja, šauros krūštos un zemnabas biksītēs.

Vecenīte kalna galā pārmeta krustu un bēga atpakaļ uz savu mājiņu, tomēr tas viņu neglāba. Pagalma vidū divi knauķi ar pneimatisķām pistolēm šāva vistas.

— Ak jūs... — saimniece grasījās ko teikt, sabārt negantos delverus, kad viņai aiz muguras nobrikšķēja sēta — tur milzīgs dzeltenī sarkans autobuss, no otras puses piebraucis, līgoja iekšā dārziņā, aizķerot un apgāžot vecos vārtu stabus.

— Labdien, saimniec! Cik brīnišķīgā vietā jūs dzīvojat! Cik te pasakaini! Kāds te miers un klusums! — No lielā autobusa ar uzrakstu «Ekskursija» spraucās ārā cilvēki cits aiz cita un tūlīt pat fotografēja vecenīti, mājiņu, vienīgo saulespuķi, piena bļodiņu uz palodzes, suni, kas zem šķūniša pamatiem bozās un rūca, arī vistas, kas aiz bailēm bija sabēgušas zem krūmiem.

— Cik jums gadu? Kā sauc mājas? Kādā gadsimtā tās būvētas? Kādi jūs nākotnes nodomi? — pajauns vīrietis neatlaidīgi izjautāja un visu pierakstīja.

— Vai jums ir sveigs īsts lauku piens? Jūs pārdosiet mums oliņas, sviestiņu, biežpieniņu? Varbūt ir medus — no īstām bitēm? — sievietes ielenca vecenīti ar trauciņiem, tīkliņiem, maisiņiem rokās. — Un kur var dabūt zāvētus lucīšus?

— Cik pie jums debešķīgs miers, cik viss ir veselīgs! Cik zilas debes, cik zaļa zāļite, cik fenomenālas vistiņas, cik apburošs sunītis! Nespēja vecenīte vēl izskaidroties ar šiem atbraucējiem, kad pāri uzkalniņam rūdams un krakstēdams ripoja vēl otrs autobuss, gaiši zils ar zaļām zemlogu svītrām.

— Tie ir igaunīļ Urāl — kļiedza nu visi, polietifēna kulītes pa gaisu vicinot. — Elāgu estil! Vīvat! Kling, kling!

Arī no šī autobusa plūda ārā tikpat smalki viesi gan ballās, gan citādi košās biksēs ar raibām jakām uz pleciem.

— Hozjaika? A! Sveikil! Papuska, tu jū spīk inkliis? Nict? Kak sāte, kak satel!

Beidzot viss bars sarosījās uz jūru, sāka velties kā lavīna pāri sakņu dobitēm un mazākiem krūmājiem krasta virzienā. Gaisā izšāvās vairākas volejbumbas, sāka reizē skanēt divpadsmit tranzistori, papildināti dabiskiem kļiedzieniem, svilpieniem, spiedzieniem un, pats par sevi, — ar bāršanos uz bērniem. Pagalmā pie mašīnām palika tikai šoferi, bet ar to pilnīgi pietika, lai sadzīves intensitāte arī šeit neatslābtu. Dzeltēnās transporta kastes vadītājs palīda zem savas šasijas un izlaida pagalma vidū lielu, melnu eļļas plēķi. Otrs, regulēdams kaut ko pie motora, ilgi rūcināja savējo tā, ka gluži melni izpūtēja dūmi telina mājiņu. Bet, kad rūcināšanu pabaidza, paņēma no krāmu bunkuriša netīru

spaini, smēla akā un šķieda ūdeni busa noputējušajos logos, līdz pats un arī viss pagalmis kļuva slapjš.

Tajā laikā troksnis aiz kāpas jūtami pieņēmas. Vecenīte nesaprata, kas gan tām divām vieglajām mašīnām tur būtu tāds lēcies, — devās atkal uzkalniņā palūkoties. Bet viņa vai paģība no negaidītās ainas. Visa plava jau bija automobiļu pilna, kādas divdesmit vai trīsdesmit mašīnas bija paspējušas veikli noparkoties, tādā pašā skaitā stāvēja saslietas teltis un dūmoja uguns kuri.

— Ai, mana zālīte! Kur ņemšu sienu, ko došu zīcņā trušiem un kaziņai? — večiņa kunkstēdama aizvilkās pagalmā. Bet tur jau gaidīja nākamais pārsteigums.

— Labas ritas! Prašau! Mēs nekalbējome latviskai, mēs kalbējome lietuviskai ir prancūziškai! — Pilnīgi jauna sabiedrība rāva dēļus no žoga, nesa ārā malkas pagales no šķūniša un stiepa kaut kur prom, klanīdamies, tencinādami un rādidami ar rokām, kur tās esot vajadzīgas. Izrādījās, ka vēl trešais lielais autobuss netālu iestrēdzis smiltīs, un tur nu zem riteņiem bāza un krāmēja večiņas malciņu, ceriņu zarus un abas vecenīles slādītās vāczemes eglītes. Beidzot stiklotā būda, ne-labi kratīdamās un gāzi delonēdama, izlida no riteņu izurbtās bedres un pielīgoja pie mājiņas. Jaunieši nebūt nesteidzās ar malkas atpakaļ nešanu, bet, drēbes sasnieduši pa logiem mašīnā, aizdrāza uz jūru.

— Ak, debess! Ak, debess! — vecenīte iestreipuļoja savā istabā, gri-bēja cieši aizkrampēt durvis un paslēplies, le ar šausmām ieraudzīja, ka viņas gultā jau guļ un krāc zilā autobusa slapjais šoferis, dubļainos zābakus uzslējis virs kājgala.

— Palīgāt — večiņa iesaucās nelabā balsi, atrāvusi logu, jo visu savu dzīvi bija tikli uodzīvojusi.

— Kas noticis? — vaicāja otrs šoferis, stāvēdams krūmos un ēz-dams puszaļās jāņogas. — Nebisticlies, viņš mums viesis, māmuliņ. Viņš noguris, vairāk nekā seši simti kilometrus norullējis — caur Pīritu, Pertli, Pernu. Mūsējie brauks pie šiem pretvizītē caur Valgu, Viljandi, Virul

— Bet es sūdzēšos, es zēlošos jūsu priekšniekam! — stingri savil-kusi lakatiņu zem zoda, vecenīte aizsteidzās uz jūrmalu meklēt laipno

vīrieti, kas bija viņu nesēn izjautājis un visu pierakstījis mazajā kabatas grāmatīņā.

Odensmalā ņudzēja un virpuļoja visu šo atbraucēju drūzma. Puspļikie lēkāja ne tikai ūdenī, bet arī sausajās smiltīs, svaidīja un spārdīja bumbas, šūpoja zvejnieku laivas, bērni lidināja pūkus un virpuļojošus diskus, daudzija un lika rindās nosistos tauriņus un spāres. Daļa pieaugušo mirdzoši ieeļļojušies gulēja ieplakās kā karšona apdulluši vai pat noņēmēti, nejudzami, nedz ka tiem tuvojas, nedz ka pāri kāpj. Vecenīte ierāvās aiz krūma, bet turpat iekāpa jēlā draņķībā. Sķendēdamās un kāju tiridama, viņa kāpās atpakaļ, jo plikie tomēr visi izskatījās vienādi. Kuram lai te izkratītu savu sirdi? Pa ceļam viņa iemeta aci kaimiņu pagalmā, bet arī tiem neklājās labāk. Vietējie ieslēgušies pa gardīnu spraugām izbiedēti skatījās ārā, kā viņu ciemam pāri veļas riteņotā civilizācija.

Ap trim pēcpusdienā sākās peldviesu atplūdi. Viņi lēni vilkās atpakaļ sarkaniem, saulē apsvilinātiem plecēm.

— Mamm, es gribu saldējumu! Mamm, man gribas ēst! — pīkstēja bērni, raustīdami lielos aiz piedurknēm. — Un limonādi, un krušonu caur salmiņu...

Lielie daudzījās pie māju logiem un durvīm, jautādami: «Kur te tuvākais veikals?»

Tie, kas bija izgudrēm savus bagāžniekus piekrāvuši ar pilsētas kārumiem, tagad, vīrs ugunsкура turēdami iesmus, cepināja gan desas, gan šašliku, ar kārdinošām smaržām uztraukdami savus neatlapīgos kaimiņus.

Bet visur rāva korķus citu pēc cita, tukšās pudcles vizēdamas lidoja krūmos. Vējš cēla gaisā un virpināja pa roku galam palaiestos papirus.

Paēdušo runas vietām kļuva skaļākas par normālu pilsoņu sakļiegšanos. Limuzīnu šoferi sāka cits citam kaut ko aizrādīt, pamācīt, kā kaimiņam kaimiņš būtu jāciena, kā pazemīgāk jāievēro otra pirmtiesības. Dažas mašīnas brauca jau prom, citas gatavojās pārnakšņot. Autobusu sabiedrība vecenītes pagalmā sarīkoja istu karnevālbali ar tofālu juvīnāšanos — nolauza akas vindu, iznēsāja mājas saimniecības piederumus pa tuvākajiem krūmiem.

— Memmit, neaizmirstiet mūs! Mēs drīzi atkal atbrauksim, mēs pastāstīsim arī citiem, cik te ir burvīgi! Kurš gan nevēlas tikt ārā no bulvāra putekļiem un atjaunoties pie dabas krūts? Pilsētas troksnis mums jau līdz kaklam. Benzīna smogs un ielu dārdēšana — memmit, jūs to nemaz nevarat stādīties sev prickšā, cik te jums ir labi!

Viens sadzēries ekskursants paņēma dēli un daudzija pa mājiņas stūri tā, ka logi trīcēja, citi, plaukstas sizdami, dziedāja līdz: «Tumbā — tumbadrassā, tumbā — tumbadrassā!» Pārējie ar mēslu dakšām dejoja apkārt akai un tēloja mežonus. Šoferis izrāva vecu riepu, aplēja ar kaut ko smirdošu un aizdedzināja — visi sajūsmā auroja. Pēc tam barā lida mazā šķūniša pašobelē, jo visi gribēja gulēt svaigā sienā. Dienmēl iepuvušie griesti neizturēja un šķūnītis sagruva. Tajā naktī notika vēl dažādas nelaimes: kaimiņiem nodega pūnīte ar savāktu āboliņu, citiem tukšojās redīsu un gurķu dobes.

Tikai otrā dienā ap pusdienas laiku, cits citu trosē vilkdami, lielie autobusi izbrauca uz ceļa. Arī pļaviņa pamazām albrīvojās no teltīm un mašīnām. Večiņa pārskatīja savu izvandīto iedzīvi, pagaliņu un pļaviņu, grāba prom papirus un konservu bundžas, krāva kaudzē stikla lauskas un izsvaidītās pudeles. To visu vajadzēja aprakt, ugunsgrūdu caurumus pļavā nolīdzināt, izraut teltīm sadzītos mīetus.

Divas dienas vecenīte strādāja saraudātām acīm, jo atklājās jaunas un jaunas nekrietnības. Kaziņai bija nolauzts viens rags, suņa būda pievemta, pazudis skaistais ziķerīgais gailītis.

Sazinājusies ar citiem ciema iedzīvotājiem, vecenīte uzstādīja sava ceļa sākumā lielu, dzelteni skārda pilnmēnesi sarkanām malām, no tāda, kā dzird, autovadītāji baidoties. Un vēl papildus uzcēla melnbalti svītrotu aizlaižamu barjeru, kādu redz pie dzelzceļa pārbrauktuvēm un uz lielajām robežām. Tagad jau piektdienas vakaros vecenīte ar govju sienamo ķēdi aizvelk ceļa vārtus ciet un noslēdz ar lielu prickškaramo atslēgu, lai neviens vairs pie viņas neiemaldītos. Tāpat dara arī citi ciema iedzīvotāji, jo — kā večiņa sacīja: lai liktenis un augstās valdīšanas mūs pasargā no zemes trīcēm un ļauniem kara naidniekiem, bet paši tepatiņās glābsimies no draugiem. Grūti vienam būt virs zemes, īpaši drūmos rudens un ziemas vakaros, bet tie ar tām mašinām lai labāk skrīen garām!

Tādēļ nebrīnieties, ka jau tūlīt aiz pilsētas robežām visi sāncelīņi jūs sagaida ar bargo aizlieguma zīmi staba galā.

Bez vārdiem.

R. Ohlaus, «Pikker»

16.
MARTS

Paiet 110 gadi, kopš dzimusi (1868) Aspazija,
latviešu dzejniece un dramaturģe.
Mirusi 1943. gadā.

ir «spilgtākais progresīvā romantisma paraugs latviešu dzejā» (V. Labrence).

Vairāki gadi pāiet vienos pārbraucienos — gan uz Cīrihi studiju nolūkos, gan kopā ar Raini uz Berlīni, gan pie Raiņa uz Panevėžu, kur viņš strādāja par advokātu, gan uz viņa trimdas vietām Pleskavu un Slobodsku. Pa starpām Aspazija strādāja «Dienas Lapā», rakstīja lugas un dzejoļus, tulkoja. 1905. gadā kopā ar Raini emigrēja uz Šveici, kur nodzīvoja līdz 1920. gadam. Kā uzzinām no J. Vecozola atmiņām, Aspazija tur «visu dienu aizņēma ar mājas darbiem. Viņa vāra pusdienu, viņa mazgā traukus, ņem kurvīti un iet uz Lugano iepirkties. Viņa lāpa savas un Raiņa drēbes, šuj. Tūkstoši sīku un neproduktīvu darbu saista viņu, laupa viņai dzejisko darbu iespējamību». Šajā laikā sacerēti galvenokārt bērnu dzejoļi par bērniības atmiņu tēmām.

Atgriezusies Latvijā, Aspazija darbojas gan sociāldemokrātiskajā, gan buržuāziskajā presē. Dzejā arvien lielāku pārsvaru gūst šauri subjektīvas izjūtas. Sadarbošanās ar buržuāziju vēl vairāk pastiprinās pēc Raiņa nāves 1929. gadā. Zināmi demokrātiski centieni Aspazijas daiļradē tomēr saglabājas visu mūžu.

Jezups Laganovskis

ASPAZIJA

EPIGRAMMAS

Sportistam

Kam galvā doma! Panākts viss,
Kad tikai kājām slava!
Tik skrej un skrej kā stundenis,
Kam rādītāja nava.

Lielmutim

Tam domu maz, bet daudz ir vārdu,
Un prot viņš varen lielties!
Viņš vīriņš mazs ar lielu bārdu,
Pašs savā bārdā sapinies.

Sātan, atkāpiest!

Viegli var izsaukties:
«Sātan, atkāpiest!»
Bet te nu jāizšķir,
Kurš kuru reiz tas sātan ir.

Slapja dakts

Ko līdz uz krūtīm saules sakts
Un villainītes segas,
Kad krūtīs sirds kā slapja dakts
Kas sajūsmā neiedegas.

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

2.
JŪLIJS

Paiet 60 gadi,
kopš dzimis (1918)
Gunārs Vīndedzis,
latviešu padomju
mākslinieks,
grafiķis,
karikatūrists.

GUNĀRAM VĪNDEDZIM — 60

*Ik spalvas švika viņam ir tik smalka,
Ka mormišku bezmaz vai galā sien.
Vai draisks joks vai zaļas zāles šalka —
Viņš savām mūzām uzticīgi dien.
Un, darbus redzot, šķiet, ka skaidri dzirdi, —
Virs neba vīnu dedzina, bet sirdi!*

— Va velns, pa vienu
pašu nakli jau šiten tāda
bārdal

G. Vīndedzis

— Nekad neaizmirsī-
šu, cik tu izskatījies vien-
tiesīgs, kad mani bīdi-
nāji!

— Es patiešām tāds
arī toreiz biju.

G. Vīndedzis

29.
AUGUSTS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1928) Valdis Artavs,
latviešu padomju dzejnieks, satīriķis.

VALDIM ARTAVAM — 50

*Nemaz nav viegli satīriķim
Uz citu lūpām smaidu likt.
Par spīti visiem nīkiem — stīkiem,
Tavs darbs var citiem nepalikt.
Viņš smiekļus izvilks pat no pasakas...
Lai šajā zvejā —
nav ne asakas!*

VALDIS ARTAVS

NEVAJAG GRIBĒT PAR DAUDZ

Turnšs. Tukšums. Man jārada diena.
Es paceļu roku: lai top!
Bet nerodas mana diena,
Nestīdž pat slarīgš skops.

Elza Vēclīva
(«Tukšā diena», krāj. «Vakara ieleja»)

Ai, nabaga Elza Vēciņa,
Ar maģiju trūkst tev sakaru.
Ja dienu radīt nav spēciņa,
Samierinies ar vakaru.

Lai gaismas stars tev nav sfīdzējis,
Nav iedvesmojis un sildījis,
Bet folies tukšums tev līdzējis
Un dažu dzejoli pildījis.

Kādēļ «lai top!» tu tik cītīgi sauc?
Nevajag gribēt par daudz!

VALDIS ARTAVS

KĀRTĪBAI JĀBŪT!

Viņš brauca
Ar neatļautu
Ātrumu.

Viņš pats sevī
Nollesājls;
Aizvēlls dzīvības avotam akmeņi.

Čik ilgi vēl rajona ceļos
Dzinēji un bremzes
Darbostes nesaskaņoti?

Alberts Ločmeļis

(«Autotinspektors, katastrofā cietušais
un viņa sieva», krāj. «Lielieņģinijas»)

Sfingri ievērojiet
Safiksmes noteikumus!
Izbraukuši no garāžas,
Pārbaudiet mašīnas
Tehnisko stāvokli,
Sevišķi bremzes.
Nekād nepārsniedziet
Atļauto ātrumu!

Tas var izraisīt
Avāriju.
Jūs jautājat,
Kāds tam visam
Sākars ar dzeju!
Nu to es jau minēju:
Tāds pats kā bremzēm ar dzinēju!

19.
OKTOBRIS

Piel 80 gadi, kopš dzimusi (1898) Elīna Zālte,
latviešu padomju rakstniece.
Mirusi 1955. gadā.

ELĪNA ZĀLĪTE

Dzejniece, prozaiķe, dramaturģe, tulkotāja. Ļoti populārs savā laikā bija viņas vienīgais dzejolu krājums «Sīla ziedi» (1931), kas desmit gados tika izdots piecos papildizdevumos. Tajā ir «romantiska jaunības nemiera pilna dzeja, kas saista ar izjustru pārdzīvojumu, vienkāršību un humānismu» (B. Gudriķe). Paliekoša vieta literatūrā ir romānam «Agrā rūsa» (1944), kurā kritiski tēlota jaunatnes audzināšanas sistēma Latvijā divdesmitajos gados. Daudzo lugu un dramalizējumu vidū ir vairākas komēdijas: «Bīstamais vecums» (1927), «Maldu Mildas sapņojums» (1931), «Mūžīgi vīrišķais» (1938), «Rudens rozes» (1939), «Vārds sievietēm» (1949), «Zilo ezeru zemē» (1954). Četrās pirmajās minētajās lugās skartas galvenokārt mīlestības problēmas, taču uz tām visām var attiecināt vārds, kurus autore kādreiz teikusi par «Bīstamo vecumu»: «Ne moralizēt, ne nosodīt, ne graizīt neesmu domājusi — nekādu sabiedrisku netikumu vai parādību. Tikai viegli, nevainīgi pajokot par vienu otru cilvēku vājību.» Komēdijā «Vārds sievietēm» rādīta «vājā dzimuma» pieaugošā nozīme sabiedrības dzīvē, «Zilo ezeru zemes» vadošais motīvs — tautu draudzības tēma.

Elīna Zālīte dzimusi Gaujienas pagastā galdnieka ģimenē. Tēvs bijis ārkārtīgi dzīvespriecīgs un mutīgs, liels grāmatu lasītājs un aizrautīgs kāršu spēlmanis. Māte — vienmēr skumju sagrauzta un vārīga, gatava raudāt par katru skarbāku vārdu, pat netaipnāku skatlienu. Rakstniece mantojusi abas šīs īpašības. «Un, cik reizēm fēvam ar māti bija grūti sadzīvot, tikpat grūti sadzīvo mani šīs prefējās rakstura īpašības. Es kīriju no vienas jūtoņas otrā un velti meklēju garīgo līdzsvaru.» («Atmiņu lapas», 1936.)

Pirmā lasāmviela — mēnešraksts «Austrums», kurā, starp citu, iepazīnusi un uz visu mūžu iemīlējusi Garlību Merķeli. Skolā bijusi vērtīga un diezgan čakla, tikai ļoti raudulīga, par ko skolotāji pat sūdzējušies vecākiem. Ļoti daudz lasījusi. Pēc pamatskolas beigšanas mācījās Valkas sieviešu ģimnāzijā, ko slimības dēļ nepabeidza. Ģimnāzijas gala eksāmenus nokārtoja Puškina sieviešu ģimnāzijā Tērbatā 1918. gadā.

Īsu laiku nostrādājusi par skolotāju Alūksnē un Apē, Elīna Zālīte pārcēlās uz Rīgu. Te 1923. gadā presē parādījās viņas pirmais dzejolis, kas galīgo slīpējumu bija ieguvis ar Antona Austrīņa palīdzību. Pievērsanos literatūrai sekmējusi slimība — rakstnieces bieža pavadone. «Mēnešiem un

pat gadiem uz gultas gulēdamai, nācās vairāk iegremdēties sevī, un tad radās vēlējšanās šīs pārdomas izteikt vārdos.» Vēl pirms tam bija sākusi rakstot no igauņu valodas; Rīgā, Teodora Zeiferta ierosināta, latviskoja «Kalevipoegu». Vēlāk E. Zālīte pārfulkoja izcilā igauņu realista A. Tam-sāres plašo romānu «Zeme un mīlestība».

Vairāk nekā sešus gadus (1928—1934) E. Zālīte bija Dailes teātra dramaturģe, pēc tam vienīgi profesionāla rakstniece. Ārstēšanās un studiju nolūkos vairākkārt uzturējās ārzemēs — Polijā (Zakopanē), Sveicē (Davosā), Ēģiptē, Francijā. No 1934. gada līdz 1940. gadam bija Latvijas un PSRS tautu kultūras tuvināšanas biedrības sekretāre. Vācu fašistiskās okupācijas gados dzīvoja Kurzemē. Pēc Lielā Tēvijas kara kādu laiku bija Muzikālās komēdijas teātra literārās daļas vadītāja.

1954. gadā Elīnai Zālītei tika piešķirts Nopelniem bagātās kultūras darbinieces goda nosaukums. Sakarā ar to viņa vēstulē Jānim Sudrabkalnam rakstīja: «Patiesībā es pret visāda veida pagodinājumiem esmu diezgan vienaldzīga, bet, tā kā Nopelni piešķiršana pauž valdības un partijas uzticību un atzinību, tad, protams, jūtos par to gaužām iepriecināta.»

Atzīstamus panākumus E. Zālīte guvusi komēdijas žanrā. Jau viņas pirmo komēdiju «Bīstamais vecums» (1927) kritika uzņēma atsaucīgi. J. Grots par to rakstīja: «...noteiktas fabulas komēdijai nav, nav arī gandrīz neviena tipa un rakstura, bet toties pietiekoši daudz ir komisku situāciju, kas kopā ar Zālītes nenoliedzami dzīvi rītošo, tīrskanīgo tekstu, atsvaidzinātām, kaut gan parastām dialogu asprātībām un skatuves elementu pazīšanu raksturo šo dzejnieces pirmo mēģinājumu dramatiskā laukā par labi izdekušos.»

1938. gadā lielus panākumus gūst arī luga «Mūžīgi vīrišķais». Tomēr jāpiebilst, ka skatītāju atzinību buržuāziskās Latvijas laikos E. Zālīte izpelnās nevis ar savās komēdijās skarto daudznozīmīgo tematiku, bet gan galvenokārt ar dialogu ritumu, dinamisku darbību, komisku situāciju pārpilnību un dzīvespriecīgu humoru.

E. Zālītes daiļrade tematiski daudz nozīmīgāka kļūst padomju laikā. Tā, piemēram, lugā «Vārds sievietēm» (1950) rakstniece gan labsirdīgi, gan dzelīgi izsmej tos cilvēkus, kas sievietes vienlīdzību ar vīrieti atzīst tikai vārdos. Luga piedzīvojuši neskaņotāmas izrādes Latvijā, Igaunijā, Ukrainā, Bulgārijā un citur.

Lucas fulkotāja bulgāru rakstniece Stefa Popivanova raksta: «Gabravas pilsētā, kur šo komēdiju izrādīja 1951. gadā, pirmizrāde izvērtās par tīstiem Bulgārijas un Padomju Savienības draudzības svētkiem un bulgāru skatītāji apliecināja latviešu tautai un tās rakstniecei savas siltās simpātijas.»

J. Laganouškis

«BĪSTAMAIS VECUMS»

Elīnas Zālītes pirmā komēdija (pirmizrāde 1927. gadā). Darbiņa risinās radošās inteliģences aprindās Rīgā. Personas: gleznotājs Rudolfs Krasts, viņa sieva Lizete un meita Lilita, rakstnieks Ints Krūms, viņa sieva Hermīne un dēls Ludis, Krasto mācekle Milda Vitolīņa, maskas, viesmīlis.

Pirmā cēliena pirmā skata fragments.

Krasts (*strādā pie gleznas un svilpo*).

Lizete (*ienāk un kritiski skatās vīra darbā*). Ko tu vienmēr vari zīmēt tās plikās sievietes! Neesi tak vairs nekāds puika, bārda jau metas sirmā, bērni lieli, vajadzētu drusku kaunēties.

Krasts. No skaistuma nav nevienam jākaunās.

Lizete. Tad ta' skaistums! Redz', šitā pati: rokas stilbi kā diegi, kakls kā dzērvei.

Krasts. Visām jau nevar būt kakli kā lāvas.

Lizete. Kā tu teici?

Krasts (*neparasti galanti*). Visām tak nevar būt tādi gutbja kakli kā tev.

Lizete. Bet vai es viņu valkāju tik kailu, lai katrs nekauņa to varētu apskatīt?

Krasts. Nebūtu jābaidās, ka daudzi to darītu.

Lizete. Kā tu to domā?

Krasts. Sejā tev rakstīta tāda likumība un stingrība, ka tas atbaidītu katru nekautru skatienu.

Lizete. Uz šīm divām īpašībām es tiešām varu būt lepna. Un tu man reiz teici, ka arī tevi viņas savaldzinājušas.

Krasts (*drusku sāņus*). Drīzāk gan tava nauda.

Lizete. Ko tu teici? Tev ir slikts paradums runājot galvu griezt sāņus. Un tu tak zini, ka es ar vienu ausi labi nedzirdu.

Krasts (*tāpat sāņus*). Kaut tu nedzirdētu ar abām.

Lizete. Ko?

Krasts. Mani tiešām pievilka tava tikumība un stingriba.

Lizete. Nu lūk! Un tādēļ es nevaru saprast, kā tev var patikt tagadējās netikumīgās sievietes. Dekoltē līdz vēderam, svārkī pāri ceļiem... Manos jaunības gados jaunkundzes tā nestaigāja.

Krasts. Tiesa, viņas tikai reizēm tā nejausi pārsvecda vienu kājiņu pār otru, ka varēja redzēt baltu spicīti, un tas kairināja daudz vairāk.

Lizete. Rolf! Kā tu vari tik nekautri runāt? Ja nu Lita to dzirdētu!

Krasts. Ak ko! Vai viņa vairs kāds bērns! Man liekas, ka šajos jautājumos viņa gudrāka par mums abiem.

Lizete (*dusmīgi*). Tad tā ir tava vaina. Tu viņai atļauj saīties ar visādiem plikadīdu māksliniekiem, tā sauktiem taviem draugiem, pakļūšām sievietēm, kā Vitoliņa...

Krasts. Vitoliņa ir godīga jaunava, un mani draugi nav nekādi plikadīdas.

Lizete. Ak nav? Nu saki, vai viņiem ir kāds saturs? Vecākām dāmām pat roku pieklājīgi neprot noskūpstīt. Acis kā vilkiem lika uz tām jaunām, kur kāds plikums. Nē, no šīs dienas es Litu ņemšu savās rokās, sākšu viņu audzināt.

Krasts. Nesaprotu, kas tur vēl audzināms. Meitene ir smuka, pieludzeju viņai daudz, kas tad vēl vajadzīgs?

Lizete. Bet dvēseles izglītība, tikumība...

Krasts. Tās lietas vajadzīgas tikai nesmukām.

Lizete. Citiem vārdiem: tu gribi teikt, ka es biju nesmuka?

Krasts. Ak nē jau, nē, tu esi un biji skaista kā eņģelis.

Lizete. Bet kāpēc tu runā tādā tonī? Kāpēc tu mani kaitini?

Krasts. Man patīk redzēt, ka tavās acīs iedegas uguntiņas. Tad tu izskaties (*drusku sāņus*) pēc fūrijas.

Lizete. Pēc kā?

Krasts (*loti laipni*). Pēc madonnas, fūrijiskās madonnas.

Bez vārdiem.

K. Liede

21.
NOVEMBRIS

Paiet 75 gadi,
kopš dzimis (1903) Arturs Vilks,
latviešu padomju dramaturgs.
Miris 1976. gadā.

NEVELC ĀRĀ, NEBŪS LABI!...

Makšķernieka stāsts

Ja jūs pazītu manu draugu Pēteri, tad bez apdomāšanās sacītu: jā, ar tādu cilvēku ir vērts draudzēties. Katram, kā mēdz teikt, ir sava ulti, bet Pēterim pat nekā tamlīdzīga nav. Viņš ir cilvēks, kas nekad neapskandis otra laimi. Kopš mūs saista kopīgās makšķernieku gaitas, es neačteros, ka viņš būtu metis savu pludīņu virsū manējam tādos gadījumos, kad man copē, bet viņam ne. Nekad neesmu varējis viņu pierunāt iemest makšķeri neatļautā vietā vai blītkot ar aizliegtā izmēra āķiem, nerunājot jau par lašu duršanu vai naktisāku izlikšanu forelēm. Pēteris zvejniecības noteikumus ievēro tikpat precīzi kā šoferi satiksmes noteikumus. Un, galvenais, viņš nelielās, neko nepārspilē. Ja viņam no spinninga noraujas līdaciņa, teiksim, silķes lielumā, var gadīties, ka viņš tās svaru novērtēs ap divi kilo, bet nekad neapgalvos, ka tas bijis baigais sams. Vārdu sakot, Pēteris ir viens no tiem nedaudzajiem makšķerniekiem, kas nekad un neko nepiedzejo, viņam var droši ticēt.

Sopavasār sakarā ar darbavietas maiņu mans draugs aizbrauca uz Daugavpili. Jau pirmajā vēstulē viņš aicināja mani pie sevis ciemos, atgādinādams, lai paņemot līdzī stingrākas auklas un prāvākus āķus. Tikai makšķernieki sapratīs, kādas sajūtas mani izraisīja tāds norādījums.

Beidzot pienāca mana atvaļinājuma diena, un es devos uz zilo ezeru zemi.

Brīnišķīgais Sventes ezers! Līdz šim to biju redzējis tikai uz kartes.

Autobuss mūs aizvīzināja līdz kolhoza centram. Saņēmuši precīzu informāciju par taisnāko ceļu, kas ved pie Sventes ezera, sākam iet: taisni, pa labi, pa kreisi, apkārt cūku fermai, garām baznīcai, kas pārbūvēta par kultūras namu, cauri birzītai un... Jā, sen jau mums preti vajadzēja mīrgot Sventes ezera ūdeņiem, bet ceļš izbeidzās kādā jaunaudzē. Bija skaids, ka esam nomaldījušies.

— Te nu ir precizā informācijai — es nospļāvos.

— Tā nav vainīga, ja esam aizgājuši aplam. Kolhoznieki nekad ekļūdās: kad viņi iestāda kartupeļus, tad arī izaug kartupeļi.

— Nu, dažiem izaug arī nezāles, — es iebildu.

— Katrā ziņā viņi kļūdās daudz retāk nekā jūs, rakstnieki. Dažs o jums raksta lugu, bet iznāk kaut kāds raibs lupatu deķis.

Pret šādu Pētera argumentu neko lielu nevarēju iebilst.

— Ezerst! — Pēteris iesaucās.

Patiešām! Ja labi ieskatījās, varēja samanīt it kā ūdens zilgmi Aēs izlīdām cauri jauno priedīšu smalcei, te nu tas bija — pāris rektāru liels ezeriņš, kas mirdzēja rīta saulē kā ķīša acs. Nekādas idzības ar Sventi!

Aiz mēdriem uz nelieta plostiņa stāvēja zēns un cilāja šmaugu azdas kātu.

— Vai jautājumu nav? — zēns mazliet zobgalīgi izmeta, kad bijām cādu brīdī vērojuši viņa darbošanos.

Mums patiešām bija daudz ko jautāt. Pirmkārt: kā sauc šo ezeriņu?

— Bezdzibenis.

— Vai zivis te ir?

Zēns paskatījās uz mums, it kā gribētu teikt: vai jūs mani par muļķi turat? Vai tad es te maksšķerētu, ja nebūtu zivju? Un tūlīt viņš piecirta savu kāliņu, izcēla uz plostiņa vismaz puskiļo smagu asari, atbrīvoja to no āķa un ar kāju iebīdīja ezerā.

— Kant kas traks, neņem! tādu kupraini! — Pēteris izbrīnījies iesaucās.

— Kāpēc tu tādas skaistulus met atpakaļ? — piegājis tuvāk, es jautāju zēnam.

— Asaru man nevajag, es ķeru šitās... — zēns izcēla no ūdens prāvas raudas, kas bija virknē savērtas uz stieples.

— Vai tad var salīdzināt garšīgo asari ar pliekanu raudu! — es teicu.

— Zinu, zinu, — zēns noņurdēja, — bet mamma nelauj asarus mājās nest.

— Kāpēc?

— Asarus grūti notīrīt.

— Un tadē] vien tu met tos atpakaļ?

— Kur tad es šos likšu, ja neviens negrib tirit? — zēns teica, izceļdams kārtējo raudiņu.

Savā mugursumā sameklēju speciālo zivju rīviti, uzdāvināju zēnam un pamācīju, kā mammai ar to rīkoties. Zēns tūlīt kļuva runīgāks. Viņš sāka stāstīt par lidakām, kādas te mitinoties. Neviens tās neesot vēl redzējis, tikai manijis. Visas auklas tiekot sarautas skrandās, āķus atstiepjot taisnus kā štikus. Te esot viena tāda, kas vizuļus ēdot kā baltmaizi. Ja mums neesot savu «špilingu» zēl, lai pamēģinot, tad paši redzēšot.

Protams, zēns te kaut ko pārspilēja, taču viņa nostāstos varēja būt arī sava daļa patiesības. Tādos necilos ezeriņos spīningotāji dažkārt ir piedzīvojuši pārsteigumus

Zēns labprāt aizdeva mums savu plostiņu. Es izvēlējos spoli ar visresnāko auklu. Mūsu ūdeņos tādas lidakas nav, kas spētu pārraut milimelrīgo damiļu, — tam piekrita arī Pēteris. Mēs uzkāpām uz plostiņa. Airēdams ar kārti, Pēteris stūrēja pāri ezeriņam. Es izmetu vizuli ar diviem pamatīgiem trīszuburu āķiem, kurus varētu izstiept taisnus varbūt vienīgi traktors. Zēns, stāvēdams krastā, komandēja, lai vizuli gremdējot labi dziļi. Tomēr nelīdzēja arī tas. Apbraucām visapkārt ezeriņam — nekā! Pēdējo reizi iemetu, kad plostiņš jau bija pie krasta.

«Kas tad tas? Laikam būs aizķēries aiz kādas sickstas,» es nodomāju, kad auklu nemaz vairs nevarēju uzliēt uz spoles.

— Ir klāt, ir klāt! — zēns krastā gavilēja.

Jā, patiešām, kaut kas ļoti smags neveiklām kustībām sāka pretoties. Jo slingrāk pieturēju, jo neatlaidīgāki kļuva rāvienī. Pēteris, iedziņis kārti dūnās, tikai ar mokām spēja noturēt plostiņu pie krasta. Sākās ciņa, kādu līdz šim vēl nebiju piedzīvojis, kaut gan esmu saslapies ar lidakām, kuras nevar nosvērt ar desmit kilo atsvaru. Pagāja pusstunda, pagāja varbūt stunda, un tikai tad tā sāka pamazām padoties. Vēl daži spoles pagriezieni, un netālu no plostiņa ūdens, sāka mutuļot, it kā vētra to kultu. No putām iznira kaut kas neparasts: tā nebija lidakas galva, bet nenosakāma apveida radijuma purus, kas atgādināja simtgadīgas egles celmu ar visām saknēm. Blenddams uz mani ar sarkanām

izvalbītām acīm, briesmonis, riebīgi sēkdams, noņurdēja: — Nevelc ārā, nebūs labil...

Neesmu mānīcīgs, taču kaut kāda iekšēja balss mani paskubināja: ņem ātrāk nazi un griez auklu nosl! Tā arī izdariju. Cūkstēdams un burbuļodams nezvērs nogrima tur, no kurienes to biju izcēlis.

Pēteris turējās pie kārts gluži bāls.

— Vai tu dzirdēji, ko tas māžs teica? — es viņam jautāju.

— Nevelc ārā, nebūs labil... — Pēteris bez vilcināšanās atkārtoja. Tātad skaidrs, es nebiju pārklausījies.

Ja jūs kādreiz sastapsit to Latgales zēnu, kas mums aizdeva savu plostiņu, viņš droši vien apgalvos, ka šis stāsts ir pārspilēts. Viņš jau toreiz mēģināja mūs pārliecināt, ka tā neesot bijusi nekāda pārdabiska būtne, bet gan milzīga lidaka, un arī runājusi tā neesot.

— Bet kas tad tur varēja tā skanēt, velns parāvis? — abi ar Pēteri viņam jautājām.

Lidakas atvērtā mute bijusi pilna ar norautiem vizuļiem, un, purinot galvu, viņa tos žvadzinājusi.

Mēs jau zinām, ka tādi zēni ir lieli fantazētāji un izdomā visādus brīnumus. Tāpēc es ceru, ka jūs neticēsit viņam, bet mums, galvenais — Pēterim, jo viņš ir viens no tiem nedaudzajiem maksšķerņiekiem, kas nekad neko nepārspilē, ne ar ko neplātās un neko nepiedzco.

— Es tikai brīnos, kā jūs, tumšs cilvēks būdams, varat man pareģol gaišu nākotni?

G. Bērziņš

LAIMONIS KAMARA

ZUDUŠĀ ROMANTIKA

Kas vēl tik daiļi kā jūra krāc!
Cik dziesmās gan tās nav apdziedāt!
Jau gadsimtiem priedes klausās šai dunā,
Kad trīsšāvu bangas ar kāpām runā;
Nu savu dziesmu man laiks ir sākt!
So dziesmu nevienam nenomākt!

Kas vēl tik daiļi kā jūra krāc!
Nāc, mūžīgā dziesma! Pie manis nāc!
Lūk, jūras pieburto skaņu dunā
Jau skaidāk, jau varenāk balss man runāt
So dziesmu nevienam nenomākt!
... Te iebelž man sānos sieva;
— Beidz krākt!

Bez vārdiem,

A. Mukāns

KAS SIEVIETEI PIESTĀV?

Man nenāca prātā, ka šī sieviete pēc stundas mani pazīs uz ielas un tas beigsies ar tādiem sarežģījumiem.

Bet pašapkalpošanās veikalā, kur viņa pie spoguļa pielaiķoja sūnzaļu ziemas mēteļi, es nevarēju alturēties nepateikusi viņai dažas piezīmes. Patiesībā man vajadzēja iet garām, jo es biju atnākusi nopirkt vecmāmiņai pāris kabatas lakatiņu. Bet es apstājos, brīdi skatījos, kā viņa grozās un teicu:

— Mētelis jau ir ļoti skaists...

— Vai ne?

— Bet, manuprāt, tas jums nemaz nepiestāv. Jūsu apaļgumam tā kā par kuplu. Un jūsu saburzītajam izskatam, šķiet, arī par dārgu. Jā. Tā tas ir. Tik elegants mētelis prasa piemērotu frizūru, kosmētiskajā kabinetā pierēgulētu ģīmi. Un tad var nākt un laikt kaut vai kažoku. Smilškrāsas žigulim jūs taču arī nemēģināsi pieskaņot zilu plīša lauvu, vai ne.

— Pati jūs esat zila plīša lauva, — viņa visai neiecietīgi atsvieda.

Sajā brīdī varbūt vajadzēja beigt un turpināt ceļu pēc kabatas lakatiņiem, bet man tas plīša lauva iekrita sirdī. Un taisni tad es pamānīju viņas kurpes un runāju tālāk:

— Jūs pati varbūt auguma pilnīguma dēļ nespējat redzēt sevi no mugurpuses, bet papēži jums arī mazliet nošķiebušies. Un pie tik eleganta mēteļa, saprotiet pati...

Tad es aizgāju.

Uz ielas satiku savu direktoru, apstājāmies, direktors pieklājīgi pajautāja, kā man klājas atvaļinājumā. Uzreiz redzu — pāri ielai nāk tā mēteļa laiktāja.

— Atļaujiet dažus vārdus, — viņa smaididama mūs uzrunāja. Es jau gribēju manīties prom, bet direktors viņai ļoti sirsnīgi atļāva:

— Lūdzu, kaut divdesmit! Kas uz sirds?

— Jums, protams, ir brīvas tiesības izvēlēties, bet, manuprāt, šis

vīrietis jums nemaz nepiestāv. Tik elegants, kārtīgi nodzītu bārdū, prickšzīmīgi nospodrinātām kurpēm. Pie jūsu, piedodiet, paburzītā izskata viņš galīgi nepiedienas.

Man kļuva skumji. Nu kā var to pašu domu, ko es pateicu par mēteli, attiecināt uz vīrietī! Un vai vispār kādai sievietei var nepiestāvēt viņas direktors? Bet šai vēl nepietiek.

— Tik neizteiksmīgai un pelēcīgai sievietei, — viņa skaitīja tikpat kā no grāmatas, — noteikti jāizvēlas albiļstoši pelēcīgs vīrietis. Šis jums nav piemērots — ne jūsu frizūrai, ne deguna profilam. Ieveidojiet matus, pasēdiet kosmētiskajos kabinetos, tad varbūt... — un viņa cēli aizgāja pa ielu, nesdama rokā aprāvu sāni. Laikam tomēr nopirkusi to mēteli.

Pēc trim dienām viņa tramvaja vagonā izanalizēja manu neatbilstību vīrietim, kam gadījuma pēc bija apsēdusies blakus. Mugurā viņai bija jaunais mētelis. Biju spiesta nākamajā pieturā izkāpt no tramvaja.

Bet, kad viņa pienāca man klāt teātra foajē, es biju kopā ar līgavaini. Viņa manu nākamo dzīves draugu ilgi un pamalīgi nopētīja. Kamēr man faraonu skudriņas tekalēja pa muguru.

— Salīdzinot ar tiem diviem iepriekšējiem, — viņa beidzot teica, — šķiet, šis jauneklis jums piestāv vislabāk. Bet es atļaušos teikt, ka jums ir visai haotiska gaume. Tas pirmais bija īss un apaļš, otrs atkal tievs un garš, bet šis, piedodiet...

— Nesaprotu, ar ko šī dāma mani salīdzina? — mans līgavainis brīnījās, bet es jau gāju prom.

Nekas un nekad mani nepiespiedis apprecēties ar cilvēku, par kuru šī gorgona izteikusies, ka viņš man piestāv.

Mugurā viņai bija tas pats sūnzaļais mētelis.

PIECVIENĪBA

Kad uz Vēju ielas mums pretim brāzās brunčains viesulis ogļumelniem matiem, Bukradziņš mudīgi kāpās sānis un padevīgi uzmeta kūkumu.

— Kas bija šī Karmena? — es jautāju, vērodams, kā Bukradziņš pamazām iztaisnojas un virzās atpakaļ uz ietves vidu.

— Mana varavīksne. Mana piecvienība.

— ? ? ?

— Iepazinos ar tumšmatī, iemilējos gaišmatē, apprecēju sarkanmatī, no sirmas sataisijos iet projām, bet laulības šķiršanas dienā viņa atkal bija iegriezusies frizētavā...

Bez vārdiem.

P. Furkulica, «Kīperušs»

P. AIMLA

(«Pikker», Tallina)

VESELĪBAI KAITĪGS DARBS

Nemilu lieku greznību un preces ar piegādi mājās nepasūtu. Pats aizstaigāju līdz pašapkalpošanās veikalam. Vispirms paņemu stieplu kurvīti. Pēc tam eju uz operāciju zāli, kā viņi to sauc. Preci izvēlos ilgi un ņemu ātri. Paņemu pudeli šnabja. Un eju maksāt. Bet samaksāt uzreiz nevaru. Jāstāv rindā un jāgaida. Pavirzos uz kasieres pusi pusolīti un atkal gaidu. Bolīt acis tāpat vien nav nekāda prieka. Skatos, kas ko ņem. Pēc tam domāju. Kāpēc vienam vajadzīga tāda prece, bet otram — tāda...

Jaunai sievietei kurvīti apelsīni. Tā ir dārga manta, bet viņa ņem un maksā naudu. Diez vai ēdīs pati? Drīzāk tas būs bērniem. Droši vien skaists un jauks bērniņš. Sārti vaidziņi, gluda pierīte. Nu, kristībās es tā kā tā netikšu — svešs bērns. Labāk paņemšu no kurvja savu pudelīti, noraušu korķi un iemetīšu vienu šļuciņu. Uz bērniņa veselību. Tikai vienu maleiņu, pēc tam vēl vienu. Ne jau zirga daudzumos, bet tikai tā, lai rīklē mazliet iecērt.

Inteliģentam vīrietim pienāca kārtā maksāt par rozīnēm. Grābstās pa kabatām, meklē naudu. Diez vai visu līdz pēdējai kapeikai būs atstājis mājās? Kaut ko jau sagrabinās: rozīnes nemaksā dārgi — kapiņas. Bet viņš stiepj gumiju, kavē laiku. Viss skaidrs. Tik tiešām tā varēja gadīties, ka sajauca vienu mantu ar citu. Gribēja paņemt paciņu kafijas, bet paķēra no plaukta rozīnes. Abas preces ir vienādās paciņās kā pēc lieluma, tā pēc krāsas. Bet atzīlies neuzdriktas. Tagad vandās pa kabatām, bet pats domā, kā attaisnoties mājās sievas priekšā. Ģimene visumā laba, saskanīga, un te tāda ķibe. Nu, uz ģimenes laimi! Tagad jau pilnu malku!

Pie kases pa šo laiku pienākusi vecenīte ar burciņu marinēto kāpostu. Nekad nelicēšu, ka dāma viņas gadus dzertu šnabi. Bet šnabis pie kāpostiem — ail — kā der klāt. Būs jāiedzer pašam. Protams, kāpostu man nav, toties ir šnabis.

Un tagad uzmanības centrā ir skolnieks. Trīs paciņas smēķu un kilo ābolu. Meiča, kas sēž pie kases, domā, ka āboli var iet, bet smēķi ne. Paskaidro, ka skolēnam smēķēt neklājas, ir aizliegts. Puika neļauj sev aizbāzt muti. Lūdz, lai viņa uz smēķiem piever acis. Skuķis piever arī un nospiež nepareizu pogu. Kases aparātā kaut kas iestrēgst. Kāda cielsirdība — žēl bija uzreiz pārdot puišēlim pāris paciņu cigarešu! Tagad aizgāja meklēt mehāniķi. Nu, nu, tas jau bija paredzams — mehāniķa nav. Plosto. Ko tu darīsi, mums visiem viena vajība. Ja meklē atkal rokā pudele un jāicrauj malciņš. Uz kolēģa veselībul

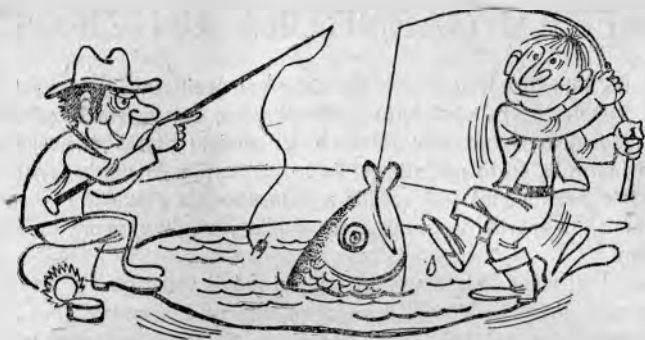
Laiks iet, arī rinda nestāv uz vietas. Ceļu savu kurvi uz letes pie kases. Kasīere lūdz mani tūlīt iet projām un netraucēt strādāt. Tukšās pudeles viņa nepieņemot, tās pieņemot sētā. Tur esot būda un uzraksts.

Saņemu būdā divpadsmit kapeikas. Visa operācija prasīja pusstundu. Par stundu iznāk divdesmit četras kapeikas. Par astoņām stundām rublis deviņdesmit divas. Mēnesī, ja rauj bez izejamām dienām, iznāk mazliet vairāk par pussimtu. Kad pēc tādas strādāšanas atnāc mājās, — kājas vairs netur. Slodze maksimāla, bet atalgojums zem mīnimālā līmeņa. Taisni jāsaka — veselībai kaitīgs darbs. Būs uz pienu jāpāriet, vai? Par lielo pudeli dod divdesmit kapeikas.

Bez vārdiem.

M. Muižule

Bez vardiem.

D. Breikšs

ANDREJS SKAILIS

MĒBEĻU GARNITŪRA UN ZIRGS

Ķinnis bija līdzstrādnieks. Zinātnisks vai nezinātnisks, tam nav nozīmes. Neteiksim, ka viņš būtu pārāk slavens, bet visiem līdzstrādniekiem slaveniem nemaz nav jābūt. Katru nedēļu piecas dienas Ķinnis sēdēja institūtā, šo to palasīja un šo to parakstīja. Ar vārdu sakot, strādāja. Pēc izskata viņš ļoti atbilda savam dienesta stāvoklim — ne pārāk jauns, ne pārāk vecs, ar zelta brillēm, papliku pauri un solīdu vēderiņu.

Psihologi vienā balsī apgalvoja, ka visi solīdi vēderīgi līdzstrādnieki esot drusku flegmatiski, visi dzīvojoļ mierīgi un apskaidroti, bez jebkādam neprātībām vai kaislibām. Par Ķinni gluži tā nevarētu teikt, jo viņam viena kaisliba bija. Nē, ar sievietēm viņš nepinās un pudeļošanai nenodevās, taču viņa rāmi pukstošajā sirdī kaislība dega ar neparasti gaišu liesmu.

Kas tad bija Ķinņa kaislību objekts? Mēbeles. Precīzāk izsakoties, mēbeļu garnitūras. Ķinnis pilnīgi skaidri juta, ka viņa dzīve bez ēdamistabas, guļamistabas un kabineta garnitūras nebūs ne pilnskanīga, ne laimīga.

Te rodas jautājums, kāpēc Ķinnis minētās garnitūras nevarēja iegādāties. Varbūt viņam nebija naudiņas? Ai nē, naudiņas Ķinnim netrūka. Starp mums runājot, viņa krājkases grāmatiņā pēdējais skaitlis izskatījās pavisam apaļš, ar četrām nullītēm. Bet, lai cilvēks varētu iegādāties mēbeles, nauda ir tikai viens no nepieciešamajiem komponentiem. Otrs komponents ir platība, kur mēbeles var novietot, un tieši šis platības Ķinnim, nabadziņam, nebija. Taisnība, viņš dzīvoja plašā un saulainā istabā — kā nekā divdesmit četri kvadrātmetri —, taču ēdamistabas, guļamistabas un kabineta garnitūru divdesmit četrus kvadrātmetros novietot ir absolūti neiespējami.

Varbūt Ķinnis varēja apmierināt savas alkas pēc mēbelēm, nopirkdams modernu, skaistu virtuves bufeti, galdu, ķeblišus un tā joprojām? Nevarēja vis, jo kurš normāls cilvēks pirks un grūdis komunālā dzīvokļa ķēķī dārgas mēbeles! Tur gan apgrozījās tikai divi vārgi vecīši,

pensionēts skolotājs ar savu laulāto draudzeni. Bet kas var galvot, ka viņš skaisto virtuves bufeti, galdu, ķeblišus un tā joprojām pietiekami saudzēs? Varbūt viņi pārāk bieži apsēdīsies uz balti mirdzošajiem ķeblišiem, varbūt pārāk bieži liks savas sviestmaizes uz balti mirdzošā galda, tādējādi noberžot lakojumu un padarot to blāvi iepelēku.

Ar prātu spriežot, Ķinnis pie kārotajām garnitūrām varēja tikt vienīgi tad, ja viņa rīcībā būtu trīsistabu dzīvoklis. Ak vai, kā gan vienuļš vecpuišs, kas dzīvo plašā un saulainā istabā, var cerēt, ka viņam piešķirs trīsistabu dzīvokli? Tā jau, atvainojiet, būtu ticēšana brīnumiem, utopija un murgi.

Cits, iekšēji līdzsvarotāks cilvēks, mierīgi apsvēris reālo situāciju, pamazām samierinātos un aprimtu, bet Ķinni, kā jau minēts, mocīja kaislība. Viņš pilnīgi skaidri jūta, ka, dzenoties pēc garnitūrām, viņam nekādi šķēršļi nebūs par augstiem. Viņš turēs acis vaļā, vēros, punktierēs un kombinēs. Jo vairāk tādēļ, ka institūts, kur Ķinnis sūrā darbā lēja sviedrūsus, saviem darbiniekiem cēla dzīvojamu namu. Kaut arī celtnieki neaļaidīgi pūlējās darbus stiept, nams pamazām, bet nenovēršami tuvojās nobeigumam. Sakarā ar to pār institūta vietējās komitejas priekšsēdētāja galvu gāzās varena dzīvokļu pieprasījumu lavīna.

Ķinnis bija tik prātīgs, ka vispār nepūlējās dzīvokli pieprasīt. Viņa kolēģi Pirāgs un Cvekfogels, ar kuriem Ķinnis sēdēja vienā istabā, arī palika kautrīgi maliņā stāvam. Pirāgs bija tikpat kārtīgs vecpuišs kā Ķinnis, bet dzīvoja vēl plašākos apartamentos. Cvekfogels ar savu Cvekfogelieni mitinājās ērtā divistabu dzīvoklī, tātad arī viņu cerības saņemt kaut ko vēl labāku un plašāku līdzinājās apaļai nullei.

Saja šķietami bezcerīgajā situācijā gluži negaidot iemirdzējās Ķiņņa intelekts. Iemirdzējās — tas nav pareizais apzīmējums. Viņa intelekts uzliesmoja kā žilbinošs meteors, apstulbinādams visu institūtu, un

trīsistabu dzīvokļa atslēgas atradās vairs tikai vienu milimetru no Ķīņa izstieptās rociņas.

Apmēram gadu pirms dzīvokļu prasīšanas drudža institūtā nomainījās apkopējas. Līdzšinējā tantiņa sakašķējās ar saimniecības daļas vadītāju, cēli nosvieda grīdlupatu un aizgāja. Viņas vietā uzradās pavāja un melnīgnēja sieviete, ko visi sauca par Juļku. Daži teica, ka Juļka esot čigāniete, citi viņas radu rakstus meklēja Moldāvijā, bet, par spīti neskaidrībai tautības jautājumā, jaunā apkopēja strādāja zi-benīgi. Nepagāja ne stunda, kad grīda bija tīra, papīrkuŗvji izkratīti un putekļi noslaucīti.

Ķinnis, Pīrāgs un Cvekfogels par tādu centību sākumā varen brīnījās. Vēlāk viņi padzirdēja, ka Juļka lēnāk strādāt nemaz nevar, jo viņa slaucīja vēl vienu institūtu un divus kantorus. Tādas neparastas centības iemesls bija septiņi bērni, ko Juļkai vajadzēja katru dienu trīs reizes paēdināt.

Pāris mēnešus slaucījusi institūtu, Juļka atrada izdevīgāku vietu gaļas veikalā, kur bez rindā stāvēšanas par nieka naudu varēja dabūt žāvētas cūku ribiņas. Ja cilvēkam katru dienu trīs reizes jāpiebāž septiņi vēderi, tad viņam stingri jāskatās, kā labāk un kā izdevīgāk.

Juļkas vietā nāca slinka un izkrāsota dāma, kas visai reti pagodināja Ķīņa, Pīrāga un Cvekfogela istabu ar savu klātbūtni. Bet ko tur varēja darīt, apkopējas šodien ir zelta vērtībā, un, ja kādam nepatik putekļi, viņš var ņemt lupatu un slaucīt pats.

Ķinnis tā arī darīja, ņēma lupatu un slaucīja pats. Vienlaicīgi ar slaucīšanu viņš allaž smagi nopūtās — ak, Juļka, Juļka, kāpēc tu mūs pameti?

Reiz, kad Ķinnis, putekļus slaucīdams, kārtējo reizi nopūtās, viņam iesāvēs prātā traka doma. Kā būtu, ja viņš Juļku apprecētu? Nē, Ķinnis nebija ārprātīgs, gluži otrādi, doma bija ģeniāla, tik ģeniāla, ka parasta cilvēka smadzenes pirmajā brīdī to nemaz nevarēja aptvert.

Taču sprīdisim loģiski. Tiklīdz Ķinnim būs sieva ar septiņiem bērniem, viņam momentāni radīsies morālas un juridiskas tiesības pieprasīt savai ģimenei atbilstošu platību, respektīvi, trīsistabu dzīvokli. Vismaz trīsistabu, kurā ērti varētu novietot visskaistākās ēdamistabas, guļamistabas un kabineta garnitūras. Protams, tūda] rodas ļoti nopietns

iebildums. Juļkas bērnu bārs taču vienā acūmirkli saskrāpēs, salauzīs un iznīcinās gan ēdamistabas, gan guļamistabas, gan kabineta garnitūru. Ai nē, viņi neko nesaskrāpēs, nesadauzīs un neiznīcinās! Jā, bet kādā veidā mēbeles tiks pasargātas no bojāejas? Ļoti vienkārši — Juļkas bērnu baru Ķinnis savā jaunajā dzīvoklī nemaz nelaidīs iekšā! Oja, kur tad viņi paliks, varbūt kāpņu telpā? Nē, nevis kāpņu telpā, bet savā līdzšinējā mitekli, jo arī Juļka jaunajā dzīvoklī iekšā netiks. Ko, sieva netiks ielaista vīra dzīvoklī? Izklausās absurdi, vai ne? Un tomēr nekā absurda te nav. Tiklīdz dzīvokļa orderis Ķinnim būs kabatā, viņš šķirsies. Ha, ha, varbūt Juļka šķirties negribēs, un tad Ķinnis būs pagalam! Nekas nebūs pagalam, Juļka skries šķirties kā apdegusi, jo pēc šķiršanās Ķinnis viņai ieliks sauļā divus tūkstošus. Nu, varbūt divus ne, bet pusotra noteikti. Tādai panikušai sieveiļ tā būs vesela bagātība, par pusotriem tūkstošiem viņa žāvētas cūkas ribiņas varēs ēst desmit gadus no vietas.

Pēc šķiršanās Ķinnim vajadzēs atrast kādas divas trīs uzticamas dvēseles, kas būtu pierakstītas jaunajā dzīvoklī, bet dzīvotu citur. Taču tā nav problēma, vajag tikai uzsvilpt, un pierakstīties kārie skries bariem.

Nu, ko jūs tagad teiksiet? Jūs teiksiet, lai Ķinnis drāžas mērkaķa ātrumā pie Juļkas, krit ceļos un lūdz viņas roku.

Ķinnis tieši tā arī darīja. Taisnība, viņš neskrēja, jo viņa korpulence skriešanu stipri apgrūtināja. Turklāt Juļka dzīvoja pie pašas pilsētas robežas, tāpēc Ķinnis nolēma precībās braukt ar trolejbusu.

No trolejbusa galapunkta viņš tālāk gāja kājām. Gāja, gāja, kamēr aizgāja līdz paplukušai mājelei, kur pagalmā skraidelēja bērnu bariņš. Tā bija zīme, ka Juļka patiešām tur dzīvo.

Netālu no mājeles pie malkas grēdas uz kluciņa sēdēja melni spro-gains un zābakots virelis. Viņš pīpēdams lepni skatījās uz plaviņu, kur, striķī piesiets, zāli grauza pussprādzis zirgelis.

Pēkšņi Ķinnim galvā iesitās tramīga doma — vai zābakotais tips nav Juļkas vīrs vai kaut kas tamlīdzīgs. Tādā gadījumā Ķinnis par precēšanās piedāvājumu var dabūt pa zobiem, bet no tādas iespējas katrā ziņā vajadzēja izvairīties.

Laimīgā kārtā otrpus ielas bija ģimenes dārziņi, un tur kartupeļu vagā rakņājās vecenīte. Kā būtu, ja viņš vispirms aprunātos ar vecenīti? Tādas vecenītes zina visu, kas šajā grēcīgajā pasaulē noticis un vēl notiks. Tātad, piedodiet par traucēšanu, bet vai jūs, lūdzu, nezināt, kur dzīvo pilsone, ko sauc par Juļku? Ak tajā mājā? Un vai tas vīrs, kas pipē un skatās uz zirgu, nav viņas laulātais draugs?

Vecenīte tūlīt saprata, ka svešais ir kārtīgs cilvēks, ar kuru pārīs vārdu varēs parunāt, tāpēc viņa noslaucīja rokas priekšautā, noklepojās un sāka teikt. Nē, tas vīrs nav Juļkas laulātais draugs, kur nu! Tas ir Jaška, mājeles īpašnieks, bagāts un rijīgs tēviņš. Viņš no Juļkas par istabu plēš divdesmit piecus rubļus mēnesī, andelējas ar mohēra jaciņām un krāj naudu. Juļka viņam ir parādā pusgada iri, jo viņas septiņu bērnu astoņi tētiņi alimentus diez kā negrib maksāt. Dažs vazājas apkārt dzerdams, cits sēž aiz restēm, cits izgaisis, kā nu kurš. Bet par to nav jābrīnās, jo visi vīrieši ir maitas.

Tās bija labas ziņas. Tātad Juļka pašreiz ir neprecējusies un lielā naudas badā. Ar vārdu sakot, tavas zvaigznes, Ķinni, stāv laimīgā kombinācijā, tev ir cerības vinnēt!

Redzēdams, ka viņa pagalmā ienāk svešs labi ģērbies vīrs un taujāpēc Juļkas, Jaška bija stipri pārsteigts. Brīnīes vien, parazīt, drīz tu brīnīsies vēl vairāk. Juļka tev samaksās visus parādus un ledos vēl piecas kapeikas pa virsu. Protams, ja vien viņa būs prātīga sieviete.

Juļka izrādījās prātīgāka, nekā varēja cerēt. Ļoti uzmanīgi noklausījusies, ko Ķinnis stāsta, viņa beigās apvaicājās:

— Vēl viens bērns jūs man nepagādās?

— Nē, nē, lai dievs pasargal — Ķinnis pārbijies iebrocās. — Mūsu precēšanās būs juridisks un tikai juridisks akts!

— Un jūs man doš pusotris tūkstoš rubelis?

— Pilnīgi precīzi! Padomājiet, cienītā, kas tā ir par naudul!

Juļka padomāja un piekrita. Labs ir, viņa ies laulāties ar Ķinni kaut vai tūlīt. Nē, tūlīt ne, mēs pieteiksim laulības reģistrāciju rīt. Un, ja iespējams, varbūt ligava drusku uzposīsies?

— Man ir viens smuks kleitis, — Juļka paskaidroja, — un tāds jauns tupelis.

Ķinnis paskatījās apkārt. Nekā lepna istabā neredzēja. Bet tīrs gan, un bērni apģērbti puslīdz pieklājīgi. Nekas, drīz Juļka drikstēs šo to atļauties. Ir taču patikami, ja cilvēks savam tuvākajam var palīdzēt. Tas ir pat ļoti patīkami!

Kad Ķinnis gāja prom, Jaška blisināja ačteles, it kā gribēdams prasīt, kāpēc tāds glauns kungs neiet ciemā pie smukām un apaļām meitenēm, bet velkas pie vājas, nodzītas sievas.

Taču Jaškas brīnīšanās bija nieks salīdzinājumā ar institūta vietējās komitejas priekšsēdētāja pārsteigumu, kad Ķinnis nolika uz viņa galda trīsistabu dzīvokļa pieprasījumu.

— Jums ir sep... septiņi bērni? — priekšsēdētājs, izlasījis pieprasījumu, sāka stostīties.

— Jā, — Ķinnis mierīgi atbildēja. — Es bērnus mīlu. Bērni ir dzīves ziedi, pavasaris un tā tālāk. Vai ne?

Ar savu vareno bērnu baru Ķinnis uzreiz izvīrījās dzīvokļu rindas priekšgalā. Pēc pāris nedēļām blakus pieprasījumam viņš noliks uz galda laulības apliecību un, lūdzu, dodiet šurp trīsistabu vai, vēl labāk, četrīstabu dzīvokļa atslēgas!

Jaunā vēsts institūtu aplidoja sekundes laikā. Ķinnis precēsies! Viņš precēs Juļkul Jā, to pašu Juļku, kas slaucīja putekļus un mazgāja grīdas! Jā, jā, ar visiem septiņiem bērniem!

Daži uzskatīja, ka Ķinnis ir ārprātīgs, citi domāja, ka viņš ir cēlais, kas, sirdsapziņas mocīts, beidzot nolēmis legalizēt savus ārļaulības bērnus. Taču tālredzīgākie kolēģi uzreiz saprata, kāpēc Ķinnim uznākusi tik briesmīga precēšanās kāre.

Ķinnis par to neuztraucās. Vai jūs, mīļie, manas kāres saprotat vai ne, tas mani neinteresē. Viss, ko es daru, ir augstākā mērā likumīgi. Kā parunā teikts, lai suņi rej, bet karavāna ies tālāk mēbeļu veikala virzienā.

Patiesību sakot, uztraukties par kolēģu pļurkstēšanu un skaudību Ķinnim nebija laika — viņš tagad, kā jau teikts, cītīgi skraidīja pa mēbeļu veikaliem un pētīja garnitūras. Viena tumšbrūna, pulēta ēdamistabas garnitūra viņam īpatikās neizsakāmi. To viņš saudzīgi novietos lielākajā istabā uz parketa, kas būs nospodrināts tikpat spožs kā mēbeļu pulējums.

Protams, klapatas ar tādu garnitūru būs lielas, jo augstvērtīgas mēbeles ir ļoti rūpīgi jākopj. Putekļus no tām drīkst slaucīt vienīgi ar ziemišķa ādu vai īpašu vilnas lupatu, kas nekādā ziņā nedrīkst būt pārāk asa, lai pulējumā nerastos mikroskopiskas svītriņas. Gadu gaitā šādas svītriņas padara mēbeles blāvas, un tad jāmeklē augsti kvalificēts meistars, lai bojātās vietas pārpulētu. Jāņem vērā arī tas apstāklis, ka mēbelēm tieša saules gaisma ir visai kaitīga, tāpēc vajadzēs iegādāties aizkarus, kuru krāsa būtu pieskaņota mēbeļu tonim. — Tāpat jau laikus jādomā par porcelāna servīzēm un kristāla glāzēm, jo brīnišķīgās bufetes plaukti taču nevar stāvēt tukši. Ar vārdu sakot, rūpju netrūka, bet tās bija patīkamas rūpes.

Skraididams pa mēbeļu un trauku veikaliem, Ķinnis nemaz nemanīja, ka mīļais kolēģis Pīrāgs gatavojas viņam iedurt nazi mugurā. Noziegums tika pastrādāts jaukā, saulainā rītā. Laimīgais līgavainis pašreiz bija atnācis uz darbu un trallinādams kārtoja papīrus. Pēkšņi atvērās durvis, ienāca Pīrāgs un oficiālā tonī sacīja:

— Uzskatu par nepieciešamu tev darīt zināmu, ka mana mīlestība uz Juļku ir lielāka nekā tava. Tāpēc es viņu precēšul

Ķinnis no briesmīgā trieciena sagriļojās, bet samāņu nezandēja. Viņš dziļi ievilka elpu, un tūlīt visu institūtu izbiedēja briesmīgs kliedziens.

— Tas nenotiks!

— Noliks gan! — Pīrāgs tikpat briesmīgi brēca pretī. — Es savas jūtas pratišu aizstāvēt!

Nelietīgā Pīrāga pēdējos vārdus Ķinnis vairs nedzirdēja. Trakā ātrumā viņš izdrāzās no institūta un joza uz trolejbusa pieturu. Ātrāk, ātrāk pie Juļkas, varbūt Pīrāga vārdi ir riebīga provokācija, zemiska intriga, varbūt Juļka ir bez vainas kā balta liliņa.

Patiesība tomēr izrādījās nežēlīga — Juļka tagad ģribēja precēties ar Pīrāgu, nevis ar Ķinni. Iemesls šai nodevībai, tāpat kā visām pārējām nodevībām, bija nauda.

— Viņš man dod divi tūkstoši rubelis, — Juļka ciniski paskaidroja, — un trīs simts tūlīt uz roka.

Juļkas mantkārība Ķinni dziļi satrieca un aizvainoja, taču viņš saprata, ka emocijas un pārmetumi šoreiz nelīdzēs. Labi, ja Pīrāgs sola

dīvus, tad Ķinnis solis divarpus un četrus simtus tūlīt. Nu, Juļka, ko tu teiksi?

— Es padomās, — juzdama, ka viņas cena ceļas, Juļka atbildēja ļoti diplomātiski.

Nekas, lai domā. Gan viņa galā saprātis, ka Ķinnis ar savām zelta brillēm, rūpīgi noskūto pauri un solido vēderiņu ir daudz cienījamāks precinieks nekā plušķainais, apvazātais Pīrāgs. Uz redzēšanas, cienījamā Juļka, drīz es būšu klāt pēc jūsu «jā» vārdiņa!

Turpmāk Ķiņņa un Pīrāga attiecības kļuva augstākā mērā saspīlētas. Ja Pīrāgam nokrita zīmulis un paripoja zem galda, tad Ķinnis centās nemanot to aizspert pēc iespējas tālāk, ja Ķinnis nejauši atstāja uz galda pildspalvu, tad Pīrāgs to iebāza kaut kur papīru kaudzē, lai pildspalvas īpašnieks dabū pēc iespējas ilgāk pazudušo mantu meklēt. Bija absolūti skaidrs, ka viņi nemūžam viens otru vairs nesveicinās, nesniegs viens otram roku un neleiks nevienu vārdiņu.

Bet apstākļi iegrozījās citādi. Pīrāgs, aizmirsis kara stāvokli, kādu dienu, kad viņi bija istabā divi vien, pienāca pie Ķiņņa un uztraukts sacīja:

— Juļku grib nocelt Cvekfogels, tas vecais nelietis!

— Jūs, godājamais pilsoni, neapjēdzat, ko runājat, — Ķinnis atbildēja ļoti vēsā tonī. — Cvekfogels taču nav brīvs cilvēks, viņam ir sieva.

— Tu pats ne velna neapjēdz! — Pīrāgs Ķinnim sirdīgi uzbrēca. — Cvekfogels no sievas šķiras, saproti? Pēc dzīvokļa saņemšanas viņš tūlīt šķirsies no Juļkas un atkal sašūties ar savu veceni.

Saruna tūlīt kļuva lietišķāka.

— Cik viņš sola?

— Tāpat divi. Bet, redzi, Cvekfogeliene strādā tekstilpreču bāzē, tāpēc viņš, čūska, var Juļkai grūst visādas zīda un samta lupatas.

Nu Ķinnis saprata, ka briesmas patiešām ir lielas. Lupatām bruņotais Cvekfogels bija nesalīdzināmi bīstamāks nekā plikais Pīrāgs. Taču nekritisim izmisumā, paskatīsimies, vai Cvekfogela zīda un samta trumpi nevar nosist ar apzeltītiem auskaru.

Naudu neželodams, Ķinnis nopirka fantastiski skaistus auskarus. Tādus labi lielus, pūsmēnessveidīgus, nobērtus ar sikiem, mirdzošiem stikliņiem. Ja auskarus paņēma rokā un patīrināja, stikliņi vizēja simtreiz spožāk par dimantiem. Tāds pārdabisks skaistums spēj izkausēt jebkuras sievietes sirdi, kaut arī viņa būtu tērpta desmit zīda un samta kleitās.

Patiešām, Ķinnis bija trāpījis mērķi. Juļka, auskarus ieraudzījusi, priecīgi iekliedzās:

— Uī, māma!

Taču Ķinnis klusās šausmās redzēja, ka Juļkai pirkstā laistās gredzens ar dārgakmeni ķieģeļa lielumā. Tāpat arī pretīgais Pīrāgs nesēdēja, rokas klēpī salicis.

Kā jau to varēja paredzēt, Juļka vēl nebija izlēmusi, kuru no trim sāncensiem darīt laimīgu, tāpēc Ķinnim nācās aiziet ar neziņā drebošu sirdi.

Lai pielūdzējs nejustos pārāk satriekts, iecerētā viņu laimīgi pavadīja līdz vārtiem. Ak vai, ārā, saules gaismā Juļkas auskari un gredzens mirdzēja neiedomājami spoži. Jaška, savu zirgeli ganīdams, likās pilnīgi apžilbis un skatījās uz Juļku kā neredzētu brīnumu.

Turpmākās dienas un nedēļas pagāja briesmīgā cīņā. Pirmais trieciens — viņš Juļkai uzdāvināja brokāta kurpītes. Ķinnis savukārt pārādījās kaujas laukā ar desmit sudraba riņķiem, ko varēja uzmaukt uz rokām un jauki žvadzināt. Cvekfogels, palikdams uzticīgs tekstilprecēm, savus konkurentus centās iznīcināt ar sudrabspožu šalli. Pīrāgs atgājās ar pērļainām krellēm, turklāt katra pērle bija baloža olas lielumā. Kāda būs Ķiņņa atbilde?

Ķinnis saprata, ka tagad ir pienācis izšķirīgais brīdis — uzvarēt vai krist, tāpēc viņš spēra izmisīgu soli un nopirka zelta pulksteni. Istu

zelta pulksteni, kas bija nesalīdzināmi vērtīgāks par visām Pīrāga un Cvekfogela dāvanām kopā. Lai pulksteņa iedarbība būtu jo satricošāka, Ķinnis nolēma dāvanai pievienot rožu buketi. Varbūt arī torti? To, protams, apris Juļkas bērnu bars, bet tas nekas — reiz cilvēks krietlielos izdevumos, tad par sīkumiem nav ko pūkstēt.

Sestdienas vakarā Ķinnis rūpīgi noskuvās, apvilka sniegbaltu kreklu un apsēja tumši pelēku šlīpsi. Tam izšķīrošas nozīmes gan nebija, bet, ja cilvēks ir nevainojami ģērbies, viņš jūtas drošāks.

Parasti nomalās Rīgas ieliņās ir sapņaini klusas, bet šoreiz, tuvoties Juļkas mājelei, Ķinnis izdzirda ērmīgu troksni. Tādus kā blāvienus, tādu kā dziedāšanu, ko reizēm pavadīja ermoņikas kviecieni. Pienācis pie vārtiem, viņš redzēja, ka pagalmis ir piegrūdiens pilns ar varen priecīgiem viesiem. Citi dziedāja, citi dancoja un citi sita plaukstas.

Ķinnis nodomāja, ka Jaškam ir kāda jubileja vai citādas lustes, un, nekā jauna nenojauzdam, iegāja pa vārtiem. Dziedātāji un dancotāji pirmajā brīdī viņu nelikās manām, tāpēc Ķinnis mierīgi gāja tālāk. Pēkšņi viņš ieraudzīja, ka deļotāju bara vidū kratās Juļka. Viņai bija mugurā oranža samta kleita, kājās brokāta kurpītes, ap pleciem ugunīgs lakats ar sudraba bārkstīm. Matos, ausīs, ap kaklu un pirkstos Juļkai laistījās un vizēja neskaitāmi dārgakmeņi. Blakus Juļkai, zābakotās kājas tirinādams, lēkāja Jaška.

Tiklīdz Juļka Ķinni pamanīja, viņa pieliecās Jaškam tuvāk un kratīdamās kaut ko tam iekliedza ausī. Jaška paskatījās uz Ķinni, pārtrauca lēkāšanu un kaut kur aizskrēja. Juļka piekratījās Ķinnim tuvāk.

— Mēs ar Jašku precās, — viņa sauca un smaidīja kā brīļantiem apbērtā saulīte.

Ķinnis no pārbīļa gandrīz nometa torti zemē. Bija skaidrs, ka Jaška nupat aizskrēja pēc naža, lai Ķinni, savu sāncensi, tepat bez liekas kavēšanās nodurtu. Projām, projām no šīs nolādētās vietas!

Pagriezies uz mukšanu, Ķinnis atkal ieraudzīja Jašku. Bet Jaška viņam neskrēja virsū ar nazi, nē, viņš tuvojās, pavadā vezdams puspūrušo zirgeli. Pienācis klāt, Jaška sāka bērt dedzīgu un grūti saprotamu vārdu krusu. Tik daudz Ķinnis apjēdza, ka laimīgais līgavainis viņam grib dāvināt savu zirgu. Apžēlojieties, kāpēc zirgu?

Pie Ķīņa pienāca cienījams sirmgalvis ar ausi ievērtu spīdīgu riņķi un paskaidroja, ka zirga dāvināšana esot sens paradums. Tādējādi tiekot remdētas atraidītā precinieka sirdssāpes un viņš, par zirgu priecādamies, aizjāšot pasaulē nevienu nenodūris un nenozņaudzis.

Isti neapjēgdams, ko dara, Ķinnis paņēma zirga pavadu. Viesu bars tūdaļ mežonīgi iegavilējās:

— Ē—ē—e—ē!

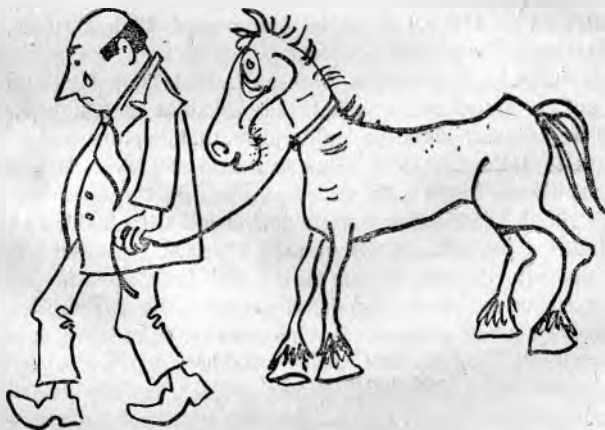
Nezin no kurienes uzradās liels sudraba biķeris, un Juļka to pasniedza Ķinnim.

— Uz mūsu laime jādzer līdz dibens!

Un Ķinnis biķeri izdzēra līdz dibenam. Tiklīdz tas bija noticis, atkal sāka kviekt ermonikas, dziedātāji dziedāja un dejotāji lēca savu lecamo tālāk.

Cienijamais sirmgalvis nosēdināja Ķinni pie galda. Tā bija prātīga rīcība, jo Ķinnim pēc lielā biķera saļodzījās kājas.

Tālākos notikumus Ķinnis atcerējās tikai daļēji. Viņš laikam drusku dejoja, drusku dziedāja un kopā ar pārējiem sita plaukstas. Vēl Ķinnis atcerējās, ka Jaška visu laiku skatījās uz brīnišķīgi uzposto Juļku un tikai uz Juļku.

Nākamajā naktī uz rīta pusi daži vēlīni gājēji ieraudzīja neparastu skatu. Pie mēbeļu salona vitrīnas, kur bija izstādītas ēdamistabas un kabineta garnitūras, stāvēja nevainojami ģērbies korpulents pilsonis zelta brillēs un turēja pavadā kaulainu zirgēli. Piegājuši tuvāk, vēlīnie gājēji redzēja, ka korpulentais pilsonis skatās uz garnitūrām un raud.

— Jūs būsiel kaut ko sajaucis, — viens no gājējiem pilsonim aizrādīja. — Te nav zārku veikals, te raudāt nevajag!

Pilsonis neko neatbildēja. Viegli griļodamies, viņš kopā ar kleperi gāja prom, pamazām izgaidsams rīta miglā.

LAIMONIS KAMARA

GANDRĪZ NOKLAUSĪTAS SARUNAS

— Viņš ir cilvēks labs,
bet labils! ...

— Tikai nogāzts stabs
ir stabils!

*

Tāds glauns puisietis, bet, lūk,

Takta izjūtas pavisam trūkst:

Apēd broileru

Un uzsāk dziedāšanu:

«Kur tu teci, kur tu teci,

Gailīti manu?» ...

*

— Dēls nāk no skolas

Un pēkšņi jautā man šādi:

Vai alkoholam ir

Plus

Vai mīnus

Grādi?

Absolūtā dzirde?

Želiņ!

Kur tad tāda der?

Dzīvē

Relatīvā dzirde

Daudz ko vairāk sver!

*

— Cik gan savādi dzīvā iekārtots:

Cilvēkam nocērt pirkstu, un viņš

Brēkdams skrien caur mežu;

Cilvēkam norauj galvu, un viņš —

Cieš klusul

*

Sirdssāpes?

Hai Smieklī nākl

Vēders

Sāp daudz briesmīgākl

— Kaimiņ, kas jums no rīta

Tur, pasta kastītē, spirinājās?

— Sirdsapziņa.

Uz pieprasījumu.

Ar piegādi mājās.

KĀ MĒS SMEJAMIES

Mēģināju izpētīt, kā mēs smejamies, ar kādu izteiksmi vai nianši. Izrādījās — tik daudzveidīgi, ka visu šo izteiksmju un nianšu uzskaitē aizņemtu vairākas lappuses. To, kas sākas ar alfabēta pirmo burtu, vien sanāk tuvu pie simta. Lūk, pašas galvenās:

afektīvi; agresīvi; aicinoši; aizbildnieciski; aizdomīgi; aizkustinoši; aizrautīgi; aizskaroši; aizturēli; akli; ākstīgi, akotaini; aktīvi; alkātīgi; amatvīriski; amizanti; anēmiski; anormāli; antipātiski; apburoši; apceļoši; apdomīgi; apdullinoši; apgaroti; apgrēcīgi; apkaunoti; aplaimoti; aplami; apmulķoti; apnicīgi; apņēmīgi; apskaidroti; apslāpēti; apstipriņoši; apsvērti; apvainojoši; apvaldīti; apzinīgi; aristokrātiski; ārpātīgi; ārišķīgi; asaraini; asi; asprātīgi; astmatiski; atbaidoši; atbalstoši; atbildīgi; atbrīvoti; atbruņojoši; atjautīgi; atklāti; atkodīgi; atmaskojoši; atraisīti; atriebīgi; atsaucīgi; attaisnojoši; attapīgi; atturīgi; atvairīgi; atviegloti; atzinīgi; augstprātīgi; augstsirdīgi; auksti; aukaini; aušīgi; automātiski; autoritatīvi.

Visparastākie ir jautri smieklī. Tiem arī ir visvairāk dažādu izpausmju. Jautri smejamies:

acis pārgriezuši; aizgūtnēm; aizridamies; asaras slaucīdami; četrāpus mezdami; cik jaudas; gaisu ristīdami; galvu atgāzuši; gatavi izlēkt no biksēm; gatavi pārlūzt uz pusēm; kā kutināti; kājas tirinādami; labpatikā krekstēdami; līki palīkdami; locīdamies; lūpas šķobīdami; mēli klakšķinādami; muti līdz ausīm iepletuši; nāsīs škurinādami; pa ceļiem sizdami; palēkdamies; pie sirds ķerdamies; pie zemes krīzdami; pilnā riklē; rokas plaukšķinādami; sānus saķēruši; sarkani tapdami; siekalas šķaidīdami; sienas tricīnādami; sprauslādami; sviēdrus slaucīdami; vai galu ņemdami; vai kūleņus mezdami; vai pušu plīsdami; vaigus piepūtuši; vēderu turēdami; visi raustīdamies; zobus spīdinādami; zodu kratīdami.

Ir gudri un muļķīgi smieklī. Gudra cilvēka smieklī vairāk redzami nekā dzirdami. Muļķis turpretī zviudz kā kumeļš, smejas kā kutināts, kā medus vai plāceņu paēdis. Bet vislielākā atšķirība ir tā, ka viņš smejas tad, kad gudrais kaunas.

KATRINA BOZIS

GLĀZE SULAS

Man pat prātā nenāca, ka tas varētu tik traki beigties.

Es izskatījos lieliski un apkalpoju priekšzīmīgi. Sņīta arī, ka pie galdiņa ar sešām vietām sēž tik jauka un sirsnīga sabiedrība. Es viņiem pasniedzu visu — aukstos uzkožamos, karbonādi, augļus, degvīnu, balzamu, cigaretes. Viņiem saplīsa divas glāzes, un es nekavējoties atnesu citas. Orķestris spēlēja lieliski, karbonāde bija sulīga, patiesi, es negaidīju, ka iznāks tāda jezga.

Mana kolēģe, piemēram, viesus apkalpoja ar rullīšos uztiem matiem. Protams, viņa rullīšus bija mēģinājusi aplēpt ar mākslinieciski uzbužinātu šifona lakatiņu. Bet vai nu cilvēki akli? Redz taču. Tomēr — neviens neko. Vakariņo, dejo, smaida, sūdzību grāmatu neprasa.

Bet es slidēju pa zāli cēli kā seno grieķu dieviete. Un vienīgais, ko es tiem sešiem nebiju pasniegusi, — glāzi sulas!... Tādu nieku līdz šim biju piemirsusi ne vienu reizi vien, bet neviens nekad brēku necēla. Es saprotu, nebūtu atnesusi degvīnu vai kādu langetu...

Kas galu galā izrādījās? Tie seši nemaz nebija viena kompānija. Bija pieci, kas katrs ēda un dzēra pa diviem, tāpēc galds iznāca bagātīgi servēts. Bet sestais bija pasūtījis glāzi sulas. Vienu glāzi sulas un vairāk neko. Un visu vakaru pie tīra šķīvja, naža, dakšīņas, tukšām degvīna un limonādes glāzēm gaidījis to sulul

Vai es varēju to iedomāties?

LABOŠANĀS

Nav tiesa, ka cilvēkam savu raksturu un paradumus iespējams mainīt tikai jaunībā. To var arī vēlākajos, tā sauktajos brieduma gados. Cits jautājums, vai viņam no tā kāds labums, jā, vai tādu maz iespējams gūt. Varbūt labāk tomēr palikt tādām, kāds esi bijis visu laiku. Tas tev pašam un taviem tuvākajiem aiztaupīs dažu labu pārsteigumu. Katrā ziņā vajag rūpīgi apdomāt, pirms pieņemt izšķirēju lēmumu.

Irenejs Zaliņe visu savu līdzšinējo mūžu bija dzīvojis pēc labākās sirdsapziņas un grēkojis tikai tais bīžos, kad citas izejas nūdien nebija. Cits varbūt teiktu, ka bija gan, un arī parādītu to, nu, bet ja šī cita nebija tuvumā? Turklāt pamācīt ir tik viegli un patīkami, Irenejs arī mācīja, kad vien izdevība radās. Un vēl: ja mēs neviens negrēkotu, tad jau pasaulē godīgi ļaudis vien būtu un pats godīguma jēdziens galīgi devalvētos. Lai godīgie un visu cildinātie saka paldies grēciniekiem: tikai uz to fona viņi var izcelties.

Un kādi tad bija tie Ireneja grēki! Smiekls runāt. Labi, algas dienās viņš tā maķenīt iedzēra. Kā citādi atšķirsī visnotaļ priecīgo algas dienu no tām, kurās tu algu nesaņem? Tad, protams, gadījās aizkavēties. Bet vai citās reizēs viņš nenāca mājās laikā?

Ireneja mīļotā sieva Elfa, protams, teica, ka Irenejs iedzerot ne tikai algas dienās. Sazin nu, sievītes grīb, lai viņam butu taisnība, un Irenejs bija labs cilvēks. Elfa žēlojās savām draudzenēm, kurām vīri, izrādījās, nebija ne par matu labāki par Ireneju. Viņas žēloja cita citu, un tā aizritēja stundas, kurās Irenejs ar draugiem kluknēja pie glāzes un žēlojās, ka Elfa viņu nesaprot. Un atkal izrādījās, ka šī īpašība piemīt visām precētajām sievām, to apzināties bija skumdinoši, un vienīgais labums taj sliktumā tas, ka jācieš viņiem visiem. Kad viņi bija izsūrojušies pēc sirds patikas, viņi cēlās un vadījās; tas notika apmēram ap to pašu laiku, kad sievas bija izkratījušas savas sirdis, nu, varbūt kādu brīsnīgu vēlāk. Un tā tas bija, un tā tas gāja, un tā bija pierasts.

Un tā tas būtu varējis iet vēl ilgi, sacīsim, līdz pasaules galam vai Ireneja aiziešanai pensijā, ap to laiku jau cilvēks paliek rāmāks. Bet tad Irenejs izlasīja avīzē rakstu par alkoholisma iespaidu uz ģimeņu iršanu. Viņš bija lasījis ne vienu šādu sacerējumu vien, bet diezīn kāpēc tieši šis uzmācīgi nē-mās spiesties viņa smadzenēs. Alkoholisms, Irenejs domāja, ak, šausmīgi. Es vēl neesmu alkoholiķis. Bet kurš pateiks, cik man no tāda vēl trūkst? Ja es aizietu pie ārsta, viņš man teiktu... Jā, ko ārsts man teiktu?

Irenejs sarauca pieri. Biedējuša šķīta doma, ka ārsts varētu teikt... tas ir, ka Irenejam vispār jāgriežas pie ārsta, nē, šausmīgi bija jau tas, ka viņam šāda doma varēja ienākt.pratā! Bet varbūt tas nozīmēja pretējo, proti, ka Irenejs vēl nav samaitāts līdz pamatiem un viņam iespējama labošanās? Viņš atcerējās sievas pārmērumus, kurus bija noklausījis vienaldzīgi, pat ar slēptu nepatiku. Ak, šī smalkā dvēsele, kas gribēja viņu atgriezt uz cilvēka cienīga ceļa! Bet viņš? Turējās pretī kā bullēns, pavasarī no kūts vedams. Šis salīdzinājums lika Irenejam viegli pasmaidīt, bet tad viņš izgrūda smagu noputu: vai gan klājas smielies tādām cilvēkam, kurš ir par matu no pazušanas? Jā gan, viņš bija par matu, nu, varbūt par diviem matiem, bet arī tas nebija nekāds prāvais atstatums. Šausmīgi, Irenejs domāja, un viņš nolēma laboties.

Pirmie to uzzināja kolēģi, kuri pie kases lodziņa apmainījās nepārprotamiem skatieniem un pašās beigās saka aicināt cits citu līdzī. Protams, viņi aicināja arī Ireneju, bet liets bija viņu pārsteigums, kad Irenejs atteicās, un viņi pat apstulba, kad Irenejs paskaidroja iemeslus. Būtu viņš vismaz samelsis par sievas slimību, tanti no laukiem vai nepieciešamību tieši šodien iepirkt ziemai karlupeļus! Bet Irenejs bija nolēmis iet jaunajā dzīvē tīrs kā gulbis, kurš uzturas tekošā ūdenī. Biedri drūmi saskatījās, vēl viņi mēģināja pierunāt, vēl viņi, nabadziņi, cērēja... Bet Irenejs vērās viņos apņēmības sastindzinātu skatienu,

un biedri nokāra galvas, viens gan parādīja ar pirkstu sev pie pieres, taču Ireneju šis žests atstāja vienaldzīgu. Viņš bija licis pirmo soli uz labošanās šaurās takas, kas galā solīja tālu sniegotu galotņu panorāmu.

Irenejs nāca mājās, un viņš smaidīja. Viņš smaidīja, iegriezdamies saldumu veikalā, un viņš smaidīja, iznākot no tā, un lieki laikam butu teikt, ka portfeli viņš nesa sainīti... bet jāpasaka vien ir, citādi kāds vēl var nenoticēt, bet rakstītam vārdam neticēt ir jau grūtāk. Nav tiesa, ka neesot viegli labam būt, Irenejs domāja. Viņam bija tik viegli kā vēl nekad, varbūt vienīgi tālā bērnībā, kad beidzot atskanēja zvans no stundas un atbrīvoja viņu no bailēm tikt izsauktam. Bet tad tas vieglums tomēr bija citas kvalitātes, toreiz kaut kur tuvumā grozījās viņa ne pārāk tīrā sirdsapziņa. Tagad Irenejs bija brīvs no tā visa.

Tas viss bija tik jauki, ka izskatījās idilliski. Bet Irenejs vēl nezināja visu, kas ar tādu pārlapšanu saislīts. Labi, ka cilvēks nekad neko lāgā nezina iepriekš. Tad daudzi varoņdarbi paliktu neizdarīti.

Viņš atslēdza dzīvokļa durvis un ienāca gaiteni. Viņš domāja, ka gaitenis būs tukšs, viņš bija gribējis klusu novilkt mēteli un tad iet istabā un uzspiest pārsteigtajai sievai skūpstu, viņš nebija vēl izlēmis, vai uz pieres, vaiga vai lūpām, viņš droši vien būtu izšķīries par pēdējo — kad jau, tad jau. Bet gaitenis nebija tukšs, tur stāvēja viņa Elfa, ar vienu roku mēteļa piedurknē, otru gaisā paceltu nepārprotamā nodomā iebāzt to brīvajā piedurknē. Tagad roka palika gaisā, turklāt labi ilgu laiku, tā ka viņa pati beidzot to ievēroja. Viņa īsi iekunkstējās un roku nolaida.

Vēl nebija pārmainīts neviens vārds.

Istenībā nav nekā īpaši pārsteidzoša apstākli, ka jūs sastopat savu sievu mēteli uzvelkam. Katram cilvēkam var rasties vajadzība uzvilkt mēteli, turklāt pašam savējo.

Pārsteidzošais, pat mulsinošais bija Elfas sejas izteiksme. Viņai bija tieši pārbedētas briezūmātes skatiens. Irenejs bija

mednieku biedrības biedrs, tādās lietās viņam bija sava zināšana.

— Tu... — sieva beidzot izstomīja.

— Es gan, — Irenejs burvīgi pasmaidīja. Viņš atcerējās pirkumu, bet pagaidām netaisīja portfeli vajā. Sieva, lūk, neizskatījās pār mēru sajūsmināta par Ireneja ierašanos. Nē, viņa izskatījās apbēdināta.

— Tu... vai tev kas kaiš? Es domāju, vai kas noticis?

— Kas noticis?

— Nu, es taču jautāju tev!

— Kas lai man būtu noticis?

— Tad to jau es gribu zināt!

— Man nekas nav noticis, — Irenejs atbildēja pēc neilgas vilcināšanās. Viņam sāka mesties ap dūšu kā cilvēkam, kurš nupat bijis iekšpāts autokatastrofā un, pie skaidras apziņas nācis, bažīgi aprauga visus savus locekļus, nezinādams vēl, vai viņu negaida nepatīkams pārsteigums. — Nē, nekas, — viņš atkārtoja. — Kāpēc tu domā, ka vajadzētu būt kam notikušam?

— Bet šodien tev taču algas diena, — sieva nedroši sacīja. — Vai varbūt šodien nemaksāja? — viņa jautāja, un Irenejam likās, ka viņas balsī skan slepenas cerības. Kāpēc sievietai vajadzēja vēlēties, kaut viņas vīram nebūtu izmaksāta alga? Tas bija augstākā mērā nesaprotami, cits varbūt pat teiktu un domātu — aizdomīgi.

— Man izmaksāja, — Irenejs viņu nomierināja.

— Un tu — nāci mājās?

— Jā, — viņš teica. Nu bija skaidri redzams, viņa nepriecājas. Irenejam sāka likties, ka diez vai viņš konfektes nav veltī pircis. Vismaz varēja ņemt lētākas.

— Un tu — nepaliki ar draugiem?

— Nē, — Irenejs teica. — Es vairs nepalikšu ar draugiem.

— Vai jūs sastrīdējāties? Nē, tev tomēr ir bijušas nepatīkšanas!

— Es vairs nekad nepalikšu ar draugiem. Es beidzot esmu atzinis, ka nelietīgi veltī esmu noplenderējis laiku un naudu. Tev bija simtkārt taisnība, kad tu... Nu, tu pati zini. Es tagad pēc darba vienmēr nāksu mājās. Pie tevis, — viņš vēl piebilda, bet lielāka skaidrība nūdien nebija nepieciešama. — Bet tu jau... tu gribēji kaut kur iziet?

— Es ... — sieva sacīja.

— Kurp tu gribēji iet?

— Es ... vispār, — viņa klusu atteica. Kad cilvēks runā tik klusu un piemin kādu aiziešanu vispār, tad tas ir aizdomīgi.

— Tu gribēji kādu satikt? — Irenejs vaicāja, un viņa balss iedrebējās.

— Nē, kāpēc, — Elfa atteica un skatījās projām. Kāpēc viņa skatījās projām? Irenejs uzdeva sev šo jautājumu, taču nezināja tam atbildi. Bet atbilde īstenībā bija ļoti vienkārša. Viņa laulātā draudzene domāja, turklāt ļoti intensīvi, taču, kā tas mēdz būt liela un spēja uztraukuma brīžos, domas nesaistījās sakarīgā virknītē, tās kaut kur plivinājās katra par sevi.

— Vai tu — nopietni? — viņa beidzot jautāja.

— No visas sirds! — Irenejs izsaucās. — Es tev atnešu konfektes, — viņš beidzot paziņoja. Elfa izmocija blāvu smaidu. Stāvoklis bija ļaunāks, nekā viņa bija domājusi. Viņa paskatījās uz vīru un iedomājās, ka iedzērušam viņam tomēr bija bijis sava veida šarms. Nopūzdamās viņa novilka mēteļi; Irenejs izņēma to viņai no rokām ar tādu pakalpotsteigu, ka drīzāk jau būtu runājams par mēteļa izraušanu.

— Un tagad mēs ēdisim pusdienas, — vīrs priecīgi paziņoja. — Tev nekad vaīrs nebūs jāsēd pie atdziestošām pusdienām ... vienai pašai, — viņš maigi teica. Elfa ievilka elpu. Viņa zināja, ka nekādu pusdienu, ne atdziestošu, ne atdzisušu, vispār nav, vīra algas dienās viņa pusdienas negatavoja, daudz patīkamāk bija ar draudzeni pasēdēt kafejnīcā, ak, bija arī tīri pieklājīgi restorāni, kur sievietēm vienām ieiet nebija nekāds grēks. Un tad tur gadījās dažāda laba interesanta iepazīšanās. Nē, dieva dēļ, viņa bija apzinīga sieviete. Bet iepazīties, tur jau nebija nekā slihta, mēs nedzīvojam tuksnesī, un ļoti labi, ka tā: Elfai laikam ne bez pamata tikās, ka viņa slikti paciestu tuksneša apstākļus.

— Pusdienas, — viņa vārgi teica, — pusdienu nav, es taču domāju, ka tu ...

— Nekas, — Irenejs bija pati augstsirdība. — Es tūlīt iešu tev palīgā, mēs viens divi ...

Atkal jāstāv pie plīts, viņa skumji domāja. Vīra algas dienas līdz šim bija bijušas tāda patīkama atslodze. Viņa pārgērbās, ielīda mājās

kleitā («Cik labi tev tā piestāv, es nemaz nebiju ievērojis!» Irenejs jūsmoja, un Elfa domāja: «Ak kungs, kā man tā lupata apriebusies!») un gāja uz virtuvi. Irenejs sekoja solis soli, viņš pat uzkāpa sievietei uz papēža, tas bija nepanesami. Viņa vēra vajā ledusskapī. Viņa izņēma saldētu zivi, lai gan ledusskapī bija arī gaļa. Irenejs zivis necieta, un viņa to ļābi zināja, bet viņai vajadzēja atriebties, tas bija nepieciešams! Viņa palika zivi zem tekoša ūdens. Viņa grozināja sameklēja kartupeļus. Un tagad, šai brīdī, draudzenes jau lasās kopā! Viņas dzers kafiju un ēdīs maizītes, tai kafejnīcā bija tik garšīgas maizītes! Sakostiem zobiem viņa sāka mizot pirmo kartupeli. Tad viņa ietrīsējās klusa cerība, un viņa sacīja:

— Tas jau izklausās skaisti, bet vai tu domā... ka tev pietiks izturības... kaut vai līdz nākamajai algas dienai?

— Par to nešaubos, — Irenejs teica, un pēc viņa mocekliģā smaida sieva saprata, ka viss ir ļoti jauni... jaunāk, nekā viņa domājusi. Pat ja nāktu kādas pārmaiņas, drīzā laikā uz tām nebija ko cerēt. Aiz bēdām viņa iegriezta sev pirkstā, un, tā kā bēdas tiešām bija lielas, viņa sāpes pat nejuta.

— Skaties vien, — viņa sacīja. — Protams, tas ir jauki, bet es tikai domāju, nevajag sev pāri darīt. Ja jau tu tā esi ieradis... katrā ziņā es neņemšu tev jaunā, ja tu kādreiz ar draugiem... Un algas diena, tas jau iznāk tikai divas reizes mēnesī... tas nūdien nav nekas briesmīgs.

— Nē! — Irenejs jūsmīgi ieburcās. — Es parādīšu visai pasaulei, ka man ir raksturs! Tu redzēsi, tev vairs nenāksies sūroties un liet asaras par savu nekrietno vīru! Pavisam cits cilvēks es kļūšu!

Elfa lūkojās viņa apņēmības pilnajā sejā, un viņai sāka likties, ka Irenejs paliks savam solījumam uzticīgs. Viņa iesvieda nomizoto kartupeli izlietnē un ķērās pie nākamā. Draudzenes tagad sēdēja visas kopā

un jauki gaudās par saviem vīriem. Par ko tagad lai gaužas viņa? Ak, kāpēc gan tam tā vajadzēja notikt? Viņa jutās nekrietni aplaupīta.

— Tu redzēsi, kāda dzīve mums tagad sāksies! Tu nevari iedomāties! — Irenejs gaviļēja viņai vai pie pašas auss. Elfa juta, ka lēni slīgst bezizejas tumsā.

— Tev tomēr vajadzētu padomāt arī pašam par saviem vecajiem labajiem ieradumiem, — viņa ieteicās. Bet Irenejs smējās. Viņš smējās, kā lielu uzvaru izcīnījis.

Kāda dzīve sāksies... kāda sāksies... Elfa mizoja trešo kartupeli, un viņa domāja: jā, man ir gandrīz skaidrs, kāda dzīve tagad sāksies. Man sāksies.

— Maizes veikalā pusdienas pārtraukums, gaļas veikalā inventarizācija, piena veikalā sanitārā diena...

V. Zūķis

1. APRĪĻA JOKS

Esmu dzimusi pirms trīsdesmit un trīs gadiem normālā ģimenē kā visumā gluži normāls bērns. Var jau būt, ka no manis būtu izaudzis normāls cilvēks, ja nebūtu paklidusi ziņa, ka mani (atšķirībā no citiem divkājainajiem radījumiem) nav vis eņģeļi uz Zemes virsas uzsūti-juši, bet gan velns no debesīm nometis. Tā teica mana vecāmāte, un bija vien jātic, jo vai tad cilvēki vēl šobaltdien visi smīnētu, kad atzīstos, ka esmu dzimusi 1. aprīlī. Tātad ne gluži par pilnu ņemams cilvēks. Un, ja tā, kas tad cits man atlika, kā pasmieties par citiem, lai līdzsvarotu attiecības? Bet, tā kā to darīt atklāti trūkst dūšas, rakstu paslepen ar pseidonīmu humoreskas. Tā nu las ir.

A. Sudmale

A. RIJA

PANKŪKAS

Līdz pusdienai nosēdēju frizētavā. Tad gāju pie šuvējas. Trijos biju mājās. Cetros pārnāks vīrs. Nolēmu izcept vafeļpankūkas. Kamēr sila panna, nomazgāju traukus. Uzlēju pirmo pankūku. Kamēr tā cepās, noslaucīju istabās putekļus. Kamēr cepās otrā pankūka, uzmazgāju grīdu. Cepot trešo, izmazgāju veļu. Kad cepās ceturtnā, veļu izžāvu.

Kamēr cepās piektā, uzrakstīju draudzenei vēstuli. Uzlēju seso pankūku. Atcerējos, ka mājās vairs nav cukura. Aizskrēju uz veikalu. No pirkur. Pārņākusi mājās, uzlēju septīto pankūku. Izrādījās, ka aptrūcis sviests. Aizskrēju vēlreiz uz veikalu. Atceļā satiku paziņu. Izsūdzējām viena otrai savas bēdas. Viņa mani mazliet aizkavēja, jo, kad jau biju beigusi, viņa vēl runāja. Nenoklausījusies beigas, skrēju mājās. Pārados tieši laikā, lai redzētu, kā ugunsdzēsēji saritina šļūtenes. Parušinājos pelnos. Izvilku pannu ar pēdējo pankūku.

Cētros pārņāca vīrs. Dusmojās. Pankūka esot piedegusi!

K. PAMSE

RAMPAS GAISMA

aktiera atmiņas

MĪLESTĪBA

Vidusskolas devītajā klasē mēs cits citam rāvām no rokām grāmatīņu «Aforismi par mīlestību». Par nepareizāko uzskatījām nezināma autora atziņu, ka mīlestība ir jauka virve, kurā daudzi pakaras. Vislabāk mums toreiz patika Knuta Hamsuna teiciens — mīlestība ir vējš, kas šalc rozēs. Pēc dažiem gadiem mums Hamsuns vairs nepatika, jo izrādījās, ka viņš visu bija pateicis pat pārāk pareizi — mīlestība tiešām ir nepastāvīga kā vējš.

Ar gadiem mīlestības jēdziens iegūst plašumu. Ir taču objekti, kurus var iemīlēt un kuros nav jāviļas. Es, piemēram, mīlu Vecrigas ieliņas. No visām visvairāk to mazo šķērsieliņu ar veco teātri. Teātri, kurā diriģējis Rihards Vāgners, kur muzicējusi Sūmaņa sieva — Vika. Šī ieliņa man skan un, ejot pa to, brižam liekas, ka es pats sāku skanēt taj lidzi. Gribas apstāties un padomāt. Pa šiem akmeņiem taču kādreiz gājuši arī viņi — dižgari...

Mazā ieliņa man patik arī tādēļ, ka blakus teātra namam ir kāda cita māja un durvis ar uzrakstu «Sviestmaizītes». Kādēļ katrā ziņā

jāstāv uz ielas un jādōmā par dižgariem, ja var ieiet «Sviestmaizītēs» un domāt tur? Tā ir arī ērtāk. It īpaši, ja nav bijis laika pāest pusdienas. Tur par rubli piecdesmit kapeikām iznāk sviestmaize ar olu, sviestmaize ar desu un vēl šīs las... Ko jūs, ko jūs, tas nav nekāds alkoholisms! Nevajag jaukt alkoholismu ar mīlestību uz Rihardu Vāgneru...

Todien es arī nācu no «Riharda Vāgnera ieliņas», kad pie viesnīcas «Rīga» mani apturēja jauneklīgs uzsauciens:

— Vecais, nestūrē garām!

Tas bija Rons ar divām dāmām. Rons istajā vārdā ir Ronalds Sāls-Zirnīs, ļoti apdāvināts cilvēks. Sapazināties pirms gadiem divdesmit, kad viņš strādāja mūsu tēātrī par butaforu, bet brīvā laikā gatavoja rotas lietas un mīlēja savu sievu Annu un savus divus puīšļus. Vēlāk Rons strādāja muzejā par gleznu restaurētāju. Ļaunas mēles melsa, ka viņš iepinies kaut kādā aferā ar kopijām, kas pārdošanas kā oriģināli. Nezinu. Ko nezinu, to nezinu. Ap to laiku satīku Ronu burāšanas sacīkstēs. Viņš bija ieguvis otro vietu ar jahtu «Simona». Pēc balvas saņemšanas vienlaikus ar mani apsveikt Ronu piesteidzās kāda skaistule. Es viņas klatbūtnē neapdomīgi pavaicāju Ronam, kā klājas Annai un puikām, un viņš, it kā vaicājumu nebūtu dzirdējis, man teica: atļaujies tev stādīt priekšā manu kundzi Simonu.

Tagad pie viesnīcas «Rīga» portāla vēroju abas dāmas. Nē, neviena no šīm divdesmitgadīgajām nevarēja būt Simona.

Rons turpināja jauneklīgā manierē:

— Nu ko, kritam «Bedrē» vai lienam «Skapī»?

Dāmas balsoja par «Skapī».

— Tu pievienojies? — Rons pievērsās man.

Es sastomijos. Ja nebūtu iepriekš iegriezies Riharda Vāgnera ieliņā... Rons it kā uzmīnēja manas vilcināšanās iemeslu:

— Es ielūdzu! Par godu manai pārbraukšanai no kāzu ceļojuma. Mana sieva Džika, sievas draudzene Liliana, Viņu sauc vienkārši Li.

Li sasveicinoties veltīja man burvīgu smaidu un piebildi:

— Es jūs pazīstu. No tiem laikiem, kad māmiņa mani veda uz teātri un jūs spēlējāt pasaku lugās.

Kamēr no vestibila piezvanīju (patiesībā es izlikos, ka man jāzvana, jo man bija neērti stāvēt klāt), Rons samaksāja par ieejas taloniem. Kad iegāju bārā, viss bija kā pasakā «Galdiņ, klājies!»: franču konjaks, kaviāra maizītes, vīnogas un Li smaidis. Pirmo disonansi ienesa Džikas paziņojums, ka viņai «Camus» negaršo. Izrādījās, ka Džikas gaumei neatbilst arī Rona pasūtītais šampanietis un džins. Jaunajai kundzei kļuva slikti, un Džika lūdza draudzeni, lai tā viņu pavada uz dāmistabu. Rons pa to laiku informēja, ka viņš tagad strādājot par mākslinieku interjeristu un Džika esot viņa «augstais do», bet Li — «mīļa meitenīte, kas studē arheoloģiju un kolekcionē meteorītu⁴ putekļus». Parādījās Li ar paziņojumu, ka Džikai kļuvis vēl sliktāk un viņa pieprasījusi šveicaram izsaukt taksi. Es brīdi pie galdiņa paliku viens. Un pat nopriecājos. Kas vēl var būt jaukāk — franču konjaks, kaviārs un Li! Bet tad padomāju un nosvīdu — rēķins! Rons taču nesamaksāja. Pavirši aplēšot, vismaz 25 rubļi! Slaucīju sviedrus un bailīgi uzrunāju oficianti:

— Es ceru, ka mēs, ka mūsu galdiņš jau...

— Neuztraucieties, Rons vienmēr visu nokārto.

Li atgriezās. Mēs saskandinājām, un es sapratu, ka manā ielā sākusies svētku diena.

— No kuras lugas jūs mani atceraties? — es pavaicāju.

— Lugu esmu aizmirsusi, atceros tikai, ka jūs nesāt paplāti un jums nokrita trauki. Viena tante manai mammai prasīja, vai tā vajadzēja vai arī tas aktieris ir neveikļa. No tā laika mūsu mājā jūs sauc par Neveikļu. Bet tas nav jauni domāts. Lai nu kā citiem, bet man jūs vienmēr esat paticis, — Li pieskandināja un pievienoja iepriekšējiem vēl vienu smaidu. Tad viņa stāstīja par arheologu ekspedīciju un

bija pārsteigta, ka es zinu, ko tādiem cilvēkiem kā viņa nozīmē ieraudzīt kurmja rakumā ogļīti...

— Vai visi aktieri tik daudz zina? — viņa vaicāja.

— Jāzina, — es apstiprināju.

— Bet man liekas, ka jūs esat izņēmums, jo jūs esat neparasts, — Lī to sacīja klusinātā balsī. Vismaz man tā likās.

Franču sula bija izdzerta. Pasūtīju par diviem rubļiem moldāvu. Lī velti centās mani no tā atturēt.

Man patika vērot Lī atklāti un tieši. Viņa pati taču arī ir viens vienīgs tiešums. Kā viņa var draudzēties ar tik teatrālu būtni, kāda ir Džika? Bet tā jau laikam tas ir — pretpoli pievelkas. Lī izturēšanās atspoguļo viņas dvēseli. Nē, dvēseli vislabāk atspoguļo acis. Lī acis ir brūnas kā franču konjaks. Konjaks reibina, un Lī acis reibina. Lī zodā ir bedrīte. Kad Lī noliec galvu, ēna bedrīti padara dziļāku...

Oficiante laipni atgādina, ka viesiem laiks doties mājup. Velns parāvis, kas to pulksteni pagriezis uz priekšu — pēdējais vilciens uz Jūrmalu jau aizgājis, un uz Rīgas dzīvokli iet es nevaru, apsolīju dēlam, ka šonakt tur nebūšu!

Mēs iznākam no tveicīgā bāra Rīgas jūnija naktī. Lī uzaicina apstāties pie strūklakas opereteātra apstādījumos.

— Man jāatžingsot...

— Vai baidāties no māmiņas kritikas?

— Nē, māmiņa ir uz laukiem. Kopš pārbraucu no ekspedīcijas, skumstu vientulībā. Labi, ka Džika man šovakar sagādāja prieku ar jums iepazīties.

— Paldies, Lī.

(Vai viņa runā patiesību? Par ko tu šaubies! Ints Lubčjs man kādreiz teica: cilvēks ir tik ilgi jauns, kamēr uzdriktas. Vajag uzdriktēties!)

— Lī?

— Jā.

— Vai nepietiks atspīrgt? Es labprāt jūs pavadītu.

— Nē, es pavadišu jūs.

— Mazliet par tālu.

— Ekspedīcijās esmu pieradusi.

— Bet es no ekspedīcijām jau esmu atradis: dzīvokļa atslēgas palikušas vasarnīcā, bet vasarnīca tālu.

— Tādā gadījumā es jūs pavadišu līdz taksometram, tepat pie operas.

— Lī, es labprāt tag d iedzertu tasi melnas kafijas.

— Pēc tā, kas izdzerts, vēl melnu kafiju — tas ir bistami.

Kā par nelaimi, taksometru stāvvietā ir tikai divi cilvēki.

— Vispirms, protams, mēs brauksim pie jums, — es vēlreiz mēģinu «uzdrīkstēties».

— Man jau nav, kur braukt. Redzat tumšos logus virs «Globusa»? Tas ir mans dzīvoklis.

— Lī, sakiet atklāti, vai es pēkšņi esmu kļuvis jums nepatīkams?

— Tieši otrādi. Jūs man ļoti patīkat. Jūs man atgādināt manu onkuli. Viņš arī bija jau vecs, bet vēl mīlēja jautri uzdzīvot. Un vienmēr, kad pie mums beidzās viesības, mamma man teica: iesēdini onkuli taksī, citādi es nevarēšu gulēt... Nu, lūk, nāk jau arī jūsējais. Paldies par vakaru, jūs bijāt jauks!

SLAVA

Agrā jaunībā visi mīlam sapņot. Un visvairāk vaļējām acīm. Šajos sapņos bieži vien redzam slavu. Vislabāk tas mums veicas, kad esam vienatnē, bet, ja mums ir labs draugs, tad varam pasapņot arī divatā. Man bija labs draugs — Siliņu Pēteris.

— Es būšu lidotājs. Slavens, — viņš teica.

— Bet es būšu aktieris, — es teicu. Un, protams, biju pārliecināts par slavu.

Kad jau biju aktieris, Pēteris atbrauca no laukiem pie manis ciemā. Abi ar jauno sievu. Viņš kolhozā strādāja par zirgkopi, sieva pie teļiem. Abi atnāca arī uz teātri paskatīties «Divas Amerikas».

— Es tevi tā arī nepazīnu — kurš tad tu īsti tur uz skatuves biji? — Pēteris, vakariņas ēdot, jautāja,

— Viens no nēģeriem, — es atbildēju.

— Nu ja, melns, tādēļ grūti pamanīt, — Pētera sieva piebilda. Es mudināju: «Vēl vienu,» bet Pēteris nerimās:

— Avizes par tevi maz raksta.

Es apskaitos.

— Tu, Pič, laikam avīzi pāris reizes gadā pacilā. Un tāpēc tev tā liekas, ka es teātrī nekas neesmu. — Un es izņēmu no kabatas grāmatlīņas avīžu izgriezumu (to es tāpat pa jokam vien nēsāju sev klāt). — Paskaties, — es teicu, — te melns uz balta drukāts «Republikas labākie aktieri». Un vai te nav drukāts arī mans vārds?

Pēteris un viņa sieva pieklupa pie papīriša. Es neturēju par vajadzīgu paskaidrot, ka «Baltijas teātra pavasara» skates izrādē «Jāzeps un viņa brāļi» es dabūju ielēkt Jāzepa brāļa Zebulona lomā, jo pamatsastāva spēlētājs saslima. Tā bija tieši skates izrāde. Mēs izcīnījām pirmo vietu, un Teātra biedrība piešķīra naudas balvas Jāzepam, Dīnai un visiem brāļiem. Protams, arī man. Pētera sieva taisni iedegās ziņkārē par mākslu:

— Un tā jums bija tāda liela loma?

— Mēs strādājam pēc Staņislavska. Pēc Staņislavska, nav lietu un mazu lomu, ir tikai lieli un mazi aktieri, — es atbildēju.

— Bet vai teksta jums daudz bija jārunā un jūs visu no galvas zinājāt?

— No galvas.

— Un cik naudas jūs saņēmāt? Daudz?

— Daudz. Par katru vārdu deviņi rubļi septiņdesmit kapeikas.

Pētera sievai elpa aizrāvās, bet Pēteris pal nolika uz galda atpakaļ neizdzertu glāzīti.

— Ko tu sakīt

— Nemeloju.

Un es patiešām nemeloju, jo loma teksta ziņā ir pati skopākā. Būtu bijis viss labi, ja Pētera sieva nesāktu savējo strostēt.

— Tu redzi, Pēter, kā dzīvo cilvēki, — viņam ir gods un viņam ir slava, viņam karsts un auksts tek no krāna, viņš pasaka vienu vārdu, un viņam jau deviņi septiņdesmit ir kabatā. Bet ko tu — tev mūžs tā ar' paies, zirga astē skatoties!

Pēteris paleica kaut ko paasu preī. Nelāgi. Es it kā aizstāvēju viņa sievu, un tā sanāca vēl nelāgāk, jo nu Pētera sieva sāka skaidrot, cik tas ir šausmīgi, ja vīrs sāk mīlēt nevis sievu un bērnu, bet gan zirgu, ja mājai skurstenis nevelk. Pašu govij Pēteris saplāvis nevis godīgu sienu, bet grīsi. — Gatava elle, ne dzīve, — viņa teica.

Ar Pēteri draudzība mums tomēr saglabājās. Satiekamies gan parēti. Zinu tikai to, ka viņš jau vīra gados vēl skolojās — mācījās kombainieru kursus.

Satikāmies ar Pēteri pērngad. Kad mūsu teātris viesojās lauku rajonos ar izrādi «Ne vienmēr runcim krējuma pods», Pēteris uz izrādi nebija varējis atnākt, bet piezvanīja uz klubu un ielūdza mani vakariņās, atgādinot, ka viņš vairs nedzīvo vecajā mājā, bet ciemata centrā. Es gandrīz samulstu, iegājis Pētera dzīvoklī. Labiericības. Karsts un auksts tek no krāna. Krāsainais televizors. Paklājs. Viens ledusskapis virtuvē, viens koridorā.

Viss būtu bijis labi, ja Pētera sieva nebūtu sākusi runāt par veciem laikiem un iztaujāt par manu šodienu:

— Toreiz, — viņa teica, — jums maksāja par katru vārdu deviņi septiņdesmit, tagad droši vien vairāk.

Es kaut ko atrūcu, Pētera sieva saprata, ka vairāk.

— Varbūt rubļus desmit par vārdu?

Manu nākamo atrūcienu viņa atkal bija uztvērusi par apstiprinājumu. (Mans apstiprinājums jau arī nebūtu meli, jo ne jau katrā iestudējumā esmu nodarbināts un dažām manām lomām teksta nav.)

— Redzi nu, — viņa teica Pēterim, — redzi, kā dzīvo cilvēki. Viņš pasaka vārdu un viņam desmit rubļi ir kabatā, bet tu rēķināji, ka meitai uz kāzām «Žiguli» dāvināt tev iznākot par dārgu.

Šai brīdī viņa man pasniedza albumu ar meitas kāzu attēliem. Puse no tiem bija krāsaini, un vairākos redzams jaunais pāris kāpjām ārā no jaunas mašīnas.

— Jauki, — es teicu.

— Kas nu par jauki, vai tā ir dzīve, — viņa teica. — Pie mums brauc Raimonds Pauls, puika grib aiziet uz koncertu un apģērbties, kā cilvēkam pienākas, bet vai tad pie mums var dabūt firmas džinsus! Rajona bodē bija tikai vietējie, ir pēc tiem šodien trīs stundas

rindā nostāvēju... Jums, slavenajiem, jau to nesaprast, kā mums te jādzīvo...

Tad viņa mainīja tēmu:

— Jums arī meitai, liekas, bija kāzas, — viņa iztaujāja, bet labi, ka bija tik taktiska un nevaicāja, ko es savai atvasītei uz kāzām dāvinājis. Tā vietā viņa pavaicāja: — Varbūt jums ir klāt meitas kāzu bilde?

— Ir gan.

No kabatas grāmatīņas meitas kāzu bildi ņemot, uz grīdas nokrita avižu izgricums. Tāds izbalējis un sadilis. Pats nesprotu, kādēļ es to visu laiku esmu nēsājis sev klāt...

NAUDA

Mēs teātrī nestrādājam naudas dēļ. Tas jau nu daudziem ir skaidrs. Darbs teātrī — tā ir sūtība, misija, spēja upurēties...

Bet nauda tomēr ir vajadzīga. Dažreiz pat ļoti. Man nauda bija vajadzīga arī topavasar, kad teātris atzīmēja lielo jubileju. Jau divus mēnešus pirms šī notikuma paklida valodas: visi, kas nostrādājuši teātrī 25 gadus, saņems trīspadsmito algu. Dažas nedēļas vēlāk valodas mainījās: nebūs trīspadsmitais mēnesis, būs kaut kādas prēmijas, īpaši tiem, kas bijuši aktīvi sabiedriskajā darbā.

Mēnesi pirms jubilejas es sa-
slimu. Ne jau kas sevišķs — vienu
ritu, ejot pa kāpnēm uz leju, sa-
jutu, ka kreisā kāja lāgā neklausā
ceļgala locītavā. Kaut kas tur čīkst,

un čikstoņā gandrīz vai var saklausīt: «Vecit, kāp lēnāk!» Zēloties par tādiem niekiem kā fiziskas sāpes teātrī vispār nav pieņemts, un arī es to nedariju. Pēc dažām dienām celis sāka čerkstēt, arī ejot pa kāpnēm uz augšu. Bet paciest jau varēja. Neērti vienīgi, ja kāds sāktu izvaicāt par klībošanas iemesliem. Lai to novērstu, kāpņu platformiņās vajag apstāties un pateikt pretim nācējam kādu prātīgu vārdu — vai nu par apģērbu, vai sejas krāsu, vai tamlīdzīgi!

Slimība — ak tu nolāpīts! — progresēja. Ārsts domāja, ka tās varētu būt traumas sekas (četrdesmit septītajā «Zelta zirga» izrādē es biju ceturtais krauklis, nokritu no stikla kalna un nāvīgi apdauzījies). Otrs ārsts jautāja: «Vai jūs neesat kādreiz kāju pārakstējis? Vai neesat bērniībā basām kājām gājis ganos?»

Man pašam liekas, ka šī pārakstēšana varēja būt no piedesmit pirmā gada — tai sezonā es «Sapnī vasaras nakti» dejuju launu gandrīz pliks. Pēc dejas mani savaldzināja Skaistās Helēnas burvība, un es gandrīz pusstundu stāvēju sastindzis, bet skatuvē bieži vien vilka caurvējš.

Nelāgi. Tuvojas jubileja, bet man — celis! Divas nedēļas pirms gadienas sāpes kļuva skaudrākas. Gāju pie trešā ārsta. Viņš teica: poliartīts. Kad vaicāju par iemesliem, dakteris piedūra pirkstu ailei manā slimnieka kartītē, kur ierakstīts dzimšanas gads.

— Kāpēc tad man sāp tikai viena kāja? — es vaicāju. — Man taču abas kājas ir piedzimušas vienā un tajā pašā reizē.

— Neuztraucieties, — dakteris mierināja, — drīz sāpēs arī otra, — un izrakstīja ārstēšanos slimnīcā.

Kad atgriezos no slimnīcas, jutos spīrgts un vesels, lielā jubileja jau bija notikusi. Jāatzīstas, jutos mazliet skumji, jubilejas burzmā biju piemirsts, bet to var saprast — tādi pasākumi sagādā pārāk daudz rūpju arī veseliem, kur nu vēl var atcerēties slimos. Bet izrādījās, ka biju domājis aplaun.

Pie teātra durvīm mani satika algu grāmatvede Plūmīte. («Plūmīte» ir iesauka — viņa to saņēma pirms 25 gadiem, kad icradās teātrī tik apaļīgi jauka un pieteicās par dejojāju.)

— Ienāciet grāmatvedībā, — viņa teica, — jums jāparakstās par jubilejas prēmiju.

Kaut kas manī silti iegavilējās. Atcerējušies! Ne jau naudas dēļ iegavilējās — teātrī mēs nestrādājam naudas dēļ —, bet tādēļ, ka kaut kur iekšā tāda silta stīga nostrinkšķēja: nav aizmirsuši.

Grāmatvedība mums piektajā stāvā. Es kāpju augšup un kā muiķis sāku prātot: cik būs? Nu vismaz rubli par gadu taču dos. Visu laiku man ir bijusi sabiedriska slodze. Tad biju kultorgs, tad proforgs, tad kārtōju sadzīves jautājumus un draugi mani draudzīgi saukāja par droporgu. Nē, rubli vien nedos, gan jau nu būs divi par katru gadu. Bet varbūt četri — vai tad nu tas būtu par daudz? Jubilejas gadījumā?

Plūmīte smaida. Viņas smaids vienmēr ir bijis burvīgs, bet šoreiz jo sevišķi: — Te, te jums jāparakstās. — Nezin kāpēc, ņemot «lodeni», man trīs roka. — Šajā vietīnā, — Plūmīte precīzē, — pie piecpadsmīt...

— Ko?

Man gandrīz izlaužas nopūta: tikai piecpadsmīt... Bet es klu-seju un šajās nedaudzajās sekundēs cenšos sevi noskaņot optimistiski. Piecpadsmīt rubļu arī ir nauda. Un vai tad nav labi, tā gluži par neko — piecpadsmīt. Noderēs taču — vai kā noderēs!

Plūmīte smaida. Paldies par parakstiņu. Viss.

— Kā viss?

— Vai tad jums neviens neko neteica? (Plūmīte vēl arvien rāda zobus — to viņa droši var darīt, jo zobi viņai saglabājušies ļoti labi.) Redzat — jubileja bija? Bija. Vai viesus uz jubileju ielūgt vajadzēja? Vajadzēja. Bet kas samaksās viesiem banketiņu? Un tad vienam galvā bija ienākusi laba doma: piešķirt prēmijīņas sabiedriskā darba aktīvistiem pa piecpadsmīt rublišiem katram. Labi, ka ienāca prātā!

— Labi gan, — es atsmaidīju Plūmītei, cēlos un kāpu lejā.

Kāpēc, nolāpīts, grāmatvedības arvien izvieta piektajā stāvā?...

Kāpnēs sastopu mūsu jauno aktrisi Lāsmiņu.

— Kāda jums smuka jaciņa, Lāsmiņ...

— Tas tādēļ, ka mēģinājumos neslinkoju. Pa mēģinājumu laikiem vien notamborēju. — Jūs sakāt, smuka?

— Smuka...

VALDIS LUKSS

PAR BUDZI

Vai budzis jau miris?
Vai atšļauku būtu jau rīdziņā niris?
Un, kā saka,
Nav palikusi pāri pat cirtīga smaka?

Ne velnal
Un krampīgā čokurā savetkas delna.

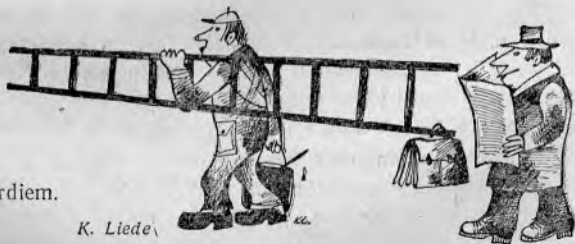
— Ko? Budzis? — bilst bieži, — tā taču vakardiens,
bet tagad jau citāda ... mūsļaužu dienal ...

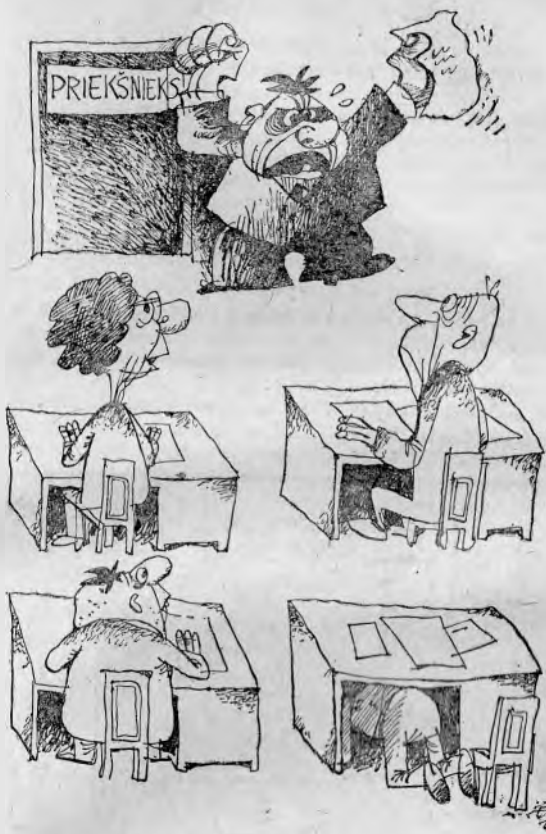
Tiesa kas tiesal
Gars jau nekas, bet nereti vāja vēl miesa —
mēs tikai pasmīnam šķērmī,
ja pablakus pagādās budziski ērmi:
ja kāds sāk uz pirkstgaliem gailiski staigāt
un kundziski šņākt, un vēl vīzīgāk klaigāt,
un kā māņus
citus ar elkoņiem padurstīt sāņus.
Nost! Bļoda piederot viņam —
ar spēka rausiem un bliņām ...
Par citiem ... nav daļas ...
lai tik pa avīzēm neizskan pašas ...

Sūkdams aumakām pieczvaigžņu sīvo
(būsim modrī!), —
budzis vēl dzīvo.

Bez vārdiem.

K. Liede

— Kurš no jums uzrakstīja par kārtību mūsu kantori anonīmu sūdzību?

E. Ošs

V. Tamīns

JOKI UZ LETES

- Emmij, kāpēc tu nepirki to krimplēna jaciņu? Bija taču ļoti smukal
- Ja jau atradās uz letes, tad noteikti vairs nav modē!

*
— Pirms revīzijas veikalā bija divi simti rubļu iztrūkums. Kā ir pēc revīzijas?

— Divi simti rubļu, viens kilograms šokolādes konfekšu un trīs pudeles konjaka.

*
— Vai fiesa, ka sports veicina cīņu pret žūpību?
— Protams... Are, pēc sporta svētkiem ciema veikalā nav nekādu alkoholišķo dzērienu!

*
— Vai tā ir taisnība, ka vietējā restorāna darbinieki piegādā uz mājām visu, ko klients vēlas?

— Jā, lūdzu! Visu, kas mums ir. Varam piedāvāt konjaku, šampanieti, kūkas, ceptas vistas dienvidnieku gaumē...

— Paldies, paldies! Atgādājiēt, lūdzu, uz mājām manu vīru...

Bez vārdiem.

R. Tilbergs

Andris Briedis

ĶECERĪGAS DŌMAS

Veikalā degvīnu man jau pārdeva, neprasot, cik man gadu. Un es sa-
prātu: esmu pilngadīgs.

*

Nāves smaka. Gadījums, kad tava sirdspukīte lieto smaržas, kas stipri
atšķiras no tavas sievas smaržām.

*

Pilngadību nevar vien sagaidīt ne tikai jaunie. Pilngadību nevar vien
sagaidīt arī tie, kas maksā alimentus līdz šai pilngadībai.

*

Dažkārt tā vien liekas: viesnīcu vēl ceļ, kafējnīcai un restorānam vēl tikai
rasē projektu. Bet uzraksti «Vietu nav!» jau gatavi.

*

Ne katram ir tik daudz laika, lai rakstītu īsi.

— Nemaz nebrīnies, dārgā, es rikoju personisko
suņu izstādī!

G. Bērziņš

ALUS PUDELES KORĶIS

Kriminalstāsts

Krusmāte Rozālija plašiem vēzieniem slidināja slotu pa asfallēto pagalmu, ko sešstāvīgi jugendstilā celtie nami ieskāva noslēgtā greznenā.

Bija tā agrā rīta stunda, kad tramvaji cits pēc cita dārdina garām vārtu velvēm, kalpotāji sāk kavēt darbu, ielās parādās autoinspektori, lai modinātu šoferu sirdsapziņu un viņi sāktu milēt gājējus.

Tā, viens darbs bija padarīts, varēja slaucīt kāpnes... Rozālija pārļaida pagalmam apmierinātu skatienu, bet palaida to mazliet par tālu, un tas atdūrās pret četrām prāvām nosmulētu dēļu kastēm, kas bija galeniski atslietas pret sienu pagalma attālākajā un tumšākajā kaktā. Šīs kastes jau veselu mēnesi bojāja Rozālijai garastāvokli. Tās atveda namu pārvaldes amatnieki un viņu brigadieris, kurš vienmēr bija aizņemts un steidzīgāks par pašu ministru, bet kuru neviens neatcerējās redzējis kaut ko darām. Kastēs bija logu stikli. Tās vajadzēja nonest pagrabā un ieslēgt, taču abiem amatniekiem kastes bija par smagām, Rozālija palīdzēšanai par vecu, bet brigadieris baidījās, ka, pieliekot darbam rokas, viņš graus savu autoritāti. Tāpēc kastes vēl arvien gulēja sētas kaktā un, neiekļaudamās pagalma vispārējā spodribā, bojāja sētnieci garastāvokli.

Otis Ola, palīgstrādnieks uz būvēm, par šo priekšvēsturi nezināja nekā. Olim Olam nebija arī laika interesēties par vēsturēm un priekšvēsturēm, jo viņu vajāja teritorijā no Centrāltingus sarkanajiem spīkeriem līdz Pāvila baznīcai.

Darbā alu viņam neļāva dzert meistars, sabiedriskās vietās — kārtības sargi, mājās — sieva. Tā viņš arī nomirtu, alu nenogaršojis, ja vien jau puikas gados nebūlu noskatījies — alu dzer kāpņu telpās, vārtu velvēs un pagalmos blakus veikaliem. Tieši šīs praksē pārbauzītās atziņas vadīts, Otis Ola ar alus pudeli rokā savas dzīves piec-

desmit piektajā gadā ienāca sētnieces Rozālijas nupat izslaucītajā pagalmā un atspiedās pret kastēm ar stikliem.

Otis Ola veikli nostīdināja pudeles kakliņu gar kastes augšējo dēli, un metāla korķis, zemē nokritis, aizriboja uz pagalma vidu.

Kad Rozālija ieraudzīja korķi, tas viņā izraisīja dziļu un patiesu sašutumu.

— Kas vēl te nebūs! — viņa iesaucās, skalīdamās uz Oti Olu. — Plenderēs pa svešām sētām! Tūlīt es tev uzlaidīšu virsū Vasili, tad tu dabūsi trūkties!

Otis Ola saprata, ka Vasilis nav viņam nekas vēlams, tāpēc, nomurminājies dažus atvainošanās vārdus, gribēja manīties prom, taču Rozālija nostājās viņam ceļā un pavēlēja pacelt korķi. Kamēr viņš, naida negribēdams, liecās pēc korķa, notika nelaime, ko pat grūti aprakstīt — apgāzās uz stiklu kastes uzliktā alus pudele un tās saturs acumirkļi iesūcās pakojuma čelvskaidās.

— Trakā vecene, redzi, ko tu izdarīji!

— Ak tu sauksi mani par traku! Nu tu raudāsī! — Rozālija uzbrēca pilsonim Olam un, skaļi bļaudama: — Biedri Vasili, brauciet šurp ar «melno bertu», te ir viens karātavu puņsl — izskrēja uz ielas, kuras otrā pusē atradās milicijas rajona pilnvarotā darbistaba. Patiesībā viņa līdz pilnvarotajam nemaz neskrēja, jo šāda kļaidāšana bija tikai pārbaudīts paņēmieni dzērāju izdzīvošanai ārā no pagalma. Tā kā šie vīri nekad nebija droši par savu neaizskaramību, tad uzreiz ņēma kajas pār pleciem.

Vairāk materiāli nekā morāli traumētais Otis Ola pēc tam lēnām soļoja pa bulvāri, apcerēdams savu grūto dzīvi un iespējas likt pie citas alus pudeles. Kā būtu, ja mēģinātu līdz algai aizņemties kādu rubli? Viņš pārcilāja prātā visus savus būvbrigades biedrus, kuriem bija mazāk zverīgas sievas nekā viņam, Otīm, un kuriem tāpēc varēja atrasties kāds rublis, ko aizdot. Pēteris? Nē, Pēteris dzīvo pārāk tālu, ar tramvajiem jābrauc veselu stundu... Jorgis noteikti būs aizkūlies uz laukiem pie radniekiem kaut teju, viņš katru atvaļinājumu brauc uz turieni... Toties Krišam un Sašam jābūt darbā, aizies līdz viņiem, gan kādu kapeiku sadzīs, alum pietiks.

Tā visu prātīgi izdomādams, Otis Ola bija nonācis līdz saimnie-

cības preču veikalam Likās ielas stūrī, ap kuru murdēja vīri kā vēži kulē. Pūlis aizņēma visu ietvi. Lai tiktu uz priekšu, vajadzēja spraukties tam cauri un paciest, ka gandrīz katrs tev jautājoši glūn ģīmi, it kā gaididams konfekti, vai arī miedz ar aci. «Minija krāsa par nulle pieci kilogramā. Iei?» piedāvāja no labās puses. «Pērku necinkoto jumta skārdu!» čukstēja no kreisās. Un vēl kāds vilkās pa priekšu bubinādams: «Šķindeļu naglas, šķindeļu naglas, šķindeļu naglas!»

Un tad pār Oti Olu nāca apskaidriba. Kāpēc viņam jāvelkas tas gaisa gabals un jāmeklē Krišs ar Sašu, ja tepat, šajā veikalā, strādā viņa kaimiņš Robis!

Otis Ola ieslidēja iekšā pa durvīm, uz kurām rakstīts «Dienesta ieeja», un viņam pakaj noraudzījās pielūgsmes pilnas acis.

Pirmajā noliktavā sacīja, ka Robim jābūt otrajā noliktavā, otrajā sacīja, ka trešajā, un visbeidzot noskaidrojās, ka Robja pašlaik veikalā nav, jo viņš aizbraucis vadītājam līdzī uz bāzi. Še tev, brālīt, vasarsvētki!

Izskatījās, ka uz ielas daži vīri Ota Olas atgriešanos bija gaidījuši. Viņi saldi smaidīja un palīdzēja aizvērt durvis. Kāpēc viņi smaida? Vai tāpēc, ka es nesatiku Robi? Varbūt... Varbūt kāds no viņiem dzirdēja, ka tā trakā vecene auroja pēc «melnās bertas»? Otis Ola uzlūkoja gaidītājus ar bargu skatienu, uzsita lietusmēteļa apkakli un sāka ātri soļot prom.

Brīdi svārstījies, no pūlīša atdalījās drukns pilsonis ar nebalināta audekla žokejcepuri galvā. Viņš panāca Oti Olu pie tramvaja pieturas.

— Portlandcements? — druknais jautāja, nostājies blakus.
— Kaļķi? Leņķdzelzis? Švēleri?

Otis Ola papurināja galvu.

— Udens emulsija? Ģipsis? Eļļas krāsa? Pernīca? Cetrcolligās plankas? Stikli?

— Es zinu, kur ir stikli, — Otis Ola norūca.

— Cik bieži?

— Trīsmilimetrīgie, — Otis Ola atcerējās, jo, raujot vajā alus pudeli, viņš caur ēvelskaidām redzēja lokšņu zaļganās kārtas.

— Der! — druknais no prieka palēcās tā, ka nebalinātā audekla žokene atrāvās no pakauša un nokrita atpakaļ. — Vai tas ir tālu?

— Nē, tālu nav... Es varu parādīt...

— Tu tikai parādīt! Tu tikai dod mājienu! Pārējo es ņemu uz sevī! Man pašam ir transports un krāvēji!

«Kāpēc lai es cilvēkam neparādu?» Otis Ola nodomāja. «Pēc tam viņš var runāt, par ko un ar ko grib, man gar to nav nekādas daļas.»

Sitādus vīrus Otis Ola pazina labi. Cik viņu nenāca uz būvlaukumu izdikt kādu spainīti javas, grants vai kaut ko citu. Te droši vien varētu izspiest pusduci alus un vēl kortelīti piedevām, bet viņš, Otis Ola, būs godīgs, viņam pietiks ar pāris pudelītēm senciša. Labi gan! Nevajadzēs ne aizņemties, ne atdot!

— Laiks tagad, tā sacīt, ir liela vērtība... — Otis Ola iesāka savu runu. — Gluži par velti es negribētu... staigāt.

— Par naudu, mīļais, nerunā! — druknais viņu acumirkli aplusiņāja. — Es visu saprotu, es neesmu pirmoreiz ar pīpi uz juma!

Kastes stāvēja turpat. Druknaiss tās, ar pirkstu līdzī vilkdams, divreiz pārskailīja, apskalīja, vai nav lauztas vaļā, izrāva kušķi pakojuma, lai var redzēt lokšņu biežumu, un kļuva ārkārtīgi steidzīgs.

— Es neesmu nekāds knauzeris! — viņš teica, vārtu velves krēslā vikšķidams no dažādām kabatām naudu. Pārsvārā tā bija sarkanajos desmitniekos, bet pa vidu bija arī zaļie trijnieki un viens ceriņkrāsas divdesmitpiecnieks.

Tikai tagad Otis Ola saprata, ka šis tips ir gatavs samaksāt par visām četrām kastēm. Vecais zēns apmulsā, jo, pirmkārt, viņš nebija blēdis, otrkārt, viņu mulsināja pati situācija, bet, treškārt, čaukstošie rubļi bezdievīgi kārdināja. Viņš atcerējās skaistas restorānu izkārtnes, jūrmalu, kur pa kāpām grozās gandrīz pliki garkajaini skuķi, bet stiklotā paviljonā var dabūt tik aukstu alu, kā pudele, rokā paņemta, uzreiz apraso. Un tad vēl Otis Ola atcerējās, ka tagad viņam ir atvaļinājums, bet no vecenes vairāk par piecdesmit kapeikām vienā reizē nekad nav iespējams izplēst, ka ar to pietiek tikai vilcienam līdz Dubultiem vai alum tepat Rīgā, bet šo abu pasaules brīnumu apvienošanai nekādi. Un šis pats druknais tēviņš arī ir labais, ja pārķ zagtu mantu. Kur godīgs cilvēks vispār tik daudz stikla var grūst? Uztaisījis siltumniecu un pēc tam pavasarī plēsis rubļi par katru salātu lapu.

Otis Ola klusēdams paņēma naudas vīkšķi, iebāza kabatā un piesita pie cepures naga divus pirkstus atvadu sveicienam. Kad viņš uz ielas stūra atskatījās, druknais kāpa taksīli.

Godinādams sirdsapziņu, Otis Ola pirmajā ēdnīcā turpat pie kases izrāva lējas glāzi konjaka. Sirdsapziņa acimredzot ņēma vērā konjaka augsto cenu, jo tulīt pieklusa. Vīna glāze stacijas bufetē bija signālrakete pašapziņai.

Pēc tam bija pludmales smiltis un stiklots alus paviljons, bufete, tresots šveicars pie bāra durvīm, šampanieša pudeli paukšķi, atrakciju laukuma raibās ugunis tumsā un laikam vēl kaut kas, jo no rīta, kad kaulos lēnām atgriezās dzīvības zīmes, sieva pieprasīja paskaidrojumus par salvetēs ietīto tortes gabalu žaketes sānu kabalā un divām tam pielipušajām bijetēm uz kameramūzikas koncertu. Biļetēm nebija kontroļtalonu. Pēdējais Otis Olu pārsteidza visvairāk, jo viņš no laika gala nebija varējis ciest nekādu čīgāšanu — acimredzot daudzus vakardienas notikumus tās noslēpuma migla līdz pat pastardienai un vēl ilgāk. Otis Ola kaut ko nomurkšķēja par salikšanos ar hērnības draugu, bet tad laulene triumfēdama parādīja viņam četrus saņurcītus rubļus.

— Tos arī tev draugs uzdāvināja, ko? Neturi mani par muļķi! Es visu zinu! Tev darbā ir maksāta prēmija, bet jūs ar Sašu un Krišu to salējāt rīklē! Tā tas bija! Cik tu saņēmi?

— Trīsdesmit... — Otis Ola nosvepstēja. Nevarēja taču viņš teikt, kā ticis pie naudas, vai muļķīgi atrunāties, ka atradis zemē maku. Spriedums bija tūlītējs un nepārsūdzams.

— Gādā šurp vēl divdesmit sešus rubļus!

— Kur tad lai es tos ņemu...

— Nav mana darīšana. Ej uz elevatoru lādēt graudus vai uz Andrejostu lielaiivas... Tur darba grāmatīņas nevajag, tur maksā pa dienām... Es sevi aplaupīt neļaušu!

Ap pusdienlaiku Ota Olas čikstošā un trīcošā miesas būda atradās otrpus dzīvokļa ārdurvīm — lai iet pelnīt naudu.

Otis Olu notenterēja lejā pa kāpnēm un tā isti atgīdās jau tramvajā, kas brauca uz Čiekurkalna stacijas pusi. Viņš aizņemsies no Sašas vienu rubli, no Kriša otru rubli un nopirks sešas pudces alus.

Taču līdz kolēģiem Otis Ola neaizbrauca, jo liktenim tas nebija labpaticis. Kad tramvajs grabēja pāri Gaisa tiltam, viņš vagona vidusdaļā pamanīja nebalināta audekla žokeņi. Un gandrīz vai pārakmeņojās. Ne jau žokenes deļ. Tās valkātāja deļ. Ja viņš iedomāsies pamest atpakaļ kaut vienu vienīgu skatienu, tad būs lamāšanās, milicija, protokoli, tiesa un cietums. Otis Ola pievirzījās pie pašām durvīm un pagrieza pret žokenes īpašnieku muguru. Pieturā Otis Ola izšāvās ārā no tramvaja kā no katapultas, tomēr druknais stiklu pircējs paguva viņu caur logu pamanīt. Viņš pielēca no sola un māja kaut ko ar roku, Otis Ola, protams, izlikās neko neredzam. Vagona durvis aizvērās, druknais plātīdamies aizbrauca tālāk.

Otis Ola skrēja ilgi. Viņš iegriezās pirmajā šķērsielā, nākamajā, skrēja atkal. Tad tālu priekšā ieraudzīja milici un iešmauca kādos vārtos, bēga gar malkas šķūnišiem, atkritumu tvērtņēm. Izlida pa caurumu žogā un nokļuva citā pagalmā. No tā viņš ar pašapziņu izteiksmi seļā iznāca uz ielas un sastinga — viņš atradās tieši pie tās pašas tramvaja pieturas, kurā bija izlēcis.

— Liktenis... — Otis Ola bijīgi nočukstēja, jo, kā jau tam šādā reizē vajadzēja būt, turpat netālu stāvēja druknais, vienā rokā turēdams cepuri, bet ar otru slaucīdams sviedrus no plikā pakauša.

— Es... ē... — druknais tā uzreiz nevarēja parunāt. — Es jūs mēģināju noķert... Mēs braucām vienā vagonā... Sveicinātī! — viņš sniedza roku.

«Tūlīt sekos grābiens, rāviens, gāziens vai kaut kas tamlīdzīgs.» Otis Ola nodomāja, tomēr pastiepa pretī savus drebošos pirkstus.

— Man pietrūka, — druknais elsdams turpināja. — Es domāju, ka ar četrām kastēm pietiks, bet ne vella! Palīdzī, draugst! Mēs satikām sētnieci, viņa tevi lamāja, ka esot kastes parak ilgi atstājis sētā... Vai jums namu pārvaldē vairs nav nekādu stiklu?

— N-nav, — pārsteigts Otis Ola stostījās. — Pašreiz nav...

— Es tev iedošu savu telefonu, kad bus, pazvani... Tu tikai man pazvani! — Drukmais uzņēmās uz piezīmju bločiņa lapiņas telefona numuru. — Bāz kabatā... Mēs ņemsim visu, ko varēsi dabūt... Vai tev patlaban nav nekā padomā? Nē? Nu tad uz redzi! Es neesmu vienīgais, kas būvējas, man apkārt arī ceļas mājas, mēs nopirksim

visu. Tu tikai pazvani, un nauda būs... Vai, pagaidi, es tev iedošu avansu. Ar divdesmitpiecnieku pietiks?

Piesolītā nauda atraisīja fantāziju. Otīm Olam sāka rādīties krāsaini sapņi. Viņš pēkšņi likās sev daudz gudrāks par dažu labu, ar ko viņam nācās diendienā sastapties. Mājās viņš iestāstīja, ka lādē elevatorā graudus. Pēcpusdienas maiņā. Lai būtu no sievas miers.

Pagāja dažas dienas. Telefona numurs Otīm Olam nedeva mieru. Tikai jāpiezvana un jāpaņem nauda. Viņš taču tikai parādīs, pievāks rubļus un pēc tam nozudīs bez pēdām.

Viņš sāka vakaros klist pa pagalmiem, meklēdams kastes ar stikliem, bet neko neatrada. Bija viss cits, tikai ne kastes ar stikliem. Bija pustonnu smags metināmais aparāts, bija strēķis neglazētu krāsns podiņu, bija santehniķu galds ar ierīci cauruļu locīšanai, bija ritulis četrdzīslu kabeļa, bet stiklu nekur. Akurāt kā veikalā — to, kas tev vajadzīgs, tu nevari dabūt! Bet druknā iedolais telefona numurs nedeva mieru. Un Otis Ola viņam piezvanīja.

— Vai biedrs Rungainis? — Otis Ola jautāja.

— Es klausos...

— Jūs man te iedevāt telefonu... Sakarā ar stikliem. To pagaidām nav, bet ir...

Ota Ols cerības attaisnojās. Rungainis sametās kopā ar kaimiņiem un nopirka cauruļu lokāmo, tāpat divus simtus krāsns podiņu, bet par tiem Otis Ola dabūja tikai grašus, jo tā nebija deficīta prece, tāpēc nācās atdot zem cenas. Ar saņemtajām tīpām knapi pietika, ko vecenei mājā aizbāzt muti un izcirst pāris kortelišu. Viņš atkal vakaros ložņāja pa pagalmiem, meklēdams labāku precī. Tagad viņš to darīja jau bez bailēm. Kad Rungainis ar kaimiņiem cēla pašizkrāvējā santehniķu darbarīku, Otis Ola glūnēja no blakus nama bēniņu loga, vai neizcelsies tracis. Nē, tracis neizcēlās! Nu viņš, precī meklēdams, joza apkārī, ka papēži vien zibēja. Un atrada bērnodārza pagalmā milzīgu strēķi logu un durvju bloku, kas tā vien prasījās pārdodami.

Pirmie pārdzīvojumi Otīm Olam radās alkātības dēļ. Viņš taču varēja Rungainim pārdot lik, cik var aizvest ar vienu automašīnu, bet viņš pārdeva visu blāķi uzreiz. Tas maksāja aukstus sviedrus, pat aiz

stūra glūnot. Pirmo kravu pircēji aizveda, ka ne gailis pakaļ nedziedāja, bet, kad sāka lādēt otro, pircējiem iznāca diezgan asa saruna ar bērnodārza kurinātāju. Visu sarunu sikumos Otis Ola nedzirdēja, tomēr vējš atnesa līdz viņa novērošanas punktam Rungaiņa vārdus, ko viņš izbļāva, vicinādams rādītājpirkstu kurinātājam gar degunu: «Tu mani dzīvot nemācīsi!» Liktenīga bija trešā krava. Bērnodārzā saradās milicija un uz motocikla izmisis atdrāza buvdarbu vadītājs, kam kurinātājs laikam bija piezvanījis.

Lai gan šoreiz Otis Ola naudu tērēja apdomīgāk un uz Jūrmalas sabiedriskās dzirdināšanas iestādījumiem nebrouca, tā izkusa neticami ātri. Un, kā par nelaimi, tieši tad viņš pie kādas no jaunbūvēm ieradzija ar ruberoīdu pārklātu šifera grēdu. Otis Ola to pārdeva pie veikala pilsonim, kam laukos radi gribēja mājai piebūvēt verandu. Pilsonis šiferi aizveda kravas taksometrā bez jebkādiem starpgadījumiem.

Pēc tam vientuļai namīpašniecei Otis Ola iesmērēja divas mucas ar bitumenu, ko bija atstājuši asfaltētāji, un desmit jaunas liepiņas, ko apzaļumotāji nebija paspējuši tajā dienā ierakt. Lielākais ķēriens bija centrālapkures katls un astoņi kubikmetri spundēto dēļu, kas stāvēja nokrauti pagalmā aiz skolas.

— Vai jums būvinženiera atļauja ir? — skolas sargs noprasīja, kad sākās iekraušana, un bija pilnīgi apmierināts ar atbildi: «Mums viss ir sarunāts!»

Pamazām Otis Ola iemanījās atšķirt īstos kundes no tādiem, kas tikai grib diņģēlies. Tāpat viņš iemanījās ātri uzmeklēt īslās vietas, kur dabūt savu preci. Ja kaut kur strādāja nannu pārvaldes amatnieki, pagalmā ilgi gulēja dažādi kokmateriāli. Ja sāka krasot fasādes, varēja droši meklēt pircēju, jo nama karnu telpa noteikti palika kanas ar emulsiju. Pie viena varēja mēģināt uzsist gaisā arī kādus sastatņu posmus, kas noder tiem, kam divstāvēgas būves. Bez bailēm varēja tirgot to, kas palika pēc tramvaja sliežu ceļu remontiem, — kaltos bruģa akmeņus pamatu mūrēšanai un stiedes sijām. Vislabāk gāja no rokas nepabeigtās jaunbūvēs ķieģeļi, cements un krīts, tikai kundes neparko negribēja maksāt kārtīgu cenu, jo te pārāk skaidri bija redzams, ka manta tiek zagta.

Kad Otis Ola kārtējo reizi grozījās pūli saimniecības preču veikala priekšā, piedāvādams divas autokravas visaugstākā labuma baļķu, par viņa precī ierīstēsējās sīks, pakurls vecītis. Otis Ola viņu tūlīt iestūma taksometra un aizveda uz Brīvdabas muzeju rādīt mantu, gan pie sevis nodomādams, ka vecītis no šejienes ar baļķiem ārā netiks. Zēl, gluži simpātisks vecuks.

Nikulītis paskrabināja baļķiņiem miziņu un sacīja, ka tā aneale varot iet, bet viņam neesot līdzī naudas. Izrādījās, ka vecītis dzīvo tajās pašās kāpnēs, kur atrodas milicijas rajona piņņvarotā darba kabinets.

— Lūdzu, te pa šim durvīm, — vecītis teica Otīm Olam, palaizdams viņu sev pa priekšu.

Telpā sēdēja vairāki drūmi vīri ar Rungaini pašā priekšā un sēniece Rozālija. Otī Olu ieraudzījusi, viņa iebļāvās:

— Biedri Vasīli, tas ir īstais! Biedri Vasīli, tas ir viņš!

Tāds nu ir tas stāsts par alus pudeles korķi, kas nelaimīgi nokrita tīri izslaucīta pagalmā vidū, ar to izraisīdams dramatisķu un, ja to izsaka rubļos, arī dārgi samaksātu notikumu virķni.

Bez vārdiem.

Muižula

LEONS OZOLS

TIESA

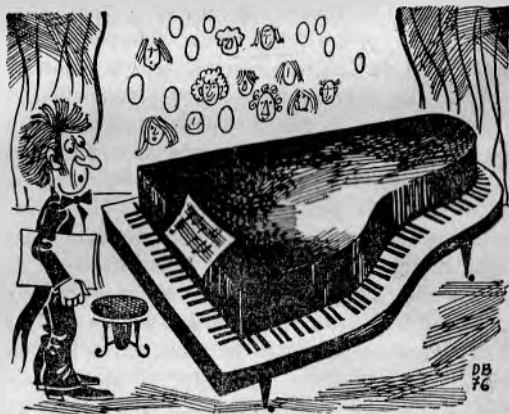
Tiek Vilkam spriesta barga tiesa:
Cik rādījumu brangu, liesu
Viņš savā garā mūžā rījis.
Te nevar teikt — kas bijis, bijis.
— Kārt!

Slicināt!

Uz mīefa maukt! —

Sāk klausītāji skaļi saukt.
— Par tiem, kam nācās smagi ciest,
Būs viņu piķa katlā sviest!
Tak tiesneši spriež visai maigi:
— Sen nav vairs viduslaiki baigil
Kaut zināms ļaunais Vilka tikums,
Tak humānāks ir kļuvis likums.
Lai miers reiz kustoņiem un zvēriem,
To dosim pāraudzināt Jēriem!

Vilks palēcās aiz prieka,
Bet četrus Jērus ķēra trieka...

Bez vārdiem.

G. Breikšs

AR SMAIDU PAR SMAIDU

Kāds velnēns mani dīdīja jau pamatskolas gados, un es visus klašes biedrus apvellīju ar rīmēm. Taču, kad mana daiļrade bija aizskārusi literatūras skolotājas pašcieņu, apsoliļos laboties.

Kad sāku lauzīties žurnālistikā, manu pirmo humora gabalu neno-drukāja: solīda laikraksta darbinieks mani pamācīja, ka humors neesot tikai tāda paviēgla pajokošanās un, lai rakstītu feļetonu, man esot vajadzīga daudz nopietnāka pieeja.

Pēc tam kādu laiku tiešām kļuvu nopietna un centos rakstīt visu ko citu, tikai ne jokus.

Kad sāka veidoties «Dadzis», nenocietos un reiz tā pabailīgi parādīju kādam no šī žurnāla nopietnajiem vīriem vienu savu humora gabalu. Tā kā sākuma humors vēl acīmredzot bija humora trūkums, «Dadža» veidotāji gart nesmējās, tomēr gabalu nodrukāja. Un pēc tam, laikam aiz līra džentlmenisma, — vēl kādreiz šo un to.

Nu jau vairākus gadus esmu jaunā autore arī «Dadža» kalendārā. Tā kā man līdz pensijai atlicis ne pārāk daudz gadu, bet paredzams, ka tad atliks pārāk daudz laika, domāju kļūt ražīgāka un ar lielu skubu nodoties nopietnaj humora rakstīšanai.

Studējot plašās humoristu saimes pieredzi, kādreiz ļoti cietu no tā, ka nevarēju atrast sižetus, kas kaut kur jau nebūtu aprakstīti. Bet, tā kā tagad arī šai ziņā esmu kļuvusi optimiste, tad turpinu tāpat kā visi citi — aizvien par to pašu — ar smaidu par dzīvi.

T. Vālodze

STANDARTIZEJA

Kapselis jau labu laiku gudroja vienkāršāko un drošāko variantu, kā tikt vaļā no sava vietnieka Lapseja. Slinkis. Neizdarīgs. Bez jebkādas iniciatīvas. Grib tikai ar vismazāko piepūli dabūt vislielāko rubuli. Tukša vieta. Un vispār kas tā par kārtību, kad priekšniekam vien jāstrādā! Kam tad ir vietnieks? Tikai jārikojas apdomīgi, un darīst!

Bet kā? Atlaist ar pantu? Liela ķēpa. Konfliktu komisija. Juriskonsulti. Skaidrošanās pie augstākās priekšniecības. Nē, neder. Aizsūtīt ilgākā komandējumā uz kaut kādu pasaules malu? Neiznāks... Varbūt pāris gadu uz kursiem? Nē, nepavisam neder. Pārbrauks vēl ar paaugstinājumu, uzsēdīsies uz kakla...

Tātad atliek standartizeja.

Un, paņēmis no kabineta bāriņa pusaiszsāktu konjaka pudeli un divas glāzītes, direktors palūdza vietnieku pie sevis.

— Nu, apsēdieties, Lapsell Parunāsimies. Kā jūs pats domājat, vai šeit jūsu spējām ir īstais darba lauks? Jums taču vajag būt iekšā daudz lielākam pulverim!

— Hm! — Lapselis uzmanīgi nokrekšķinājās. — Kaut kas iekšā jau katram ir...

— Nu redzat. Un katram reiz pienāk arī pensijas gadī, un vai tad nav izdevīgāk jau laikus padomāt par lielāku vidējo?

— Jā, — Lapselis pakasa pakausi. — Lielāks rubulis nevienam nav par skādi. Bet te jau nekā nevar izvērslies. Es jau nav sievišķis, kas pa vaļas brīžiem piehaturē par apkopeju vai zeķes patamborē.

— Pilnīgi pareizi! Un, ja tā atklāti runājam — tik, cik jūs šeit padarāt, to varētu veikt jebkurš pensionārs, nu kaut vai mans sievas-tēvs.

— Tas tad velk uz to, ka man jāraksta atlūgums?

— Bet, miļlais, tikai paša interesēs, kā saka, uz paša vēlēšanās!

Nu ko, Lapselis jau nav ar pavārnīcu pa galvu bungots. Ja priekšniekam viņa ģimis nav simpātisks, var jau pagriezt arī otru pusi. Vai nav vienaiņa, kurā kantorī un kādā krēslā deldēt bikšdibenul

Un viņš jau nākamajā rītā nolika šelam priekšā standartiesniegumu:
«...Lūdzu atbrīvot mani no darba uz paša vēlēšanos sakarā ar pāriešanu atbildīgākā un labāk atalgotā darbā...»

Arī Kapselis ir goda virs. Ieslēdzis dungodams atlūgumu atvilktnē, viņš tūdaļ apsēdās uzrakstīt savam apakšniekam standartatsauksmi:
«...Darbīgs. Uzliktos pienākumus izpilda ar lielu atbildības sajūtu... Principiāls... Morāli izturēts... Aktīvs sabiedriskajā dzīvē... Labs organizators... Biedrīks kolektīvā... utt.»

Ģeniāla izeja. Un, labsajūtā piemiedzis acis, Kapselis allaidās krēslā kā runcis uz zvilņa spilvena. Pēc tam piespieda pogu:

— Viss kārtībā, Lapsel! Bet nekas jau nedeg. Pameklējiet, papētiet, paskatieties pašu piemērotāko...

— Labi, labi, priekšniek! Ja jau rakstīju, tad bečā neesmu. Mūsu pašu resorā arhīvs organizē jaunu nodaļu. Tur vajadzīgs vadītājs. Un darba tikpat kā nekāda. Kaut tik nu priekšniecība mūžīgi nebakstītos un neurķētos apkārt...

— Nu, nu, Lapsel! Ja jau esam sākuši atklāti runāt, tad jums ar to darišanu tā bija kā bija. Es tikai cietos, pašu cilvēks kā nekā...

— Ko nu, priekšniek, vairs par to, kā bija! Es labāk ietecešu pie jums. Vēl pa mēriņam pēdējo reizīti, un šķirsimies godam. Kas zina, vai dienesta krēslos tādā limenī vairs tiekamies.

Un Lapselis drosmīgi kāpa iekšā pie direktora, lai atvadītos.

— Nu, prozīt! Man jau arī, atklāti sakot, labāk, ka būšu nodaļā, pats savs kungs un ķeizars. Nebūs jāraustās kā uz drāts priekš katra dur... — viņš aizklepojās.

— Vai jūs to par mani? — Kapselis jutās nepatīkami aizskarts. — Vai zināt! Tikai manis dēļ jūs te noturējāties. Darbinieks no jums nebija ne tik, cik kaķis piepalīdz. Tikai sodība, akmens kablā, ne vietnieks!

— Ai, ai, direktor! Kam nu mums vairs rēķināt, kas un kā. — Lapselis samierinoši sacīja un vēlreiz piepildīja glāzītes. — Esat taču ticis no manis vajā. Un, atklāli sakot, man par to prieks, jo jūs pats ka priekšnieks arī esat tīrais pārpratums.

— Redz, kā sadūšojies! — arī Kapselis piepildīja glāzes vēlreiz. — Tad jau turpmāk varēsim gandrīz uz «tu»! Labi! Nav ko taisīt ceremonijas! Nu, lai tad tev nākamais priekšnieks vislielākais gulava, lai tu vari izvērsties kā plunkšķis diķi uz visām pusēm!

— Sirsnīgi tencinu! Un tev lai tad būtu vislabākais vietnieks, rīk- tīgs darbonis, nevis tāds gumijas stiepējs kā es...

Taču Kapselim neiznāca izvēlēties visdarbīgāko vietnieku. Kā tas dažkārt mēdz būt, nesaskaņas viņa vadītajā aparātā, kas ietekmēja tā darbu, bija izpeldējušas kaut kur virspusē. Un darba interešu laba viņu pārcēla uz citu vietu.

Pirmajā darba dienā, iesēdies priekšnieka krēslā svaigs un možs, Kapselis ar interesi sāka gaidīt tikšanos ar saviem padotajiem. Pulkstenis nosita desmit, bet neviens vēl nerādījās, tikai sekretāre bija nolikusi uz rakstāmgalda darbinieku personiskās lietas — iepazīšanai. Kapselis gausi šķirstīja savu nākamo padoto darba gājumus, bet domās iztēlojās, kā viņš te ieviesīs kārtību: padotie strādās kā parcīzi noregulēti pulksteņi. Tāpēc viņš pats beidzot varēs kādreiz aizbraukt arī pamedīt, pamakšķerēt...

Bet, kad sekretāre, sagatavojusi priekšā stādīšanai jauno vietnieku, pavēra durvis, viņa izbīli ieraudzīja, ka jaunais šefs nemaģā nogāzies gar rakstāmgaldu. Viņa roka sažņaugusi turēja kādu atsauksmi...

Medicīniskā palīdzība šoreiz atbrauca īpaši ātri, jo turpat pie durvīm smaga sirdslēkme bija uznākusi arī Lapselim.

LAIMONS PĒLMANIS

NE—SIMPROCENTĪGAIS

Deviņdesmit kniedes bīksēs,
Deviņas vēl hūte — lūk!

Bet zem hūtes —
Nākas fiksēt, —
Tieši vienas kniedes trūkst...

O. VĀLE

RAKSTĪT SAVAM LAIKAM

Piecēlos
pulksten desmitos,
ieraudzīju, ka ir savs laiks,
kuram jāraksta.

Uzrakstīju trīs rindiņas
par trīs normām,
ko vakar Pēteris izstrādāja,
ceturto nepaspēju,
ienāca Pēteris
pagīras salāpīt.

Uz darbu neļešot.
lešot gulēt.

Es gāju ārā
savā laikā.
Laiks bija puteņains,
trošuārs nenoslaucīts.

Nācu atpakaļ
rakstīt par savu laiku.
Un sētnieku —
kā ir, kad ceļu uz nākotni
nenoslauka.

Gāju laukā
ar visu dzejoli,
Savā laikā
lasītu sētniekam.
Viņš visu zināja.
Savs laiks
pēršanai
un ielu slaucīšanai.

Gāju atpakaļ.
Rakstīt savam laikam.
Drusciņ snīga.

M. SEMJONOVŠ

KLUSĀ NEDĒĻA

Tas notika vēlā rudenī, tā pašās pēdējās dienās. Svina pelēkas debesis gūlās pār pilsētiņu, it kā ietina to biežā, mīkstā segā.

Pilsēta pavadīja kaimiņu apgabala delegāciju, kas bija ieradusies pieredzes apmaiņai.

Sākumā nekas nevēstīja nekādus sarežģījumus. Agri no rīta pie mazās, mājīgās lidostas pieripoja divi autobusi un no tiem, jautri tēr-zēdami, izkāpa viesi un saimnieki. Viesu koferus un somas uzkrāva uz platformas un kaut kur aizveda. Virieši sāka aplūkot kioska vit-

rīnā izliktās nozīmītes, sievietes no somām izvilka konfektes un citu citu uzcienāja. Ritēja draudzīgas sarunas.

Tā pagāja stunda. Kad viesi un arī pavadītāji aizvien nepacietīgāk sāka mest acis uz lielā elektriskā pulksteņa rādītājiem, iečirkstējās reproduktors. Lidostas administrācijas pārstāvis dobji balsī paziņoja:

— Slikto meteoroloģisko apstākļu dēļ izlidojums aizkavējas.

Tas bija pirmais trauksmes signāls. Lai izklīdētu tā radīto nepatīkamo noskaņojumu, kāds ierosināja:

— Uzdziedāsim!

Uzdziedāja. Paši sev aplaudēja un vēlreiz uzdziedāja. Pēc tam vēlreiz un vēlreiz. Atkal iekrekestējās reproduktors un drūmi pavēstīja, ka sliktais laiks joprojām aizkavē izlidošanu.

Tad kāds no saimniekiem atcerējās, ka metālistu kultūras namā tieši tajā brīdī notiek pašdarbības ansambļa «Dziedošās balsis» mēģinājums un viesi to nav paguvuši noklausīties. Tūlīt pēc pašdarbības aktieriem aizsūtīja autobusus, un drīz vien «Dziedošās balsis» uzmodināja visus kovārņus, kas bija snauduši apkārtējo birztalu kokos.

Kad pašdarbnieki bija dziedāšanu beiguši, kādam ienāca prātā, ka ādas izstrādājumu ražotājiem nebūt nav sliktāks ansamblis. Aizsūtīja pēc tā. Ādas priekšmetu izstrādātājus nomainīja dzejnieki no literārās apvienības «Vārsmā» — viņi lasīja savus dzejoļus. Un atkal skanēja šuvēju, tipogrāfijas strādnieku, valsts iestāžu darbinieku, celtnieku dziedātās dziesmas (pilsēta bija slavena ar augstu dziedāšanas kultūru). Tikmēr pār pilsētu gūlās vēl blīvāks pelēku mākoņu apmetnis. Tikai vēlā naktī izsalušos un izsalkušos viesus aizveda atpakaļ uz viesnīcu, lai ausrīnā vestu uz lidostu, jo vietējā aviopriekniecība ne par ko negalvoja un vēlējās, lai katram gadījumam pasažieri būtu tuvumā jau no paša rīta.

Otrā dienā viss atkārtojās. Ik brīdī gaidīja paziņojumu, ka var lidot. Saimnieki vēlējās apliecināt vislielāko viesmīlību un nepārtaukti cienāja viesus ar sviestmaizēm, stipru kafiju no termosā un... ar dziesmām. Jau bija izskanējušas Bali salas tautasdziesmas un slavenās tiroliešu dziesmas vidusskoļu un pamatskoļu skolotāju etnogrāfiskā ansambļa izpildījumā, bet debesis kā neskaidrojās, tā neskaid-

rojās. Tirdzniecības darbinieku koris uzjautrināja viesus, virtuozī spēlējot ar karotēm un dziedot draiskas častuškas.

Milicijas darbinieku kapela pārsteidza ar stingru un svinīgu Baha korim un ērģelēm sacerēto nemirstīgo skaņdarbu izpildi, pie tam ērģeļu lomu šai gadījumā pildīja harmonijs, kas reiz bija konfiscēts pilsētā pazīstamai zilnieci. Uz lidostu to koncerta vajadzībām atveda milicijas pikapā. Makšķernieku un mednieku biedrībā apvienojušies dabas mīļotāji dziedāja dziesmas par mežu šalkām un omuļu mucām. Liekas, pilsētā nebija tādas ceļu vai profesionālas apvienības, kuru skaņbalsīgie pārstāvji šajās divās brīvajās dienās nebūtu snieguši savus priekšnesumus lidostas betonētajā laukumā, kas pēkšņi bija kļuvis par koncertestrādi. Mainījās koru kolektīvi, mainījās muzikālais pavadījums, bet pati dziesma neapklusā...

Uz vakarpusi kļuva aukstāks. Un, kad, šķiet, pēdējā kora vienība — transporta darbinieku kolektīvs — aizraudamies lūdza samazināt kustības ātrumu («Važoni, netrene zirgus»), pēkšņi sāka rūkt «[l]jušina» motori. Skalš «urā» nodārdināja gaisu. Sinoptiķi deva savu svētību. Pār lidostu nolaidās krēsla. Draudzīgu novēlējumu pavadīti, viesi aizlidoja. Debesis noskaidrojās, un dzīvsudraba stabiņš sāka neatturami slīdēt lejup. Nakts bija ļoti auksta, rīts vēl svelošāks.

Kad kļuva pilnīgi gaišs, atklājās, ka pilsēta kļuvusi mēma. Pār mērīgie balss vingrinājumi klajā laukā nebija pagājuši bez sekām: Helākā un aktivākā pilsētnieku daļa bija zaudējusi balsi. Cilvēki cits ar citu skaidrojās vienīgi ar mīmiku un žestiem.

... Gājējs, izdzirdis aiz muguras motora rukoņu, pagriezās, pacēla vienu roku, ar otru imitēja bremžu pārslēgšanu, tā aicinādams vadītāju apstāties. Taksists savukārt izbāza pa mašīnas logu roku un atēloja dedzīgu domino spēli, likdams saprast, ka steidzas uz garāžu.

... Pie rindas, kas stāvēja pēc apelsīniem, pienāca potenciālais pircējs un, nostājies galā, ar rādītāja pirkstu gaisā atveidoja jautājuma zīmi. Tas, kas stāvēja beidzamais, bakstīja sev krūtīs, tad ar rokām un pirkstiem attēloja sievietes galvassegu un steidzīgu gaitu, ar to skaidrodams, ka viņš patiešām pašlaik rindā ir pēdējais, bet aiz viņa stāv kāda pilsonē, kas uz brīdi kaut kur aizgājusi.

...Pārpildītā autobusā pasažieris uzmanīgi pieskārās priekšā stāvētāja plecām un, kad braucējs pagriezās, pacēla gaisā trīs pirkstus, pēc tam rādīja, kā lec no autobusa kāpšļiem it kā no peldbaseina lēkšanas torņa. Redzēdams, ka priekšā stāvētājs apstiprinoši pamāj, saprata, ka arī tas kāps ārā trešajā pieturā.

Tā cilvēki, nebilzdami ne vārda, skaidroja viņus interesējošos jautājumus.

Turklāt pilsoņi drīz vien pārliecinājās, ka žestu valoda ir daudz atklātāka nekā parastā sarunu valoda.

...Pārtikas preču veikalā ienāca pircējs un ar pirkstu palīdzību lūdza nosvērt viņam puskiļo desas. Pārdevējs noraidoši papurināja galvu un salika divus pirkstus tā, ka tie atgādināja krustu, kas nozīmēja: «Neieteicu pirkt nesvaigu desu, citādi pēc tās apēšanas var gadīties, ka jāizsauc ātrā medicīniskā palīdzība.» Un pircējs apmierināts aizgāja no letes, sapratis, ka agrāk pārdevējs šādu desu droši vien būtu pārdevis. Lai izpildītu plānu.

...Kāds, satīcis paziņu, ar zīmēm lūdza viņam aizdot desmit rubļus. Agrāk paziņa būtu sācis gari un plaši iestāstīt, kāpēc viņam kabatā nav ne graša, bet nu viņš klusēdams sameklēja maku.

...Arī tikties cilvēki sāka ievērojami retāk. Nu atkal diviem tikšanās, bet tikai nav tik priecīga kā agrāk. Viņa ar zīmēm uzdod viņam liktenīgo jautājumu: «Vai tu mani vairs nemili?» Agrākos laikos viņš būtu sācis kvēli, kvēli runāt, lai tukšu vārdu strauvē noslicinātu isto atbildi, apslēptu nenovēršamo atsaļšanu. Tagad viņš tikai nodūra acis un vainīgi pamāja. Un viņu attiecības pārtrūka, varbūt abu jauno cilvēku labā.

Ar pilsētiņas iedzīvotājiem nolikušo metamorfozi varētu saprast vienīgi tad, ja atcerētos Talercaina vārdus: diplomātaun doņa valoda, lai apslēptu savas domas. Kaut arī pilsētiņā nedzīvoja neviens profesionāls diplomāts, Talercaina doma tur guva negaidītu apstiprinājumu. Kad cilvēkiem vairs nebija ierastā aizsega — vārda, tie savstarpējā satiksmē pārstāja būt neīsti, novīrējās no patiesības, būt divkosīgi. Attiecības kļuva skaidrākas, noteiktākas. Neviens vairs otram acis nelīdēja, lai pēc tam aizmuguriski to zāķātu, neviens vairs nedeva izpušķotus publiskus solījumus, būdams pārliecināts, ka šīs lielis-

kās saistības nekad nepildis. Retas kļuva tādas parādības kā meli, neslavas celšana, tenkas un nomelnošana.

Norima agrāk kāda nieka dēļ radušies strīdi, vairs nedzirdēja jaunu un nepamatotu savstarpēju pārmetumu, pati no sevis izbeidzās necenzētu vārdu lietošana ielās. Pilsētu vairs nevarēja ne pazīt.

Bet dabā tikmēr norisinājās mūžsenais riņķojums. Izzuda kā nebijusi migla, no debesīm krita ass, sauss sniegs. Aukstais gaiss, pilns ar apkārtējo mežu skuju smaržu, bija līrs un dzidrs.

Cilvēki nu elpoja brīvi un dziļi, pamazām tika vaļā no tik pēkšņi uzbrukušās kaites. Sākumā viņi cits ar citu sarunājas pusbalsī, tad skaļāk, beidzot pilnā balsī.

— Hei, kriminālist! — gājējs uzsauca taksometra šoferim, — ko drāzies virsū cilvēkam? Ķurķi gribi tikt?!

Kaut gan pašu gājēju būtu vajadzējis varbūt ne ķurķi ietupināt, bet stingri administratīvi sodīt, tik rupji un tišuprāt viņš bija pārkāpis ielu satiksmes noteikumus.

— Nav, vecmāt, vairs emaljētu kastroļu, dieva vārds nav, — pārdevēja sacīja pavecai pircējai. — Lai es caur zemi izkrišu.

Kaut desmits šādu kastroļu «savējiem» bija nolikti blakus telpā, un meiča skaidri zināja, ka izkrist caur zemi var vienīgi pasakā, bet saimniecības preču veikalā tas nav iespējams.

— Ko rādi, bezkauna, savus plikumus, te taču nav pludmalet — tukla, izplūdusi autobusa pasažiere norāja slaidu meiteni minisvārkos.

— Bet, ja tev, tantiņ, ir kauns, tad uzliec melnas brilles! — skuķis tūlīt atsaucās.

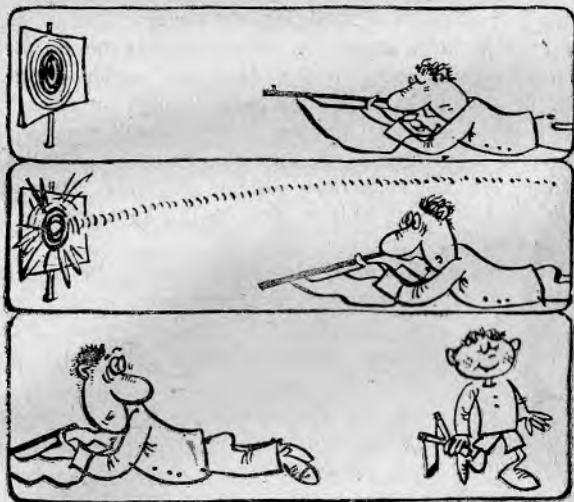
Kaut arī abas sāka rupji, nepiedienīgi lamāties, neviens viņām neaizrādīja.

Klusā nedēja bija beigusies. Un pilsētiņas dzīve atkal sāka ritēt ierastajās sliedēs.

LAIMONIS KAMARA

Dzejolis par to, ko teica gaļas un
piena rūpniecības pārvaldes speciālā
izgudrošanas un mākslinieciskās
konstruēšanas biroja sīvēnu
noformēšanas nodaļas vecākā zinātniskā
līdzstrādnieka vietas izpildītājs
Jānis Aboliņš, kad viņš pagājušā gada
17. septembrī veiksmīgi bija pārlēcis grāvim,
kas atdala Rīgas—Pleskavas šoseju no
blakus esošā dzērveņu purva:

— Hop!

Bez vārdiem.

K. Veblausks, «Sluota»

VIŅA ATNĀCA...

Pavasaris nu gan ir viens lielisks gadalaiciņš!

Es iemīļojos.

Nē, šoreiz tas nebija kā tad, kad sapazinots ar Annīņu, Ilgu, Rudīti, Māriti... un tām citām. Šoreiz bija pavisam nopietni. Es skatījos, kā dīgst zāļi, un šis zaļums man atgādināja Viņas acis. Es tajās dziļi jo dziļi ielūkojos tai neaizmirstamajā vakarā, kad pirmo reizi ar Viņu tikos ballē. Dejojām. Prasīju, kā sauc. Viņa atbildēja:

— Solvita.

Hē — kolosāli. Skan. Pajā ausis. Pēc trešā šoika izlūdzos mājas telefona numuru. Iedeva. Atļāva piezvanīt. Es, protams, to dariju jau nākamajā dienā. Atbildēja:

— Esmu ļoti aizņemta. Pastaigāties iet nevaru.

Tā nu zvanīju katru dienu, un lieta nekustēja ne no vietas. Lai pārlieku nenervozētu, stundām ilgi kļīdu pa parku celiņiem. Aizbraucu pat uz zooloģisko dārzu. Aplūkoju kamieli un citus kustoņus. Iemetu roņu diķi triskapeiku gabalu. Izdzēru pudeli alus. Vēlāk elektriskais vilciens mani aiznesa uz Jūrmaļu. Staigāju pa mitrajām līdaga smiltīm. No «Jūras pērles» atlidoja žūžojoša džeza melodija. Tā iedzēla: atkal atcerējos Solvitu. Sagrābstīju kabatā divas kapeikas un skrēju piezvanīt.

Laimējās! Viņa apsolīja nākt staigāt! Uz kurieni lai es viņu vedu? Uz «Kristīni» vai «Dieva ausi»?... E... Tas neiet, kabatā žvadz tikai sīknauda. Vajadzēs lāpat pavazāties.

Jau piecpadsmit minūtes pirms norunātā laika biju pie viņas mājas.

Un tur jau viņa nāca. Ai, kāds skaistums! Gari (apmēram tikpat kā man) mati, slaidas kājas, angumiņš — nu, ideāls! Jutu, notirpst sirds. Aiz sajūsmas varētu vai raudāt.

Viņa smaidā pavēra savas sārtās lūpas — dievīgas, kā radītas, lai es tās skūpstītu...

Stāvēju un skatījos šai dehesu būtnē kā apstulhis.

Jā, tā ir Viņa — vienīgā, istā, kas mani darīs laimīgu visu mūžu!
Vai nu Solvita, vai — neviena!

Viņa man pastiepa savu šauro delnu un maigi teica:

— Kā iet ar eksāmeniem?

Tā laikam sprāgst lielkalibra granāta. Es atkāpos divus, trīs, piecus soļus, pagriezos un metos bēgt.

Lai es ar tādu draudzētos?! Ar tādu, kam no romantikas nav ne tik, cik melns aiz naga?! Vai viņa maz zināja, ka tieši mīlestības dēļ neaizgāju uz pirmo eksāmenu, ka iemetu pagultē visas grāmatas un burlnīcas, lai šo pavasari atdotu viņai?

Gāju mājās mācīties. Ja nav mīlestības, lai nav.

Pavasaris ir viens riebīgs gadalaiks.

AIVARS RIJKURIS

— KROSS

Bija silta bezvēja rudens diena. Sautītē nosusēja pēdējās pelķu vietas, un visos valdīja pārliecība, ka labāku dienu krosam nemaz nevar vēlēties. Finiša lenta gaidīja skrējējus. Krosa dalībniekus gaidīja arī uzņēmuma vadība, lai personiski apsveiktu uzvarētāju. Direktors jautrā noskaņojumā sarunājās ar vietējās komitejas priekšsēdētāju, grāmatvedis pārbaudīja, vai finiša lenta nostiepta pareizi, bet galvenais grāmatvedis staigāja turp un atpakaļ ar diplomiem, kur atlika vienīgi ierakstīt uzvārdus.

Tik masveidīgu krosu, kurā piedalītos viss uzņēmuma personāls, līdz šim vēl nebija izdevies noorganizēt, tāpēc noskaņojums visiem bija možs un pacilāts.

Vienīgi sporta metodīķis stāvēja ar hronometru rokā pie finiša lēntas un tā kā neizpratnē raudzījās uz to pusi, no kurienes bija jāparādās krosa skrējējiem. Pēc viņa domām, pat pašam lēnākajam jau vajadzēja būt atpakaļ, bet diez kāpēc nerādījās neviens pats.

— Vai tiešām viņi stundas laikā nevar noskriet puskilometru? — ar karodziņiem rokā pie sporta instruktora pienāca direktora vietnieks saimnieciskajā darbā.

— Stunda vēl nav. Pagājušas piecdesmit minūtes, — sporta instruktors atbildēja, apzinādamies, ka desmit minūtes šurp vai turp nemaina lietas būtību. Krosistiem tik tiešām sen bija laiks parādīties.

— Negribu ticēt, ka mūsu darbinieki tik lēni skrien. Paskatieties, kā viņi joņo pusdienas pārtraukumā uz ēdnicu un pēc darba uz mājām, — direktora vietnieks pašķielēja uz sporta instruktoru. Instruktorus klusēja un pārmaiņus skatījās te hronometrā, te uz vietu, kur ceļa likumā pie priedēm vajadzēja parādīties skrējējiem.

— Varbūt viņi visi, barā skrienot, kaut kur nomaldījušies? — direktora vietnieks nedroši ieminējās. Un pats tūdaļ atbildēja, ka diez vai tas ir iespējams. Krosa distance taču iezīmēta ar karodziņiem, tie redzami pa lielu gabalu... Un tomēr laikam nevajadzēja rīkot krosu svešā apvidū. Viņi droši vien būs aizskrējuši par tālu.

Pamazām saule aizslīdēja aiz priežu galotnēm. Finiša līnija jau atradās ēnā. Kļuva vēsāks.

— Draugi mīļie, — direktors sarosījās. — Neredzu uzvarētājus. Kur viņi palikuši?

— Nav neviena, — direktora vietnieks drūmi noteica. — Būs aizskrējuši pa citu ceļu. Nevajadzēja rīkot nepazīstamā apvidū...

Drīz satraukums pārņēma visus. Vienai ierosināja izšaut signālraketi, citi ieteica pataurēt no autobusa. Brīdī, kad bija nolemts sūtīt pazudušo meklēšanai direktora mašīnu, ceļa likumā pie priedēm parādījās cilvēks treniņa tērpā ar numuru uz krūtīm. Viņš skrēja un māja ar roku, kurā turēja kādu priekšmetu. Kad cilvēks pieskrēja tuvāk, visi pazina palīgstrādnieku Vili.

— Nebūs... Tik drīz neviena nebūs... — viņš aizelsies sauca jau pa gabalu. — Veikaliņā pārdod īgauņu platformenes. Sev es vienas nopirku... Jāskrien uz māju pēc naudas, jāpaņem arī sievai un dēlam!...

Vilis izskrēja cauri finišam un neapstādamies aizjoza tālāk. Pārsteigums bija tik liels, ka sporta instruktors pat aizmirs nospiegt hronometra pogu. Pirmais attapās direktora vietnieks saimnieciskajā darbā.

— Es teicu, ka nedrīkst rīkot krosu nepazīstamā apvidū! Redziet nu!

**SIMT RUBĻU TAM,
KAS MAN VAR PATEIKT,**

kādēļ vienai daļai cūku astes sagrieztas uz labo pusi, otrai — uz kreiso;

vai gliemezis zina, kurp un kādēļ tas iet;

vai zivis žāvājas, kad fām nāk miegs;

kādēļ «bullis» latviski saucas «bullis», nevis kaut kā citādi;

vai vīrusi spēj saredzēt cits citu.

J. Laganovskis

JANIS DIMANTS

VECIE JŪRAS VILKI

Sākās ar to, ka zvejnieku kolhoza «Gaišā bāka» priekšsēdētājs ieaicināja stūrmani Bertu Brāzumu savā kabinetā un starp viņiem notika pusstundu ilga saruna, kuras noslēgumā Bertis iznāca pa durvīm jau kā komjauniešu tralera kapteinis.

Ši svarīgā pārmaiņa Berta dienesta stāvokli kļuva zināma kolektīvam, kad tralera līdzšinējā apkalpe saņēma pavēli pārcelties uz diviem mazākas tonnāžas kuģiem.

Traļmeistars Ābeltiņš, spalvas svara vīrelis, kuru jūra bija šūpojusi gandrīz trīsdesmit piecus gadus, izslēja gaisā savas sejas galveno košumu — milzīgo, tomātam līdzīgo degunu — un patētiski izsaucās:

— Mēs, vecie vilki!

Nepemos priest, kāds zemteksts slēpās šajos vārdos, bet, tā kā Ābeltiņš brīdi vēlāk pagriezta stūri bufeles virziena, ciema tikumu zinātāji nosprieda, ka vecie vilki šādu apkalpes dalīšanu uzskatīja par brēcošu kļūdu un netaisnību.

Ši secinājuma pareizību apstiprināja vēl divu vecās apkalpes locekļu — mehāniķa Spuras un mūžīgā matroža Zviņauda — rīcība.

Viņi reizē nospļāvās katrs uz savu pusi un, neslēpjot nicinājumu, pateica:

— Puikat!

Turpmākā trijotnes rīcība uzskatāmi apliecināja, ka vecajiem jūras vilkiem viss ir tikpat skaidrs arī par komjauniešu apkalpes tuvāko nākotni, proti, tur bija tāda tumsa kā valzivs vēderā.

— Ja šie zidaiņi notralēs kaut pusi no tā, ko mēs, es apēdišu kuģa mastu, — pacēlis pret dienas gaismas spuldzi simt gramus sīvā, Ābeltiņš noburkšķēja.

Spura un Zviņauds bija gatavi rīkoties vēl enerģiskāk un apēst kuģa kajīti (jādomā, bez kapteiņa), bet pēc iedzertiem četriem simtiem gramu dzidrā abi jau zvērēja pie zvejnieka akmens skulptūras kantora apstādījumos, ka apēdis katrs pusi kuģa korpusa, ja Bertis un kompānija nozvejos kaut ceturto daļu no tās tonnāžas, kādu veda mala viņu — Spuras un Zviņauda — laikos.

Grūti pateikt, kādus apmērus būtu sasniegusi «vecu vilku» apetīte, kura šoreiz, pretēji parunai, nenāca ar ēšanu, bet ar dzeršanu, ja nebūtu ieradies Berta apkalpes atsūlītais pārstāvis, jaunākais matrozs Ziedīņš.

Ar pūlēm saskatījis trīs veco jūras vilku apveidus tabakas dūmu miglā, viņš stūrēja tiem klāt un jau ar pirmo teikumu atestēja sevi kā smalku diplomātu.

— Komjauniešu sveiciens augstas nozvejas meistariem! — viņš teica.

Šajā vietā Spura Zviņaudam iespēra zem galda pa potīti.

— Mani sūta komanda. Mēs lūdzam veco komandu, tas ir, jūs visus trīs, ierasties parīt vakarā uz Berta dzimšanas dienu!

— Kāda runa, dēliņ, būsim, — Ābeltiņš atbildēja par visiem, bet abi pārējie klusēdami mēģināja izzilēt, pēc cik gadiem gaišās pūciņas uz Ziedīņa virslūpas pārvērtīsies par kārtīgām ūsām.

— Vēl viena lieta, viril! Citos apstākļos mēs to būtu varējuši nokārtot paši.

Vecie jūras vilki saausījās.

— No Gaigalas jāatved dzimšanas dienas forte. Mēs to pasūtījām pilsētas labākajā konditorejā, bet mūsu kuģim, kā jūs zināt, jāiel zvejā. Un tad nu mēs domājam...

— Zinām, puis, ko jūs domājat, — Spura pārtrauca Ziedīņu.

— Kā tad, — Zviņauds izšāva. — Tā kā vecie vilki pagaidām ir bez kuģa un slaistās krastā, viņi var atgādāt mājās torti un tā tālāk. Vai tā, ko?

— Ne ko pielikt, ne atņemt.

— Torti atvedīsim. Dod šurp to kūkas zīmi.

Tā sākās Spuras, Zviņauda un Ābeltiņa ceļojums pēc tortes.

Laiciņš tiecās uz rudens pusi, un ceļmalas bērzos šur tur jau drebēja pa dzeltenai lapai.

Pelēki mākoņi pamazām aizklāja debesu pusloku. Visas zīmes rādīja, ka pēcpusdienā iespējams lietus.

Bija jāpasteidzas, gaidāmais slapjums no debesīm varēja izmērcēt torti, tāpēc trīs vecie jūras vilki, izkāpuši no autobusa Gaigalā, meta krietnu likumu ap restorānu. Ar kūku bija jātiek mājās laikā.

Kad smaidoša meitene iznesa no ceptuves torti, jūras vilki sasita plaukštas un labu brīdi blenza konditoru mākslas brīnumā. Tas bija «VZT—33» miniatūrā, visā savā krāšņumā, ar marcipāna kajīti, šokolādes mastu un kausēta cukura enkuru, slaidis kā albatross, nolakots ar krāsainām glazūrām un apdarināts ar vaniļas krēmu.

Kopējiem spēkiem traleri uzmanīgi ieguldīja finiera kastē, ko savukārt ievistīja zilā celofānā.

Tagad tas bija pasargāts no visām laika apstākļu nejausībām un varēja doties ceļā.

— Sītādu, velns parāvis, kuģīti izcept no miltiem un oliņām, kol — Ābeltiņš nebeidza brīnīties. Tad pēkšņi kļuva tramīgs. — Zin ko, vecie puikas, man tepat netālu jāieskrien pie sievas mātes pēc vilnas zeķēm vecenei. Jūs tad nu autoostā mani pagaidiet...

Spura un Zviņauds reizē nosplāvās uz ietves, tad, kā bija norādīts, dreifēja uz autoostu.

Jūras vilkiem nelaimējās. Autobusu ieņēma triecienā tādi ceļotāji, kuru somu un sainīšu saturu droši varēja likt zem tā paša aulobusa riteņiem — formu mainītu vienīgi kāds maizes kukulis.

Ar kuģi nedrīkstēja riskēt. Finiera kastīte tai barā varēja pārvērsties sklandu rausī.

Vīri nopūtās, nosodījās par Ābeltiņu un tad prātīgi kāpa uz lielceļa pusi cerībā apturēt kādu kravas mašīnu.

Mākoņi pa to laiku jau bija pacēlušies pāri pilsētiņai, un sāka kapāt smagas lietus lāses. Likās, tūkstoš bundzinieku pa namu jumtiem, logu rūtīm un izkārtīgu skārdu ribina parādes maršu.

Spura un Zviņauds, paslēpuši muguras ceļmalas gobas lapu nojumē, uzmanīgi vēroja ceļu.

Nerādījās neviena kravas mašīna.

— Paiesim tos pāris kilometru līdz krustojumam kājām, — Spura ierosināja, — tur skrien tehnika no trim virzieniem.

Zviņauds piekrita.

Pirmais lietus brāziens sāka apsīkt, bet mākoņi vēl arvien blīvējās kā plosti krācēs. Sāka krēslot.

— Dabūsim vēl vāķēt tumsā uz ceļa, — zobus klabinādams drēgnajā vakara vēsumā, Zviņauds rūca.

Abi vīri bija drebinājušies jau krietnu stundu, kad pēkšņi no pilsētas puses lielā ātrumā tuvojās divas spožas kravas automašīnas acis.

— Tikai pāri manam liķim! — izsaucās Zviņauds un nostājās ceļa vidū. Mašīna nosprauslojās un apturēja.

— Mums uz «Gaišo bāku», mīļais...

Šoferis pamāja ar galvu un kaut ko noklīdzēja, bet vārdi noslāpa motora troksnī.

Pirmais uzrāpās Zviņauds, saņēma tortes kastī un uzrāva sev blakus Spuru.

— Paīdies tev, labais cilvēk! Aiziet!

Kravas kastes pašā vidū gulēja kaut kāds garš, melns priekšmets.

Kad mašīna pie kādām mājām ceļa malā uz mirkli iebrauca gaismas lokā, abi vecie jūras vilki ieraudzīja, ka miklains priekšmets ir zārks.

Mašīna tūlīt atkal ienira drēgnajā tumsā, un zārka aprises saplūda ar nakts melnumu. Abi ceļinieki kravas kastē sāka justies nelāgi.

— Zārciņš, velns parāvis! — Spura nobubināja.

Zviņauds nošņaukājās un pievirzījās pie šofera būdas.

— Nevellojies, — viņš atrūca.

— Ko, vai tev jau bikses dreb? — Spura centās jokot.

— Picturi apakšžokli, ka nenokrit uz vāka, — Zviņauds atcirta.

— Dīvains zārks, brāliņ, — Spura filozofēja, — tādā mūs abus varētu ieguldīt un vēl divus luču vadītus...

Zārks, mašīnai ceļa grambās lēkājot, slidēja gan uz priekšu, gan uz sāniem, gan deva belzienus pa pakalējo malu.

Tā kā tortes kaste atradās pie Zviņauda, Spura visu laiku uzmanīja un turēja zārku, un viņam likās, ka tas ir ellīgi smags.

— Man liekas, ka vāks pacēlies uz augšu, Zviņaud, vai pa abiem neaizspiedīsim ciet? — Spura klusi ieminējās.

Zviņauds atmeta ar roku.

— Varbūt tišām atstāts pusvirus, lai vēdinās.

Mašīna iedrāzās silā. Te sākās garā jūdze, kur visā ceļā nebija nevienas apdzīvotas vietas. Tumsa sabiezēja vēl vairāk.

— Jā, — Spura atkal ierunājās, — mēs, brauciņ, vedam dzimšanas dienas torti, bet mūsu šoferītis — zārciņu. Vai nav sagādīšanās, velna milti!

— Atkal tev tas velns riktē! Ko tu viņu tik bieži piesauc? — Zviņauda balsī bija jūtami viegli drebuliši. Tapēc viņš kā taisnodamies piebilda: — Esmu galīgi pārsalis, kaut v... ē... kamielis būtu parāvis visu to kūkas būšanu!

— Mani apsauc, bet pats tikko velnu neizgrūdi!...

— Es, draudziņ, elles lielkungu nebaidos. Esmu šito zelli redzējis pavisam tuvu. Pirmajās kara dienās biju uz šleperīša Bolderājā, kad fricis mums sāka bērt no gaisa bumbiņas... Kas tad te — mūža māja. Pats tādā gulēsi.

— Kad pats gulēsi, citi drebināsies. Varbūt tu domā, ka es baīdos? Nekā nebij, kaimiņ, esmu pusnaktī kapsētā brandvinu dzēris.

Mašīna vēl arvien skrēja pa garo jūdzi. Mākoņos sāka parādīties spraugas, debesis pavērās zvaigznēm piebiris laukumiņš. Sāka pūst viegla brīze, un zvaigžņu parādījās arvien vairāk.

Pēkšņi kļuva tik gaišs kā dienā — jauns mēness, spožs kā no spodrināts misiņa šķivis, izlīda caur mākoņu pļaisu un tā arī palika karājoties virs garās jūdzes.

Zvīņaudam, turot torti, bija notirpusī roka, un viņš uz brīdi nolaida kasti uz grīdas. Pacēlis acis, vecais jūras vilks sastinga un jūta, ka sirds nokrīt līdz zābaku papēžiem, — spraugā starp zārku un tā vāku parādījās četri pirksti. Viņš izberzēja acis un vēlreiz pašķielēja uz zārku — jā, pirksti bija, turklāt tie kustējās kā taustot, un nu jau vienā galā sāka celties zārka vāks. Zvīņauds zibenīgi pārmetās pāri pakalējai malai un novēlās zemē.

Spura atjēdzās tai brīdī, kad zārka vāks bija pacēlies kādus divdesmit centimetrus un kļuva redzama pēda. Kā vanagu pamanijis gailis, arī viņš pārlidoja pāri malai un nokrita uz vēdera ceļa vidū, puskilometru priekšā Zvīņaudam. Labu brīdi Spura kūņojās, taustīja skriemeļus un ribas un mēģināja locīt kājas. Nekur nekas nebrikšķēja un īpaši nesāpēja. Kad pienāca Zvīņauds, viņš jau bija mazliet atguvies.

— Liekas, nepareizā vietā izlēcām, te taču garā jūdze! Mums vēl kilometri pieci jācilpo kājām.

Zvīņauds ar drebošu roku slaucīja no pieres siltus sviedrus, jo acu priekšā vēl arvien kustējās četri pirksti.

— Mani maldināja šī te krusta priede. Tā ir tāda pati kā pie Ķīdiņiem. Paskaties, Miķel, likums uz Bambuļu pusi un divi zari kā krusts. Tieši kā Ķīdiņu priede.

— Es jau arī nodomāju, ka Ķidene, un lēcu tev pakaļ, — sacīja Spura, kam acu priekšā rēgojās gaisā izslieta pēda. Abi vīri klusedami sāka soļot pa garo jūdzi.

Mēness uz brīdi ielīda mākonī, un atkal kļuva tumšs.

Spura ilgi un rūpīgi šņauca degunu.

— Vai kūka pie tevis? — Zviņauds pārtrauca klusumu.

— Vārdu kā no mutes izrāvi. Es tikko gribēju tev to pašu vaicāt. Atkal klusums.

Automāšinas aizmugures signāla sarkanā actiņa ļoti tālu priekšā piemiedza plakstu un pazuda.

— Mašinas numuru ievēroji? — Zviņauds nerimās.

Spura noskaitās.

— Tu tikai visu man prasī! Kūka pie tevis? Mašinas numuru ievēroji? Ko tad tu pats, psalmus dziedāt, vai, iekāpi kulbā? Un tāds esot Bolderājā uz šleperiša zem bumbiņām stāvējis!

— Saki labāk, ko teiksim mājās, — Zviņauds ieminējās, kad klu-sēdami bija nosoļojuši vēl kilometru.

— Elija parāva debesis ar ugunsratiem! — Spura iebļāvās.

— Nu izdomā tu arī reiz kaut ko!

— Ja tas būtu tik viegli, es tagad rakstītu romānus, nevis vilktos blakus tādai auzu tarbai kā tu! — Spura atcirta un gribēja vēl kaut ko piebilst, bet te pēkšņi pavisam tuvu iemirdzējās zvejniekciema os-tas uguns un viņš, norijis rūgtumu, sāka kātot tādā tempā, ka Zviņ-audam aizrāvās elpa.

Kopmītnes logi tumsā svieda gaismas kūļus. Zviņauds nospieda ieejas durvju rokturi un, pagriezis galvu atpakaļ, čukstēja: — Spura, ja šie prasīs, kur kūka, saki — Ābeltiņš aizsliepa pie sievas mātes salabot mastu. Nu, un tur mēs laidīsim darbā kaķi. Skaidrs?

— Kā kristāldzidrains!

Abi vīri iespraucās durvīs reizē un tā arī palika stāvēt, atplētuši mutes līdz ausīm.

— Atkāpies, sātan! — Zviņauds berzēja acis. — Ābeltiņ, vai tas esi tu?

— Es gan.

Kuģis stāvēja uz galda visā godībā.

— Uz slotas kāta atjāji, vai? — Spura vaicāja.

— Guļamsalonā atbraucu, kaut jūs abus zibens saspertu, mīkstpēdīnīl — Ābeltiņš dārdoši smējās.

Spura ar Zviņaudu saskatījās.

— Tu biji tas mironis, vecais jūras krabi? — Zviņauds atlapās pirmās.

— Nu kas tad cits. Es jau pilsētā uzrāpos augšā. Bija pazīstams šoferis, veda uz kaimiņu kolhozu divas speciāli pasūtītas siles cūku mātēm. Puišis saka: — Lietus būs, izmirksi līdz ādai. Ko darīt? Izdomājām! Guļos iekšā vienā silē, otrā mans šoferītis iedzen katrā pusē pa sešcollīgai nagliņai, es ar to apsedzos un aiziet! Lietuliņš grabina, motors dūc kā vabole, man bēniņos pusstops un, ar todievīņu — aizsnaudos. Kad pamodos, pa spraugu paguvu saskatīt tikai divus pārus pēdu... Rāpdamies ārā no guļamsalona, gandrīz uzsēdos uz aizmirstās tortes kastes vāka... Viss! Un jūs, vecie jūras vilki, pāri bortam kūleņus metāt!

— Beidz rūkt, roņa dvēsele, — Zviņauds iekrita krēslā.

— Mēs ķeburainu priedi ar Kīdeni samainijām, ja netici, aizej paskaties, — Spura nedroši piebilda. — Divas tik vienādas priedes savā mūžā neesmu redzējis... Bet kur tad Berta puīši atzķērušies?

Brīdi visi trīs sēdēja klusēdami. Uz baltā galdauta zem simt vatu spuldzes visā godībā stāvēja «VZT—33».

Pēkšņi sāka dūkt vietējā radiomezgle reproduktors, un tūlīt atskanēja dežurējošā dispečera miegainā balss: — Uzmanību, uzmanību! Runā «Gaišās bākas» radiomezgle. Pārraidām sarunu pa radiotelefonu ar komjauniešu kuteri «VZT—33». Klausieties kapteinī Bertu Brāzumu!

Kopmītnes istabā iestājās tāds klusums, ka varēja skaidri dzirdēt jūras šalkoņu. Vecajiem jūras vilkiem likās, ka viņi sēž kubrikā piecas minūtes pirms traļa pacelšanas un selga sit vilni pret loga stiklu. Varēja pat saost jūras sāļo miglu.

— Dzi, kajaki klie dz, — Zviņauds čukstēja.

— Stāvi klusu, — Spura tāpat čukstus atsaucās.

— Halo, halo! — atskanēja Berta balss. — «VZT—33» Iralē reņģi. Mēs paceļam jau trešo šmīgu. Zveja lieliska! Vismaz trīs tonnas jau

ir bunkurā. Sveiciens vecajiem vilkiem! Ābeltiņam atļauts apēst mastu, Spura ar Zviņaudu var droši ķerties pie kajītes un, ja apetīte nepāriet, sadalīt brālīgi korpusu. Labu noēšanos!

Trīs vecie jūras vilki skatījās uz tortes kuģi.

— Kā būtu, ja mēs kuģi no rīta pasniegtu Bertam? — Spura ierosināja.

— Un Berts teiktu tā, — Spuras tonī iekrita Zviņauds. — Puikām palaimējās nozvejojot tikpat cik vecajiem vilkiem, tāpēc, veči, pildiet zvērestu, ēdiet nost tortes kuģīti un esiet priecīgi, ka mēs jums neliekam apēst istu!

Ābeltiņš izvilkā no kabatas saliecamo nazi:

— Es nogaršošu šo nevienam nepiederošo kuģa ierīcīti. Atļausiet, džentlmeņi? — viņš paglūnēja uz Spuru un Zviņaudu un ar veiklu griezienu noņņāpa enkuru.

— Paskaties, Spura, kāds izskatās badakāsis, — Zviņauds norūca. — Vai pirms gadiem četrdesmit, kad mēs vilkām reņģi ar airu laivu, kāds varēja iedomāties, ka viņš uz vecumu kļūs tāds kūku rijējs?

— Nē, goda vārds, ne, — atbildēja Spura, nolauza kajītei prāvu gabaļu un, acis piemiedzis, sāka locīt iekšā.

ALIPONS SUSEKLIS

Dažās rindās

No smējēju pieredzes

Visgardāk smejas tas, kas smejas pēdējais.

Interesants novērojums

Pie pilnas bļodas draugu daudz. Pie tukšas nav neviena.

Dīvains redzes trūkums

Otra acī skabargu ierauga, pats savā baļķi nemana.

Trāpīgs raksturojums

Pie darba pēdējais, pie ēšanas pirmais.

Vērtīgs padoms

Skaties ar acīm, klausies ar ausīm! Nevis otrādi.

Gadatirgus parādīja, cik daudz nevienam nevajadzīgu preču ir sakrājis rajona veikalos.

Lai nodzēstu draudzības ugunsroku, bija jāizsauc ugunsdzēsēji.

Vissausākā vieta N. pilsetā bija pirts.

Arī piļu medībās var nošaut buku.

Viena sulu pārdevēja jautā oļrai:

— Annīņ, ko tu tāda neapmierināta? Vai iztrūkums?

— Nē. Pārpalikums. Vesels spainis ūdens palicis pāri...

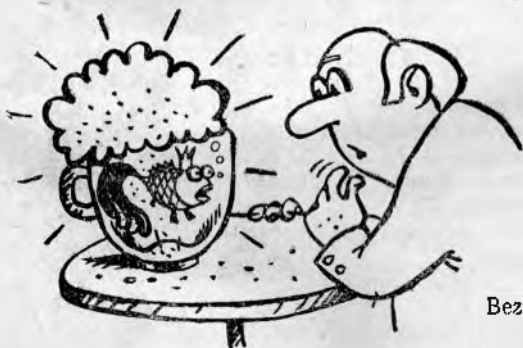
— Aiziesim līdz stadionam!

— Šoreiz ne. Es iešu uz teātri. Gribas kaut ko smalkāku.

— Saprotu. Stadionā bufetē patiešām bez alus nekā cita nav...

— Nu, ko tev iedeva par racionalizācijas priekšlikumu?

— Divus līdzautorus.

Bez vārdiem.

V. Stupins, «Krokodil»

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

AR NAKTI NEPIETIEK

Pa dienu — kur kurais —
darbā līdz kaklam,
skriešanā vienā
līdz vakaram aklam.

Toties pa nakti
visa ģimene kopā
gluži kā biķītes
stropā.

Pa nakti,
pirms baltā palagā tīties,
vēl varu uz sievu
paskaņties.

Un naktī,
aiz loga kad mēness spīd,
vēl pagūstu bērnelus
saskaņīt.

Vai tādu laimi
maz dīkstēju gaidīt,
kur dažam labam
pat nav ko skaitīt.

Re, kādi tev bērnil
Jel dižojies, tēt,
ka tie kaut pa nakti
nāk pārgulēt.

Jau kuru gadu
mēs dzīvojam tā
kā luksa numurā
viesnīcā.

Bez vārdiem.

V: Mohous, «Krokodil»

B. BUSMA

«*Stuota*», Viļņa

ATVĒRTO DURVJU VAKARS

Tādas lās lietņņas!

Sā tā sagaidījis darba beigās, izskrēju uz ielas, dabūju takso-
metru, pa ceļam paķēru sievu, un abi aizdrāzām uz jauno mikrorā-
jonu, kur kāda nama devītajā stāvā mums piešķirts dzīvoklis.

Liffs, protams, nedarbojās. Nekas! Toties kas par smaržu! Svaigu
krāsu un kaļķu aromātu buķete. Noreibt var! Sirds ar divkārsu spēku
dzen asinis dzīslās.

Beidzot! Te nu tas ir — mūsu jaunais dzīvoklis... mūsu dzi-
voklītis, lebāzu mirdzošu jaunu atslēgu tikpat jaunā slēdzenē —
kriekstī — durvis vaļā, sieva — uz virtuvi, es — uz balkonu. «Bal-
kons,» domāju, «logs uz klajumu, mījais dieviņ! Uz mežu!»

— Rozīt! — saucu sievu, — Nāc paskaties, cik skaisti!

Ilgi stāvam apkampušies. Savā balkonā! Tad dzirdam, nošķind
zvans. Pirmie ciemiņi! Atveru durvis, skatos — stāv divi gari pui-
sieši. Sveši.

— Mēs no namu pārvaldes, — viens saka.

— Ļoti patīkami, — es saku. — Lūdzu iekšā!

— Vai ūdens no griestiem netek? — šie vaicā.

— Nav manīts, — es smaidu. — Dzīvoklis ir jauns. Nupat kā...

— Tek! — mūsu sarunu pārtrauc sievas pārsteiguma pilns sau-
ciens no otras istabas. Ieejam. Ai, ai, ai, patiesi tek. Pie griestiem
plešas tumši plankumi un gluži kā kreiles karājas ūdens lāses
«Krietni zēni,» es nodomāju, «redz, iegriezās, apvaicājās...»

— Nekā pārdabiska, — es sievai paskaidroju. — Dzīvoklis jauns,
vēl nav nosēdies. Turklāt arī list... Ja nelītu, tad arī netecētu.

— Tā, — krietnie zēni saka. — Būs jākāpj uz jumta, jāpaskatās.
Uzkāpa. Paskatījās. Nokāpuši mīņājas pie sliekšņa.

— Khm... — viens saka.

— Khm... — otrs piebalso.

«Krietni zēni,» es nodomāju. Vai tad man žēl? Iegrūžu šiem pie-
cīti.

— Būs darīts! — viņi apsola.

Nepagūstu nomierināt sievu, zvana atkal. Tikko izbāžu pa durvīm galvu, te sīks vīrelis — špurkt! — man caur padusi un prom uz vannas-istabu. Atver durvis, iemet skatienu un — fiiiit! — gari nosvelpjas.

— Kā tad domājat mazgāties? — viņš mums prasa, pašapzinīgi smaidīdams, un ar kaut kādu daiktu dauza pa to vietu, kur vajadzētu būt krāna rokturītim.

— Vai jums gadījumā nav? — es nedroši jautāju.

— Kāpēc lai nebūtu? Ir! — viņš saka un izrauj no sava nobružātā portfelīša skaistu krāniņu.

«Cik las ir cilvēcīgi,» es nodomāju, «ja cilvēkam ir un viņam nav žēl. Labs jāatlīdzina ar labu.» Iedodu trinīti, vīrs pasaka paldies, un mēs abi ar sievu pricējamies par savu ligzdiņu tālāk. Pēkšņi skatos un kļūstu mēms aiz pārsteiguma — no gaitega cauri durvīm izlien svārpsts. Stāvu un nelīcu savām acīm, bet svārpsts griežas, neapšaubāmi griežas.

Metos pie durvīm, atrauju vaļā.

— Piedodiet, — saku. — Bet...

— Acumirkliņi, acumirkliņi, — svārpsta īpašnieks mani pārtrauc.

«Kad ūdens tek caur griestiem vai kad vannai nav kārtībā krāns,» es domāju, «lieta ir nopietna un darīšana skaidra. Bet kāda suņa pēc man vajadzīgs durvis caurums?!»

— Kas jums atļāva urbt caurumus mana dzīvokļa durvis? — es noprasu, sadusmojies ne pa jokam, un gaidu atbildi, gribas tomēr zināt, ko tas tips atbildēs.

— Dod rubli, — viņš saka, — un nebļauties! Ne pirmajam un ne pēdējam ielieku durvis actiņu. Paskaties, primā actiņa!

Paskatos. Sieva arī paskatās. Ir actiņa. Dodu rubli, tips ne paldies, ne sveiki...

Nepagūstam ar sievu, kā nākas, izpētīt actiņu, kad atkal zvans. «Nē, tas jau ir par daudz,» es nodomāju. «Pietiekt!»

— Kas jums? — es stingri noprasu druknam tēvainim. — Jums ir kārtībā, krāns ir kārtībā, actiņa, — iebakstu ar pirkstu durvis, — kārtībā! Viss ir kārtībā! Sveiki!

- Slēdzeni mainīsiet? — meistars noducina rupjā balsī.
- Kādu slēdzeni? Slēdzene ir tur, kur tai jābūt! Gluži jauna!
- Mainīsiet vai nemainīsiet?
- Nemainīšu! — pielieku sarunai punktu.

Tēvainis izrauj no kabatas atslēgu saišķi, nokabina vienu, atslēdz un aizslēdz ar to manu jauno slēdzeni, pēc tam nokabina otru, atkal atslēdz, aizslēdz...

— Tagad mainīsiet?

— Teicu jau: nemainīšu! — Es aizcērtu durvis tēvainim deguna priekšā.

Un, protams, ļoti pārsteidzos. Jo, kad vēlāk gribējam slēdzeni dabūt vajā, nekas neiznāca. Bija jālauž durvis.

KĀPĒC ES SĀKU RAKSTĪT UN JOPROJĀM RAKSTU HUMORESKAS

Kad mācījos pamatskolā, dabas mācības skolotāja palūdza mani atnest uz skolu vardi. Taču man nez kāpēc likās, ka vienas vārdes noteikti nepietiks. Atnesu piecdesmit. Saviem labākajiem draugiem iedevu pa piecām, citiem pa trim, bet teicamniekiem nedevu nevienu. Izcēlās strīdi, sākās plūkšanās. Vārdes paspruka zem soliem.

Mēs sākām tās tvarstīt. Ienāca skolotāja un, lietpratīgi novērtējusi stāvokli, devās mums talkā, jo skaidrot mācību vielu skolēniem, kas ķer vārdes, būtu vairāk nekā bezjēdzīgi. Šī dabas mācības stunda izdevās lieliska — visas 45 minūtes mēs tvarstījām kurkstošos abiniekus.

Draugu sajūsmā nebija robežu.

— Tu nu gan esi viens humora puika! — viņi atzinīgi novērtēja manu veikumu. — Atnes rīt vēl kaut kol

Beidzis skolu, sāku strādāt. Jau pirmajā darba dienā gadījās ķibe: aptrūkās cementa. Vīri priecīgi — saberzēja rokas, sameta pa rublim un teica man, lai es aizskrienot pakaļ. Man divreiz nav jā-saka — ņemu ķerru.

— Ko tu darīsi ar ķerru? — vīri brīnījās.

— Kā ko, — nesapratu, — jūs taču mani pēc cementa sūtījāt...

Vīri smējās kā kutināti. Minūtes piecas, ja ne ilgāk.

— Gatavais humorgalval — brigadieris, vēderu turēdams, sēca.

— Izrādās, mēs sametām pa rublim, lai nopirktu cementu! Vienreizējs humors! Ha—ha—ha!

Un viņi man izskaidroja, ko nozīmē jēdzieni «pa rublim» un «aizskriet pakaļ». Kad atnesu grādīgo cementa aizstājēju un, iestrēbis no piedāvātās mērrutku burciņas pāris maķu, paziņoju, ka šņabis ir viens pretīgs dzēriens, vīru rēkoņa uzbangoja ar jaunu sparū.

— Tas tik ir humors! Cilvēkam par šito pēdējo kreķlu nav žēl atdot, bet viņš saka — riebiņš dzēriens! Nāvīgs humors!

Tā pamazām pieradu, ka mani neņem nopietni.

«Ja tā,» nospriedu, «kāpēc lai es nerakstītu humoreskas?» Sāku rakstīt, gaidīdams panākumus un slavu. Rezultāti nelika gaidīt.

Uzrakstīju par dzērājiem, kas ne tikai dzer, bet arī nodzer savas materiālās un morālās vērtības, un dažī kaimiņi tūdaļ sāka skatīties uz mani pavisam greizi. Bet viens man tā arī pateica:

— Domā — pats esi labāks? Bārdū nevižo dzīt, bet uz citiem ar pirkstu rāda. Kauns!

Uzrakstījis humoresku par kandžas tecinātājiem, no laukiem saņēmu tēvoča vēstuli:

«Es domāju, tu esi tāds, bet tu, izrādās, esi šitāds. Tad ielāgo, šitādam es savu laivu vairs nedošu!»

Vienīgi priekšnieks mani saprata pareizi.

— Man nav ne mazāko šaubu, — viņš teica, — ka tas birokrāts un sausiņš tavā humoreskā neesmu es, bet es baidos, vai arī citi to sapratīs. Ne jau visiem diemžēl dota humora izjūta.

Patīca un deva draudzīgu padomu pāriet uz citu nodaļu.

Kopš sāku rakstīt humoreskas, neviens vairs nav saskatījis manā rīcībā neko jocīgu. Taču es joprojām rakstu, jo zinu — humors cilvēkiem ir vajadzīgs, joki visiem patīk, nesaprotu vienīgi, kāpēc kaimiņi mani nesveicina un vecie draugi izvairās...

A. Dzirnīs

A. DZIRNĪS

PIE JŪRAS

— Posieties, brauksim uz jūrmalu. Citādi sēžam kā kurmjī alās, bet tur jūra, smiltis, saldējums un «Senču alus» uz katra stūra.

— Urāt Mēs brauksim uz jūrmalu!

— Pareizi, mīļais, pie reizes izķemmēsīm vielējo universālveikaln!

— Paga, bet kas tā par paunu? Visu ārā! Neesmu kamielis, ņemšu tikai tik daudz, cik var panest viens ēzēlis, ne vairāk!

— Kāpēc cīsiņus atstāji? Ko tad bērni ēdis?

— Mēs ēdisim saldējumu!

— Tiešām, lai ēd saldējumu — saldējumā ir daudz kaloriju!

— Ātrāk taču — tramvajs nāk!

— Vai visi ir? Es, viens, divi, trīs! Braucam! Kam ir taloni?

— Ko brīnies kā auns, svētbildi ieraudzījis! Nopērc no kāda, ja nav!

— Kusties veiklāk, redzi, kontrolieris nāk!

— Cik dabūji? Divus?! Bet vajag trīs! Neplāties, spīd tos pašus, ko citu lai tagad darā!

— Lūdzu, te būs biļetēst!

— Puikam a... septiņi gadi, viņam nevajag!

— Vajag gan! Es jau esmu liels!

— Ko jūs sakāt! Ak, bija salīpušas kopā.

— Bet cik tu cilvēkam samaksāji? Sešas kapeikas?! Bet biļetes taču trīs! Dari tak kaut ko, paskat, viņš jau grasās kāpt ārā!

— Mammu, kāpēc tētis izkāpa?

— Lai trīs kapeikas tam onkulim atdotu... Kā? Viņš izkāpa?!

Apturiet tramvaju!

— Cik ātri tētis skrien!

— Tramvajs tomēr ātrāk.

— Nepļāpājiet, bērni, ejiet ātrāk uz izeju! Atskries tētis, brauksim ar nākošo.

— Beidzot!

— Braucam uz jūru!

— Nestāvi tak rindā pie kases, ņem biļetes no automāta!

— Nav sīknaudas!

— Samaini!

— Bet tur arī rinda.

— Gribu saldējumu!

— Es arī gribu saldējumu!

— Jārmalā dabūsi!

— Bet es gribu tagad!

— Paņem tak bērniem saldējumu, kamēr es stāvu rindā!

— Tā, bet nu žigli uz vilcienu!

— Uzmanīgāk, pilsoņi, nenospiediet bērnus!

— Jau saspieda!

— Ko?!

— Saldējumu. Re, kā tekst!

— Met ārā!

— Nemeti! Lai Ilze savējo vispirms izmet!

— Ak dievs, visas bikses nopilinājis! Ko jūs sakāt? Ak, jūsu kleitu arī? Piedodiet, lūdzu! Huligāni mūs pie durvīm ar visu saldējumu saspieda, tāpēc tas tagad tekst. Bet ko tu stāvi kā statuļa, dari taču kaut ko!

— Paši tieciet galā! Izmeliet pa logu, un beigta balfe!

— Pa logu mest nedrīkst!

— Tad apēd palīti!

— Diezgan tirgoties! Mums nākošajā pīcturā jāizkāpj!

— Spiedieties, bērniņi, lauzieties!
— Bet kur mūsu tētis?
— Durvis iesprūda!
— Pagaidiet! Palīdziet, jaunekļi, durvis pastumt, vai neredzat —
cilvēku ievērat!

— Īsts lempis! Viņu iever durvis, bet viņš ne ļauj, ne pikst!
— Eh, tagad vienu aliņu derēja!
— Bet es gribu saldējumu!
— Es gribu ēēēt!
— Redzi, bērni grib ēst, bet tu cīsiņus mājās atstāji!
— Lai ēd saldējumu, bet es iešu pameklēt kādu aliņu.
— Neskrieniet, bērni! Jūra nav tētis — tā nekur nepazudīs.
— Iesim tuvāk glābšanas stacijai — tur būs drošāk!
— Mammu, kāpēc tam onkulim āda no ausim lobās? Vai viņš
ir slims?

— Laikam ieeļļot aizmirsā, tāpēc saulē apdega.
— Žēl, tādas lielas ausis samaitāja!
— Es gribu uz šūpolēm!
— Bet es gribu uz tingeltangelī!
— Atnāks tētis, prasiet viņam, lai aizved, es pa tām smiltīm jau
tā knapi kājas velku!

— Nu beidzot! Pamet mani ar bērniem un pats nez kur pazūd! ...
Kāda man daļa par tavām alus rindām, velc bikses nost un pieskati
bērnus, lai arī es dabūju mazliet atvilkt elpu!

— Nez kur mūsu tētis atkal izčibēja? Stunda pagājusi, kopš aiz-
gāja peldēties, ka tik nav noslēcis!

— Re, kur viņš ir! Māj mums ar roku. Varbūt viņš lielu dzintara
gabalu ir atradis un nevar viens pats to atnest?

— Aizskrien, dēliņ, uzprasi, ko tad īsti viņam vajag.

— Tētis prasa, lai atnesot siksnu, viņam gumija esot pārtrūkusi.

— Kur tad lai ņemu viņam siksnu! Aiznes šo striķi!

— Ko jūs, cienītā! Ne jau lai jūsu bērnu biedētu, viņš zobus lā
klabina, tie no aukstuma viņam paši klab.

— Nesaprotat? Nekas, ja jums gumija kādreiz pārtrūks — sapa-
rātsiet!

- Mamma, es gribu čest!
- Bet es gribu dzert!
- Viss ir apēsts, bet limonāde kaut kur smiltis ierakta.
- Kur?
- Smiltis!
- Gribu dzert!
- Man mugura sāp!
- Ak, posts! Bērnam visa mugura nosvīlināta! Vēl ātrāk krekliņu mugurā!
- Jābrauc mājās! Man tās smiltis jau ir līdz kaklam!
- Vajadzētu aizskriet līdz universālveikalam, varbūt kaut ko labu ir izmetuši.
- Nekā laba šeit vairs nav — viss alus izdzerts.
- Es gribu vēl pašūpoties!
- Es gribu saldējumu ar limonādil!
- Nečīkstiet, bērni! Citādi es jūs rit atkal atvedīšu uz šejieni, tad jūs redzēsiet!
- Urā! Rit mēs atkal brauksim uz jūrmalu!
- Urā!

MAIJA KUDAPA

NAIDS UN MĪLESTĪBA

Neviens mūsu kantori tā nav sariebis priekšniekam kā es. Mani viņš neierauga ne acu galā. Tiklīdz paņemu telefona klausuli, tūdaļ atskan viņa piktā balss:

- Cik reižu man jums jāsaka — telefons domāts dienesta sarunām, nevis bezgalīgām plāpām par visādiem niekiem!
- Kā jūs varat zināt, ka plāpāšu par niekiem! — strīdos preti.
- Nesmu taču vēl ne muti atvērusil!
- Diezgan esmu klausījies! — priekšnieks atcērt.
- Ļoti slikti, ka noklausāties svešas sarunas! — aizrādu.
- Jebkurš cits vīrietis nokaunētos un fiktos mierā, turpretim priekšnieku manas asprātīgās atbildes tikai saērcina.

— Palūgšu neizrūnāties, bet nekavējoties ķerties pie darba! — viņš strupī pavēl, domādams, ka tagad jau nu katrā ziņā paklausīsū.

— Ar lielāko prieku, — ironizēju, — kas man jādara?

— Kur ir dokumenti, ko iedevu jums pārbaudīt?

— Ne par kādiem dokumentiem man nekas nav zināms!

— Jūs taču nebūsit tos pazaudējusi?

— Nedomāju vis! Ja nu vienīgi esmu tos atstājusi kinoteātrī...

Jebkurš cits virietis prastos un sāktu mani mierināt, taču mans priekšnieks noņēma man ceturkšņa prēmiju.

Pēc tādas pārestības es, protams, sāku viņu drausmīgi nīst, nīcināt un klusībā kaldināt visādus atriebības plānus.

Dažreiz es domāju, ka nebūtu slikti norunāt par viņu atmaskojošu runu sanāksmē, citreiz man likās, ka varu vienkārši aizsūtīt arodkomitejai vēstuli, bet bija arī tādi brīži, kad domāju, ka jāsāk cītīgi strādāt. Tādējādi es ar laiku varētu šo vīrišķi pārspēt un pali iesēstos viņa vietā. Taču tas vilktos pārāk ilgi un būtu nogurdinoši, tādēļ jutos ārkārtīgi laimīga, kad man beidzot iesāvēs prātā lielisks, turklāt visai patikams atmaksas paņēmieni.

Kad priekšnieks, drūmi klusēdams, nolika uz mana galda kārtējo cirkulāru blaķi, skaļi un koķeti ierunājās:

— Aijaijai! Esat gan jūs, Alfrēd, rakaris! Jūs taču zināt, ka esmu precējusies!

— Nu un tad? — priekšnieks brīnījās.

— Ak, Alfrēd! — draiski pakratīju pirkstu. — Man ir ārkārtīgi greizsirdīgs vīrs!

— Kāda man daļa par jūsu vīru! — priekšnieks joprojām nesaprata.

— Esmu tevi brīdinājusi, Alfrēd! — kļuva nopietna.

— Ko nozīmē šis tonis? — viņš jau nervozēja.
— Nedusmo, dārgais! — biju pats maiguma iemiesojums. — Turpmāk saukšu tevi vienkārši par Frīdli

— K-kā t-to s-saprast?!!

— Kā vien vēlies, dārgais! Kā gribi, tā saprotli

— Es jums neesmu nekāds dārgais!

— Tss, milais! Uz mums jau skatās!

Tā bija balta patiesība. Uz mums jau skatījās, turklāt — ārkārtīgi ziņkārīgi. Priekšnieks sasarcis atgriezās savā vietā. Todien viņš uz manu pusi vairs pat acis nepacēla, lai gan augu dienu nosēdēju pie telefona, dedzīgi stāstīdama, ka manis dēļ kāds brillains resnītis ir gluži kā bez prāta.

Nākamajā rītā viņš mani sagaidīja jau kāpnēs.

— Jūs gan esat bezkaunā! — viņš nikni, bet klusi šņāca. — Un apmelotāja turklāt!

— Tikai bez apvainojumiem, Alfrēd! — vēsi aizrādīju.

— Nekad neesmu jums pievērsis ne mazāko uzmanību!

— Un ļoti slikti! Man tā vien, Frīdi, liekas, ka mēs būtu lieliski sapratušies!

— Ko jums no manis vajag?

— Bet, Alfrēd! Šo sarunu uzsāki tu, nevis es!

— Saprotiet taču! Man ir ārkārtīgi jūtīga sieva!

— Vai tiešām tu domā, — naivi brīnījos, — ka viņai kāds ko sacis? ...

Sai mirkli iečikstējās durvis, un viņš aizjoza tramīgi kā zaķis, kas iztraucēts ceļā uz jaunajām ābelītēm. Kad tikāties nākamreiz, uz deniņiem viņam jau bija daži sirmi mati.

— Mani tikko bija izsaucis šefs! — viņš pačukstēja intīmi un sazvērnieciski kā mormonis mormonim.

— Ko viņš no jums gribēja? — vēsi apvaicājos.

— Neesi nu naiva! — viņš bija kļuvis pārsteidzoši familiārs.

— Piedodiet, bet mēs neesam sadzēruši tubrālibas! — aizrādīju.

— Ak neesam sadzēruši! — viņš dedzīgi iesaucās, nerēķinādamies vairs ne ar ko. — Kurš stāstīja par brillaino resnīti? Kurš sauca mani par dārgo Frīdi?

— Bet, dārgo Frīdri! Brilljainais resnītis ir mans vīrs! Es iešu pie šēfa un teikšu viņam, ka noticis pārpratums!

— Nekādā gadījumā! — priekšnieks pūlējās savaldīties.

— Kādēļ gan ne? Neko nosodāmu taču neesam darījuši!

— Tas vēl jāpierāda! — priekšnieks čukstēja.

— Kas tad?

— Nu... Tas!...

Un viņš sāka pierādīt. Visu rītu viņš kļiedza uz mani pērkondimdošā balsī, bet pievakarē es pa labi un kreisi žēlojos, cik neganti kļūst vīrieši, ja sieviete atraida viņu egoistiskos centienus.

Nākamrīt viņš jau bija pati laipnība, un es miedzu kolēģiem ar aci: tā, redz, ir — ko nevar ar varu, to mēģina ar viltul!

Bet tagad viņš ar mani vispār vairs nerunā. Varu nolasīt pa telefonu kaut vai «Mērnīku laikus», varu pazaudēt ne vien dokumentus, bet arī ugunsdrošo skapi un varu aizmirst ne tikai savus pienākumus, bet pat mūsu kantora adresi. Priekšnieks neceļ ne ausu. Viņš ir zaudējis lieko svaru, viņa deniņus klāj interesants sirmums, un viņš drīzāk pats aizies no darba, nekā rakstīs vēl kaut vienu pavēli par mani. Laiku pa laikam mūsu skatīeni sastopas, un aiz brillju stikliem nozībsnī tik velnišķīga jūtu gamma, ka es trauksmaini nodrebu, jo zinu, ka no naida līdz mīlestībai ir tikai viens solis.

J. OSMANIS

BRILLES

jeb

KĀDAS LEKCIJAS SĀKUMS

Biedri!

Jautājums par modi ir aktuāls.

Vitāli svarīgs —

No tā, kā to risina,

Ir atkarīgs cilvēks —

Fizisks un garīgs!

Biedri!

Šo atbildīgo tēmu

Es ar nolūku ņemu

Tādā aspektā...

ĀDOLFA ALUNĀNA

«ZOBGALA KALENDĀRS» (1895. g.)

Katrā mēnesī — Brenča pareģojumi 1895. gadam, bet ne visai asprātīgi.

Kā parasti — plaša literārā daļa. Autori: Asara (augšzemnieku izloksnē), Bambans, Erkškābols, J. Pāvils, K. Skreija, Svurksts (Doku Atis), Zobgals (Ādolfs Alunāns). Lielākā daļa materiālu bez paraksta.

Diezgan asprātīga ir satīriskā «Ievērojamu vīru galerija», kurā aplūkots 1) Pēteris Badinovskis — zvaniķis, pikieris un dzejnieks, 2) Ļurbinieku Mikus — teātra kritiķis, 3) Friedrihs Bernhards Ufers (Fricis Brencis Krūmiņš) — uzņēmējs, 4) Kristaps Vēderiņš — bijušais sulainis, alus brūža īpašnieks, biedrības vīrs, 5) Pindzeļiņu Antons — teātra vadītājs, pēc izgāšanās rakstnieks, 6) Maksis Augstdeguntiņš — izbijis students, caur apprecēšanos ieticis mantā, biedrības priekšnieks, labāko ģimiliju pārstāvis, 7) Jēkabs Bezmers — avižnieks, 8) Aitgalviņu Ludis — siļķu tirgotājs, 9) Miltiņu Frīdis ar kundzi — lauksaimnieks, 10) Niedriņu Johanna — taupības sludinātāja.

Kārtējā «Vēstulē iz Zagarem» Icīks Moze pastāsta, kā Bauskā viņš ticis piekrāpts.

Brenča un Zvinguļa saruna par pagājušā gada notikumiem. Kalendarnieka korespondencija. Veselas divdesmit lappuses sludinājumu.

*

Daiļums un apgērbs

Uz ielas sastop kungs ar madāmu
It daiļu, lepmi ģērbtu jaunavu.
«Cik skaista!» izsprūk abiem.
Viņam — par kodolu.
Viņai — par čaumalu.

Erkškābols

Bērna prāts

Puika:
— Onkul, vai tev nesāp vēders?
Tēvocis:
— Kādēļ tā, mans bērns?
Puika:
— Nu, māte teica, ka tu tāds uzpūties cilvēks!

B. B.

Nemirstība

Dažu labu mūsu tautieši nesauktu par «nemirstamu», ja viņš nebūtu istā laikā nomiris.

*

Kāds augškurzemnieks nosviež avižu lapu uz galda un nopukojas: «Viņi man roksta tū, uz kū nav vērtē ni pazaklausait! Kods tur redaktiers aizbraucs uz Peterburgu. Ja viņš braukdams bout nūlauzs koklu, tad boutu vērtē laseit. Bet tā...»

Asara

Patiesība

Sieva, kas lepna uz to, ka savalda savu viru, nav vis lepna uz savu viru.

J. L.

Pēc pazīstama parauga

- Kur tad tu biji, āzīti mans?
— Biedrībā, biedrībā, kundziņu mans.
Ko tad tu tur dariji, āzīti mans?
— Runāju, runāju, kundziņu mans.
Par ko tad tu runāji, āzīti mans?
— Pret to alus dzeršanu, kundziņu mans.
Vai tad tevi neizsvilpa, āzīti mans?
— Svilpa gan, svilpa gan, kundziņu mans.
Kamdēļ tevi izsvilpa, āzīti mans?
— Pats, lūk, biju pievilcies, kundziņu mans.

J. Pāvils

Iz kaktu apikata dzīves

Zemnieks (sūdz par kādu kaktu apikatu pie otra kaktu apikata):
— Tad redziet, kundziņ, viņš man izvīla pēdējo kapeiciņu un darijis nav ne tik daudz, cik melns aiz naga.

Kaktu apikats:

— Cik tad aizmaksāji pavisam?

Zemnieks:

— Piedesmit rublišus, kundziņ!

Kaktu apikats:

— Tad ta muļķis! Būtu taču atnācis tūlīt pie manis, par to summu es mazākais būtu izdarījis to pašu!

Erkškābols

Zobgala domu graudi

Dažu rakstnieku dzīves otrā daļa ir tikai viņu dzīves pirmās daļas pagāris.

Kad tev ļaudis saka, ka izskaties vēl diezgan jauns, tad droši, ka esi sācis kļūt vecs.

Kas daudz runā, tam maz laika domāt.

Dāmas mēdz slēpt savu vecumu, kungi savus parādus.

Tikai prieka asaras ir neliekuļotas.

Daudzī sūdzas par likteņa cirtieniem; bet vai tad ēzelis ietu uz prickšu, ja tam neiecirstu?

J. Laganovskis

G. SEPS

MMAS

Mūsu rūpnicā «Plapleraat», kur no plastmasas, skārda un stieplēm taisa dažādus sadzīvē derīgus priekšmetus, izsludināja iekšējo konkursu par jaunu paraugu izgudrošanu un to ieviešanu ražošanā. Es arī piedalījos šai konkursā un iesniedzu žūrijas komisijai miniaturizētu mehānisko apavu suku MMAS.

Mana miniaturizētā suka bija oriģināls izgudrojums. To darbināja minielektromotoriņš, ko baroja mazītiņas elektrobaterijas. Pietika paņemt MMAS aiz vāciņa, nolikt uz kāda ādas priekšmeta — zābaka, portfeļa vai krēsla ādas sēdekļa, un agregāts tūdaļ sāka strādāt. No īpašas sprauslas tas izpūta šķidru apavu krēmu, rūpīgi izieda daļu apstrādājamās virsmas un tad nospodrināja to līdz spoguļa mirdzumam. Pēc tam agregāts pārcēlās gabaliņu uz priekšu un atkārtoja augstāk minēto darbību tur. Un tā, kamēr viss priekšmets mirdzēja un laistījās. Turklāt MMAS spodrināja tikai ādas virsmas. Grīdu vai zeķes tas nekad nenozieda, šai ziņā tas bija ļoti jutīgs.

Beidzis darbu, agregāts kādu brīdi grozījās ap nospodrināto objektu. MMAS bija ieprogrammēts tā, lai, notīrījis vienu kurpi, tas atrastu otru.

Reizēm gadījās, ka, ticis galā ar vienu apavu, agregāts sāka tīrīt kurpju valkātāja stilbu. Tas bija MMAS vienīgais trūkums, bet to varēja ļoti viegli novērst, spodrinot apavus pirms vilkšanas kājās.

Isi sakot, mans izgudrojums bija lielisks un es cerēju saņemt pirmo prēmiju.

Taču pirmo, otro un trešo prēmiju, pēc tradīcijas, nepiešķīra nevienam. Es saņēmu veicināšanas godalgu. Biju stipri vilīes, tomēr izmīsumā nekritu, jo katram ir zināms — arī puse olas ir vienmēr vairāk nekā tukša čaumala.

Zūrijas komisijas priekšsēdētājs, mūsu rūpnīcas «Plapleraat» galvenais inženieris, paaicināja mani pie sevis, paspieda roku un izjusti teica:

— Jūsu izgudrojumam ir liela nākotne, jo cilvēces vispārējā tendence uz korpulenci ir vispārzināms fakts! Tāpat kā tas, ka korpulents cilvēks gandrīz nespēj pats nospodrināt savus apavus. Svarīgi ir arī tas, ka jūsu MMAS pēc lieluma nepārsniedz sērkokociņu kastīti, tāpēc tas ērti ievietojams vīriešu bikšu kabaļā, nerunājot nemaz par sievietes rokas somiņu. Tāpēc to varēs ērti ņemt līdzī uz teātri, pie zobārsta, ejot ciemos pie paziņām, īsi sakot, visur, kur cilvēks iet. Jūsu ierīcei ir tikai viens trūkums — tā strādā klusu. Bet tik oriģināla birstīte varētu, tīrot apavus, spēlēt. Tas, protams, nekādā gadījumā nedrīkst grozīt pašu galveno konstrukcijā — MMAS miniizmērus.

Ko bija darīt? Iemontēju savā automātā minimagnetofonu ar gredzenā salīmētu lentu, lai tā varētu griezties nepārtraukti. Kad aparāts darbojās, tas braši atskaņoja toredora ārijas pirmās taktis.

Lai atrastu vietu magnetofonam, biju spiests samazināt apavu krēma tilpnes lielumu. Mana automāta sākotnējais variants spēja nospodrināt pāri kurpju vai vienu garo zābaku. Spēlējošais — tikai pusi laiviņas.

— Tā nav nekāda nelaime, — galvenais inženieris teica. — Zināt, es pa šo laiku esmu izprātojis vēl šo to. Mūsu patērētāji kļuvuši ļoti prasīgi, viņiem var nepatikt apavu krēma smaka, kas nāk no jūsu automāta. Domāju, ka jums vajadzētu MMAS papildināt ar pulverizatoru, kas smidzinātu gaisā patīkamu aromātu. Kādu — to atstāju jūsu ziņā. Varat ņemt vijolītes, narcises, ceriņus, mandeles vai vaniņu — tas nav svarīgi. Galvenais, lai mūsu spēlējošais MMAS jauki smaržotu. Tikai, — inženieris pacēla rādītājpirkstu, — nepalieliniet aparāta gabarītus!

Izmetu no MMAS arī samazināto apavu krēma tilpni, tāpat vienu no sukām un ļoti jutīgo analizatoru, ar kura palīdzību agregāts atšķīra kurpi no zeķes vai grīdas. Atbrīvotajā vietā iemontēju pulverizatoru, kas vienā mirklī piepildīja istabu ar rožu smaržu.

Galvenais inženieris bija sajūsmināts.

— Vēl tikai viens sīkumiņš, — viņš teica, — un mēs sūtām jūsu suku uz konveijeru. Redziet, MMAS lien... Saprotiet, lišana nav visai... Nū, isi sakot, iztaisiet, lai tā pārvietotos plastiskiem lēcieniem. Tad šo automātu ar prieku izmantos arī bērni.

So prasību izpildīt bija ļoti viegli. Izmetu otru suku un tās vietā iemontēju speciālu ekscentrisku disku sistēmu. Kad tie griezās, MMAS lēkāja kā varde.

Iepazinies ar aparāta jauno variantu, galvenais inženieris bija apmierināts.

— Lieliskil — viņš iesaucās. — Laižam to tūlīt ražošanā. Esmu pārliecināts, ka jūsu suku gaida lieli panākumi. Apsveicut

Un viņš man paspieda roku.

Pēc mēneša MMAS kaudzēm stāvēja veikalu plauktos. Mana sieva arī nopirka vienu.

Diemžēl mēs tā arī neizgudrojām, kur to varētu izmantot. Automāts lēkāja, smaržoja un spēlēja, tas vienīgi nepildīja savu galveno uzdevumu — netīrīja apavus.

IRENA LAGZDIŅA

TELEFONDIALOGS PAR SUNI, UN KĀDAS TAM VISAM BIJA SEKAS

Divos naktī zvanīja telefons. Paņēmu klausuli.

— Sveikit — teica moža balss, it kā būtu divi dienā.

— Sveiki, — atbildēju.

— Es nevaru aizmigt! — Pazinu beidzot mūsu ekstravaganto, vispusīgi apdāvināto ģimenes draugu Maigoni Vērsiti.

— Es arī tagad nevarēšu aizmigt, — dziedri atjokoju.

— Es nezinu, ko darīt.

— Es arī ne, — teicu un jutu, ka manī mostas taisnīgas dusmas.

— Es tev zvanu tāpēc, lai paprasītu padomu.

— Prasi, — sacīju, jo no pieredzes zināju, ka citādi no Maigoņa nevar tikt vaļā.

— Es nezinu, kā viņu nosaukt...

— Ko, dieva dēļ?! — neizturējusi eksplodēju.

— Suni.

— Klausies, cik tu šonakt esi izdzēris?

— Tikai simt divdesmit trīs gramus, — Maigoņis centās būt oriģināls.

— Tev taču nav suņa.

— Kā nav, tas vienmēr var būt, un kas var būt, tā bieži nav... — Maigoņis mani iepriecināja ar kalambūru. Es šausmās sastingu, jo zināju, ka, sācis bārstīt kalambūrus, viņš spēj tā turpināt pāris stundu.

— Ar labu nakti, — es apņēmīgi paziņoju un noliku klausuli. Pēc brītiņa vēlreiz zvanīja telefons.

— Tas atkal esmu es, — Maigoņis sacīja idiotiski priecīgā tonī. — Es ceru, ka tu nenotiki telefona klausuli, zinu, ka esi ļoti audzināts sievišķis.

Noliku klausuli. Maigoņis nekavējoties zvanīja vēl. Tā tas atkārtotās reizi pēc reizes, līdz es neizturējusi atsaucos.

— Tu esi netaktiska, neiejūtīga, cietsirdīga būtne, — Maigoņis sacīja, neslēpdams sašutumu.

— Jūtos vainīga, — teicu, cik vien indīgi varēju.

— Es tomēr nelaušu tev gulēt, kamēr tu man nepalīdzēsi izgudrot sunim vārdu.

Pēkšņi pati sev par pārsteigumu sāku skaļi raudāt.

— Tas tāpēc, ka tev ir labila nervu sistēma, — Maigoņis bezkais-

līgi konstatēja. — Savaldies, nomierinies un pasaki, kā lai es viņu nosaucu.

— Sauc viņu par Grietu, — caur asarām izmociju.

— Fui, cik vulgārs vārds! Turklāt suns ir «viņš», tīras sugas, diezgan liels un ar ļoti labsirdīgu raksturu...

— Nosauc viņu par Labuli, — teicu jau galīgi pagurusi.

— Tas neskan. Zini, viņš pašlaik skatās mani ar savām gudrajām acīm, it kā teiktu: «Būsim draugi!»

— Vai viņš tev nav arī it kā sacījis, ka patlaban pulkstenis ir jau četri?

Taču Maigonim piemita fantastiska īpašība — viņš nekad nedzirdēja to, ko nevēlējās dzirdēt.

— Tik dziļciltīgs radījums būtu jānosauc kaut kā īpaši...

— Bernhards, Benvenuto, Benjamiņš, — miegaini murmināju.

— Labi! Lieliski! Superģeniāli! Benjamiņš! Es viņu saukšu par Benit

Pateicos visiem labajiem gariem un noliku klausuli. Domāju, līdz rītam vēl paspēšu pagulēt. Kur nu! Tikko biju piemigusi, atkal zvanā!

— Zini, Benjamiņš tomēr neder, — Maigonis sarūgtināts teica.

— Manas sievas pirmais vīrs bija Benjamiņš.

Es viņam neļāvu pabeigt. Nomelu klausuli, jo zināju, ka arī par šo tēmu viņš var runāt stundām. Nezinu, kas ar mani nolika. Saplēsu visu, kas mūsu mājās kaut kādā veidā saistījās ar Maigoni. Atjēdzos, kad ķēros pie viņa dāvinātās grāmatas «Suns — cilvēka draugs». Maigonis tāni bija ierakstījis veltījumu — «Labākais suns un jūsu draugs». Viņam patika būt oriģinālam.

Sāku smieties. Smējos un pie sevis domāju — tā laikam ir histērija.

Zvanīja telefons.

Pacēlu klausuli un teicu: — Maigoni, man ir nervu sabrukums!

— Kāpēc jūs neesat darbā? — pieklājīgi, taču nebūt ne draudzīgā balsī man jautāja priekšnieks. — Vai varbūt mans pulkstenis sācis steigties?

— Man laikam ir... — es sāku, tad atjēgusies atcerējos, ka mans telefons ir atvienojams. Noknikšķēja mazā plastmasas podziņa, es,

paskatījusies uz to, zobus griezdama, atcerējos, ka arī to bija uzdāvinājis mūsu ģimenei Maigonis.

Darbā priekšniekam atvainojos par kavējumu.

Viņš uz mani divaini paskatījās un teica: — Jums laikiem ir bojāts telefons.

— Jā, — es nosarku.

— Sodien jums zvanīju, un man atbildēja kāda nesakarīga sieviete.

— Jā, — es sacīju un klupdama krizdama devos uz savu istabu. Nākamo nakti izgulējos ar uzviju.

Toties pēc darba mani pie dzīvokļa durvīm gaidīja sadrūmuši telefona montieri.

— Kāpēc jūs izsaucāt remonta brigādi, bet pati staigājat apkārt? Tādi tie inteligenti ir, nekādas cieņas pret darba cilvēku!

— Es neesmu jūs izsaukusi, — teicu.

— Vēl labāk, jūs pat nezināt, ka jūsu telefons ir bojāts un ka vīrs izsaucis montierus!

— Mans vīrs nemaz nav... — es nepabeidzu, ka viņš ir komandējumā, jo pēkšņi sapratu, ka vīra vārdā ir zvanījis Maigonis. Aizcirtu durvis montieru deguna priekšā, iegāju dzīvokli un pieslēdzu telefonu. Tiklīdz biju to izdarījusi, zvanīja atkal Maigonis.

— Nu, saki man paldies! Es tev salaboju telefonu.

— Paldies, — īgni noburkšķēju.

— Pēdējā laikā tu kļūsti īgna, nekomunikabla, nesabiedriska, drūma. Kāpēc? Tas nav labi, jo veicina grumbu rašanos!

Maigonis uzskatīja, ka viņam ir liela pieredze sievietē psiholoģijā, ne velti viņš gatavojās iestūrēt ceturtajā laulības ostā. — Vai sunim vārdu izdomāji?

— Pie velna suņus! — sāku lamāties.

— Tev nepatīk suņi? Suns ir labākais cilvēka draugs. Jo vairāk es iepazīstu cilvēku, jo vairāk iemīlu suņus. Pasaki man, kāds ir tavs suns, un es pateikšu, kāds esi tu! — Maigonis atkal sāka bārstīt kalambūrus.

— To es tiešām ceru tev pateikt, — ne bez indes balsī sacīju, un man tajā brīdī ne prātā neienāca, cik šie vārdi bija pravietiski, taču

par to vēlāk. Maigonis pogoja kā lakstīgala, viņš bija tā aizrāvis ar suņu cildināšanu, ka nedzirdēja un nejuta manu dzēlību.

— Pat tautasdziesmas apdzied suņa uzticību...

— Tu mani pārliecināji, — es teicu, cik vien varēdama nopietni.

— Tas tiešām ir lieliski, ja cilvēkam ir suns.

Iestājās klusums.

Tad varēja dzirdēt, kā Maigonis ilgi šņauc degunu.

— Es jau zināju, ka tevi ierunāsies cilvēcīgas stigas. Es zināju, ka es tevi pārliecināšu, — ar asarām balsi Maigonis teica. Tā bija vēl viena Maigoņa vājība, viņam patika audzinoši iedarboties uz cilvēkiem.

Kādu brīdi viņš šņaukājās klausulē, tad, isi atvadījies, beidza sarunu.

Es nepaguvu klusībā par to pateikties labajiem gariem, kad viņš atkal zvanīja un, jau saņemies, jautāja: — Tā bija taisnība, ko tu man sacīji?

— Goda vārds! — sameloju.

— Labi, pagaidām!

Neko jaunu nenojauzdama, devos gulēt.

Taču nakti četros zvanīja telefons. Šajās liktenīgajās dienās es iepazīnu vēl kādu svarīgu Maigoņa rakstura šķautni — apmātu neatlaidību, ar kādu laikam apveltīti tikai ģēniji vai psihiski ķertie.

— Mēs taču nenorunājām, kā nosaukt suni.

Man aizrāvās elpa.

— Kāpēc tu dienā par to nevēlējies runāt? — es kliezdu tā, ka pamodās kaimiņi un sāka klauvēt pie sienas.

— Ko es varu darīt, ja dienā šādas domas mani nenodarbina?

Es noliku klausuli un sniedzos pēc podziņas. Taču Maigonis bija veiklāks par mani. Zvans.

— Pie kā mēs palikām? — optimistiski skanēja viņa balss. — Nu izdomā sunim vārdu, esi draugs!

— Nosauc viņu kaut vai manā vārdā! — pateicu pirmo prātā ienākušo muļķību.

Maigonis kādu brīdi klusēja, tad teica: — Laba ideja...

Es negaidīju viņa tālākos daiļrunības plūdus un atvienoju telefonu. Otrā ritā pie durvīm atkal stāvēja abi remontdarbinieki no telefona tīkla. Es atvainojos, pateicu, ka telefons jau salabots, un nikni aizcirtu durvis.

Kad aizgāju uz darbu, mani pie sevis ieaicināja priekšnieks, jo man zvanot no telefona remonta biroja.

— Pilsone, — klausulē atskanēja bargs balss, — par mūsu darbinieku maldināšanu mēs ziņojām jūsu darba vietai. Ja jūs vai jūsu vīrs, atvienojuši aparātu, turpināsiet izsaukt remontbrigādi, mēs jums noslēgsim telefonu!

— Noslēdziet, lūdzu, lūdzu! Es jūs lūdzu, noslēdziet man telefonu! — Lūgums laikam tika izteikts pārāk dedzīgi, jo bargā balss aplkusa. — Laikam nenormāta, — vada viņā galā kādam sacīja šis balss īpašnieks un nolika klausuli.

Es pateicu direktoram, ka pie visa vainīgs suns un aizdrāzots pie Maigoņa. Viņa, par laimi, nebija mājās.

Pagāja pāris nedēļas. Man bija vārdadiena. Sanāca liksms draugu pulks. Nebija tikai Maigoņa. Pēkšņi pie durvīm zvanīja. Ja mani kādreiz ir pārņēmušas priekšnojautas, tad šajā brīdī tā noteikti bija. Durvju zvans skanēja kaut kā īpaši, liktenģvēstoši kā Bēthovena pazīstamās simfonijas tēma: «Tra—ta—ta—tā». Atvērusi durvis, vispirms ieraudzīju Maigoņa starojošo seju. Pēc tam sajutu, ka puskrēslā uz kāpnēm ir vēl kāds, jo sadzirdēju tādu kā astmatīķa elpu. Pavērusies ciešāk, saskatīju viņam blakus suni un ievaidējos.

— Es jau zināju, ka tu būsi sajūsmā! — pārpratis manas vaļņanas, Maigonis dūdoja un pāsniedza ziedu vietā apvītušus apstādījumu zariņus. Par līdzīga veida izdarībām viņš izteicās, ka viņam patīkot «romantiskas nerātņības». Īstenībā viņam nepatika par dāvanām izdot naudu.

Suns ieskrēja istabā. Maigonis skūpstīja viešnām rokas, bārslīja komplimentus un stāstīja, cik apbrīnojami gudrs esot šis neparastais dzīvnieks. Lai dāmas nebaidoties, zobus viņš tam esot apvilējis. Turklāt suns esot estēts, viņam patīkot puķes. Dāmas smējās. Maigonis bija tās apbūris.

Pēc tam Maigonis ceremoniāli pienāca man klāt un pavēstīja: — Suni esmu nosaucis tavā vārdā, kā tu vēlējies, un dāvinu tev! Tas nekas, ka viņam ir sieviešu vārds, otru tu ieliec vīriešu kārtas, būs tikpat kā Ērihs Maria Remarks.

Kaut kas nošķindēja. Cetrkājainais estēts bija nogāzis no galda vīra dāvināto vāzi ar rozēm un tagad pašapzinīgi kustināja astes strupuli. Tagad es tā īsti saskatīju, ka tas bija likkājains nenosakāmas sugas kvēkšķis, kurš acimredzot slimoja ar aizdusu. Viņam bija izvalbītas acis un nesabiedrīks raksturs. Turklāt man vispār nepatīk suni. Bet Maigonis bija laimīgs...

Un vai nav skaisti priecāties par savu draugu prieku?

Stingrs
raksturs.

K. Liede

O. VĀLE

TRĪS DZIESMU TEKSTI

Saule lec

Ū—ū—ūl
Ā—ā—āl

Ai, saule lec,
Ai, saule liegā.
Le—le—le—lec.
Lie—lie—lie ... gā ...

Kur tu lecī, kur tu lecī,
ū—ū—ū?
No rītiņa agrumā,
ā—ā—ā?

Ciēmā lecu, ciēmā lecu,
katrudien.
Ciēmā lecu! Ciēmā lecu!
Nu, lec vien.

Saule nelec

Ū—ū—ūl
Druva līgo brangā vējā.
Saule nelec, saule nelec,
ā—ā—ā.
Viņa nupat norietēja,
ā—ā ā ā ...

Saule riet

Tu un es.
Ū. Ū. Ū.
Pāri visam mežam saule riet.
Vai tā liešām tu?
Vai tas fiešām es?
Ē. Ē. Ē.

Pāri mežam saule riet.
A—A—A ...
Nenāc vairāk tu.
Nenāku vairs es.
Ī—ī—ī! ...
Miegs gan nāk.

Un vēl viens: saule neriet

Manās acīs kaut kas spīd un zied.
Ā—ā—ā ...
Tavās acīs saule nenoriet.
Ā—ā—ā.
Tumšā naktī tevī tvarstīt ciet —
ā ... ā ... ā ...
var bez kāda vējuktura iet.
ĀĀ ... āā ...
Bet neviens man nevar pasacīt,
Ā (b) — ā ā ā.
Ko tik nelabi tev acis spīd,
a?

ATRISINĀJUMS

Patiesi makšķernieku stāsts, kas lieku reizi atgādina visiem zināmo patiesību par to, ka tieši mazie ciniši ir tie bīstamākie un ka velns neapmierinās ar mazo pirkstiņu

I

Sestdienas rīts atausa gaišs un saulains. Pacilāts un nepatīkamu domu neaptumšots bija arī garstāvoklis Voldiņam, kad viņš iznāca uz ielas, lai aizstātu rīta rosmi ar nelielu likumu.

Ieraudzījis rindu pie preses kioska, viņš līdzjūtīgi pasmaidīja un pašapzinīgi nesoļoja gar jaunumu tīkotājiem. Viņš varēja to atļauties, jo visu bija abonējis savlaicīgi.

Nu, kaut viņš tā arī būtu aizgājis! Taču pie nākamā slūra liktenīgi gailēja luksofora sarkanā acs, un Voldiņš šorīt gribēja būt disciplinēts ielu satiksmes dalībnieks. Turklāt kaut kas ar to kiosku arī īsti kārtībā nebija... Bet kas?

— Ko nu blenž kā klība līdaka uz karūsu, vai neredz, ka zaļš? — uzlenterējis viņam vīrsū, biedriski aizrādīja pagīrais virclis.

Kvartāla distanci atpakaļ līdz kioskam ātrāk nebūtu veikuši arī Borzovs ar Saņejevu. Žurnāts ar saules atlocīto vāka stūri, kas ļāva saskatīt daļu zivs astes, bija vēl savā vietā aiz stikla.

Kaut gan rinda tik tikko virzījās uz priekšu, Voldiņš pacietīgi stāvēja. Un tad žurnāts bija viņa rokās. Tuvāk apskatot, gan izrādījās, ka tas nav cienīgs ieņemt pat ierindas vietu Voldiņa plašajos makšķernieku literatūras plauktos. Uz makšķerēšanu tajā tik vien arī varēja attiecināt kā zivju nārsta aizsardzības mēnesim velīto krustvārdu miklu, ko greznoja nenosakāmas sugas zivs. Mākslinieks, acīm redzot, makšķerēšanā bija galīgs neļēga.

«Pareizi jau ir,» kad pirmās vilšanās sajūta bija mazliet pierimusi, Voldiņš filozofiskā mierā secināja, «zivis ir jāsaudzē. Ja tā atklāti padomā, vai tad mēs tās saudzējam? Un, ja arī saudzējam, tad parasti tikai tās, kuras vairs neķeras.»

Kā redzat, viņš bija makšķernieks, kuru ar kaut kādu krustvārdu miklu no līdzsvara vis neizsīlīsi. Protams, viņš bija cerējis iepazīt kāda sava amata brāļa vērtīgu pieredzi, vismaz kaut ko aizraujošu par rasotiem makšķernieka rīliem vai vakara uguns kuriem ar katra makšķernieka sirdij tik tuvo tējas krūzīti, ar kuru rokās parasti tiek izvilkta vai palaista pašas lielākās zivis.

Mājās pārnācis, viņš pārliecinājās, ka krustvārdu mikla arī spēj sagādāt savu priecību. Bez šaubām, ja vien tajā pieminētas zivis.

Neklausīdamies sievas protestos, viņš turpat virtuvē pie rīta kafijas tases kā riekstus citu pēc cita sāka izlobīt visus viltīgi aizsīfrētos zivju nosaukumus. Vai gan viņam, makšķerniekam ar tādu stāžu un dažāda ranga čempiona tituliem, nezināt, ka plēsīga zivs ar astoņiem burtiem ir zandarts, ar septiņiem — taimiņš? Mazliet grūtāk gāja ar sešiem burtiem. Tur nācās pareizajās rūtiņās ievietot gan līdaku un asari, gan salati, sapalu un vēl dažu labu citu mazāk zināmu zivi. Bet tas Voldiņu tikai pa īstam iesildīja.

«Nē, šitas sastādītājs nav man nekāds pretinieks!» viņš ar lepnumu nodomāja, gluži kā rotaļādamies rindodams savās vietās ēsmas zivtiņas.

Azaris esot lipīgāks par gripu. Pamazām tas pārņēma arī sievietes, un pie malu zvejniecības inventāra atmaskošanas viņi ķērās jau kopīgiem spēkiem, citu pēc citas nosvītrojot ūdas un tinas, murdus un venterus, naktsāķus un žebērķļus.

— Sitādas miklas mēs ķeram un ēdam! — nu jau skaļi sacīja Voldiņš, pārļaidzams uzvarētāja skatienu pavisam retajam, vēl neaizpildītajām rūtiņām.

Taču viņu uzvaras prieki, kā jau tas dažkārt gadās, izrādījās mazliet pārāgri. Pašu cietāko riekstu viltīgais miklas sastādītājs bija pie-taupījies beigām.

— «Attāla radiniece, parasti neatzīst makšķernieku...» Desmit burti... Hm... Hm... — Voldiņš murmināja, bet nekas atbilstošs prātā nenāca.

— Krustmāte, — sieva ieminējās.

— K—r—u—s—t—m—ā—t—e... Neder, tikai deviņi burti.

— Krustmeita! — sievasmāte piemeta savu artavu.

— Nē, tomēr neder, — Voldiņš pēc brīža konstatēja. — Ceturtais burts «v», sestais — «s»... «v»... «v»... — Voldiņš domīgi paraudzījās uz sievasmāti, tad uz žurnālu. — Nu pareizi! Sievasmāte! Kā gan es uzreiz to neiedomājos!

Viss bija pareizi. Divkaujā ar āķīgo mīklas autoru Voldiņš bija uzvarējis. Bet vai tā nebija Pirra uzvara?

— Ak, tad tagad es viņam tā attālā radniecē! — sievasmāte icsaucās. — Un tas jādzird man tagad, pēc tik daudz gadiem!

Un durvis uz sievasmātes istabu aizcirtās tā, ka bija skaidrs: tik drīz tās vaļā nevērsies.

II

Dzīvē jau palaikam gadās tā, ka sākotnēji gluži nenozīmīga rīcība izraisa tādu notikumu attīstības ķēdes reakciju, kuras gala rezultātu grūti pat paredzēt.

Kopš tās nevainīgās svētdienas rīta pastaigas Voldiņš bija pazudis cilvēks. Šoreiz pat makšķernieka rūdijums, kas viņam bija ļāvis pretoties visām Eiropas un Āzijas gripām, nelīdzēja. Isāk sakot, Voldiņš saslima ar medicīnā līdz šim nepazīstamu kaiti, ko varētu nosaukt par krustvārdmīklomāniju.

Drīz vien Voldiņš konstatēja, ka krustvārdu miklu minēšana vien viņu vairs neapmierina, un spēra nākamo soli — sāka krustvārdu mīklas sastādīt pats. Un nekas, pamazām izdevās, kā viņam likās, itin pieņemami.

Vienīgi žurnāla redakcija, kurai Voldiņš, rūpēdamies par krustvārdu miklu minētāju vaļaspriekiem, citīgi nosūtīja savus vaļasprieka darbus, acīm redzot, bija par tiem citādās domās.

Sākumā noraidošas atbildes pienāca pēc divām trim dienām, vēlāk, kad Voldiņa grāmatplauktā līdzās tagad apputējušajiem makšķernieku literatūras sējumiem parādījās enciklopēdijas un sinonīmu vārdnīcas, dažādi literatūras rādītāji un valodas terminoloģijas komisijas biļeteni, viņš tās saņēma pēc nedēļas vai divām. Tas jau bija

neapstrīdams panākums, nepārprotama viņa talanta izaugsmes atzišana. Arī pašās atbildēs standartlacioniskais «...vietas trūkuma dēļ diemžēl...» pamazām pārauga dziļā un vispusīgā viņa daiļrades analizē, kas aizņēma jau vairākas mašīnraksta lappuses.

«Pasniedz man, lūdzu, galda piederumu ar sešiem burtiem!» Vai arī: «Atkal tu esi pielikusi zupai par daudz garšvielas ar četriem burtiem!» Voldiņš arī pie galda turpināja domāt un runāt krustvārdu mīklas kategorijās, pamazām novedams sievu līdz asarām un aukstajam galdam ar uzrakstu: «Katrs pats savas... (astoņi burti)... kaļēst»

Taču žurnāla atpūtas lappuses vadītājs nepadevās: «...Jūsu horizontāli 9. populārais sportists ar sešiem burtiem īsti neatbilst, kausa izcīnā viņš taču palika otrajā vietā. Un kādēļ Jūs vertikāli 12. minat futbolu? Socioloģiskie pētījumi liecina, ka pēdējos gados daudz populārāks kļuvis hokejs...»

Ciņa izvērtās ne pa jokam. Brižam Voldiņš jau bija gatavs mest pildspalvu krūmos (visam, arī makšķernieka pacietībai ir savas robežas!) un droši vien būtu to arī izdarījis, ja kādu vakaru viņa uzmanību nebūtu piesaistījis pirmā stāva logs ielas pretējā pusē, kur gaisma, likās, nenodzīsa augu nakti un nervoza ēna šaudījās gar sējumiem pieblīvētu grāmatplauktu.

«Tāpat pasaulē es neesmu vienīgais krustvārdu mīklu entuziasts,» Voldiņš konstatēja un nolēma nepadoties islaicīgam vājuma brīdim.

Gāja laiks, Voldiņš noliesēja un kļuva aizvien žultaināks, žurnāla redakcija likās neiesturmējama. Acīm redzot, vieglāk nekļājās arī kaimiņam ielas pretējā pusē. Ēna logā kļuva arvien nervozāka.

«Vajadzētu aprunāties,» Voldiņš līdzjūtīgi nodomāja, «varbūt varu viņam vismaz ar padomu palīdzēt... Tā teikt, sniegt morālu atbalstu.»

Pēc kāda laika nervu sanatorijā viņam radās izdevība to darīt. Voldiņa palātas biedrs bija viņa kaimiņš no ielas pretējās puses nama un, kā izrādījās, neiekarojamā žurnāla atpūtas lappuses vadītājs...

Kāds paziņa nule apgalvoja, ka atkal sastapis Voldiņu makšķerēšanas piederumu veikala tuvumā.

Kā sarunāties ar šveicariem?

Mēs abas ar Martu jau sen ilgojāmies kādu vakaru pasēdēt bārā. Un vienu trešdienu beidzot saņēmāmies. Nav ko atlikt, nolemts, ejam.

Bet pie durvim blakus iespaidīgam uzrakstam «Bārā vietu nav» stāvēja šveicars un nelaida mūs iekšā.

— Varbūt tomēr varētu, ko? — Marta lūdzās. — Uz mazu britiņu.

— Bārs nav ieskrietuve, — šveicars pamācīja. — Ejiet uz ēdnicu.

Bija skaidri manāms, ka Marta nav pateikusi, kā vajag. Patiesībā ne viņa, ne es nemaz isti nezinām, kas tāds būtu jāsaka šādos gadījumos. Parasti mūsu iemiļotās pasēdēšanas vietas bija mazas kafējnicas, tur ar šveicariem sarunas neiznāk.

— Mēs neskriesim tūlīt ārā, — mēģināju glābt, kas glābjams. — Pāris stundu pasēdēsim.

— Pāris stundu varat pasēdēt arī kinoteātrī. Tepat pāri ielai rāda «Zobena ēnā».

— Jūs domājat, pēc filmas mums bārā vietas varētu atrasties?

— Kas zina, — šveicars bija filozofiski noskaņots.

— Labi, — Marta teica. — Mēs noskatīsimies to filmu. Ja jūs tā sakāt, cerams, ka pēc seansa stāvoklis bārā būs mainījies mums par labu.

Es tik tiešām apbrīnoju, cik gudri Marta to pateica. Patiesībā taču mums abām nav nekādas pieredzes sarunās ar šveicariem.

Pēc divām stundām atkal tuvojāmies bāram. Šveicars mūs pamācīja jau pa gabalu. Viņš pašlaik vēra durvis, lai ielaistu divus apaļīgus vīriešus, bet mums uzsauca:

— Par vēlu, miļās! Taisni tagad visas vietņas atkal aizņemtas.

— Bet jūs taču zinājāt, ka mēs tagad nāksim! — Marta sacīja.

— Kā es to varu zināt? Jūs, šķiet, aizgājāt uz kino.

— Tagad mēs nekur neiesim, — Marta nolēma. — Stāvēsim tik ilgi, kamēr tiksīm iekšā.

Šveicars minūtes piecas skatījās uz mums, bet mēs izlikāmies vērojam, kā tuvējā parkā krīt kastaņi.

— Bet varbūt jūs mājās atstājāt ieslēgtu gludekli? — šveicars apjautājās.

Mēs ar Martu paskatījāmies viena otrai acīs. Ne viena, ne otra nekādi nevarējām atcerēties, kā īsti palika ar gludekli. Nēmām taksoometru un braucām vispirms pie Martas. Kāpņu telpā nekādas dūmu smakas nemanīja. Kad iegājām dzīvoklī, pārlicinājāmies, ka gludeklis ir gluži auksts, aukla rūpīgi aptīta ar rokturi. Marta pabaroja kanāriļputniņus, aplaistīja puķes, pārbaudīja, vai gāzes pievadkrāns nav atstāts vaļā, vai visi logi ciet, un mēs braucām pie manis.

Arī pie manas mājas ugunsdzēsējus nemanīja. No dzīvokļa gan skanēja skaļi naidieni, es biju aizmirsusi izlaist kaķi pastaigā. Kaķi izlaidu. Gludeklis bija auksts. Gāze ciet. Ūdens krāni ciet. Izgāju vēl lodžijā un paskatījos no ceturtdā stāva uz leju. Arī te viss bija kārtībā. Un mēs ar Martu nolēmām vēlreiz doties uz bāru. Lai arī ne viena, ne otra neprotam sarunāties ar šveicariem, tomēr ļoprojām neticējām, ka ar milzu neatlaidību neizdosies tikt iekšā un apsēsties uz augstajiem ķeblikiem pie platās leles, aiz kuras iznesīgs bārmenis zibina zelta zobus...

Kas mums var laupīt tiesības uz viņu paskatīties? Un piedevām iedzert tasīti kafijas un lāsīti balzama!

Šveicars mums smaidīja pretī jau pa gabalu.

— Vietu nav! — viņš sauca.

— Nav nekāds jaunums, — Marta ērcīgi aizrādīja. — Pirmūt arī nebija.

— Bet tagad pa istam vairs nav! Bārs pilns stāvgrūdām! — Šveicars, novēlējis mums labu nakti, aizslēdza durvis un pazuda kaut kur telpu dziļumos.

Viens nu bija pilnīgi skaidrs: ar šveicariem sarunāties mēs neprotam. Un otrs arī bija skaidrs: ja nevar paturēt prātā, ir vai nav gludeklis mājās izslēgts, labāk nēsāt to līdz rokassomiņā. Tad vajadzības gadījumā var atvērt somiņu un uz vietas pārlicināties, kas un kā.

NEPIEDIENĪGA RĪCĪBA

Garo romānu rakstnieks Lielpanelis ieradās radošajā apvienībā bezgala satraukts.

— Mani šantažē! — viņš vaimanāja. — Nupat zvanīja viens nelietis un pieprasīja desmit tūkstošus!

— Kāda nekaunība! — Lielpanela kolēģi sašuta. — Neliecies ne zinist!

— Viegli teikt... — Lielpanelis sāka šņukstēt. — Ja es triju dienu laikā nenolikšu naudu pie Bastejkalna uz soliņa, nelietis ar mani izrēķināsies.

— Tad gan tā lieta izskatās stipri nepatīkama, — kolēģi šūpoja galvas.

— Ļoti! — Lielpanelis piekrita. — Es pat nezīnu, ko darīt.

— Ziņo milicijai! — kolēģi deva padomu.

— Vai jūs esat traki?! — šantāžas upuris šausmās iesaucās. — Tikai ne to! Man taču ir ģimene! Nelietis brīdināja: ja griezīšos milicijā, nepatikšanas būšot vēl lielākas!

— Tas tīsa, — kolēģi piekrita. — Nomocis vēl sievu un visus bērnus!

— Bet kā man rīkoties?! — uz Lielpanela piesarkušās sejas parādījās balti plankumi.

Brīdi valdīja mokošs klusums. Tad kolēģis Brēkmanis teica:

— Mans padoms tev tāds, brāli Lielpaneli: iegrūd tam nelietim desmit tūkstošus.

— Kur lai es tos ņemu?! — Lielpanelis iespiedzās. — Man nav naudas! Visu ieguldīju vasarnīcā!

Atkal iestājās klusums, kuru brīžiem pārtrauca Lielpanela šņaukāšanās un kolēģu čuksti. Beidzot vēlreiz ierunājās Brēkmanis.

— Mēs apspriedāmies, — viņš paziņoja, — un nolēmām tev to summīgu aizdot... Tikai ar vienu noteikumu.

— Kāds tas būtu? — Lielpanelis neuzticīgi nopētīja kolēģus.

— Tev jāatmet rakstišana ...

— Paldies! — Lielpanēlis apvainojies norūca un devās prom.

— Man jūsu nauda nav vajadzīga! Nelietīgais šantāžists izvirzīja tā-
dus pašus noteikumus. Ja es atmetīšot rakstišanu, tos tūkslošus viņam
varēšot nedot ...

Slaucējas: — Priekšsēdētāj, beidz dzesēt muli par piena
kvalitāti! Uzstādi labāk piena dzesēšanas agregātu!

R. Titbergs

RADU BŪŠANA

Grūti pateikt, kas mūsdienās vairāk mīl plāpāt — vīrieši vai sievietes. Tāpēc gandrīz neiespējami pateikt, kurš pirmais no Čālišu ģimenes pavēstīja radiem un draugiem, ka viņiem kaut kas nopietns padomā.

Lai nu kā, bet kādu piektdienas vakaru pie Čālišu durvīm nošķinda drebulīgs zvans.

Atvērt gāja namamāte pati, jo viņa gaidīja ciemos savu labāko sirdsdrandzeni. Jau pēc mirkļa ģimenes galva izdzirda izsaucienu:

— Ai, kāds prieks! Tik ilgi neesam tikušies!

Pēc sievas balss Čālītis tūlīt saprata, ka ciemiņš nebija nedz gaidīts, nedz arī patikams.

Kā no tāda lai tiek vaļā? Izlikties slimam? Varbūt pavēstīt, ka steidzīgi jādodas uz darbu? Kā saka — nakts dežūra. Tikai sieva šos melus var pārprast, un tad nepatikšanu būs bez gala.

Bet ja nu tas bija Kramiņš, kas atnācis atprasīt desmit rubļus? Kramiņš bija tāds nelletis, ka spēj pieprasīt tos arī sievas klātbūtnē, mīlīgi paskaidrodams, ka cienījamais kolēģis toreiz bijis pārāk piemāļējies, tāpēc parādu piemīrsis.

— Albert, kāds miļš viesis pie mums ieradies! Paskaties! — Amanda pacēla gaisā maisiņu ar sipoliem. — Kārļonkulis to atveda no laukiem.

Ģimenes galva arī sāka smaidīt un ilgi spieda radagabalam roku:

— Kāds patikams pārsteigums... Nu piesēž, piesēž... Kā tad pa mājām, vai visi veseli? ...

— Veseli kā rutki, — Kārļonkulis atmeta ar roku un iekrita atpūtas krēslā. Kaut kas nodzinkstēja un tā kā nokrakšķēja. Abi laulātie draugi tramīgi saskatījās, bet neko neteica.

— Es, redz, mīļie radiņi, atbraucu tādās kā darīšanās. Kad braukšu nākošreiz, paķeršu līdzī arī kādu maišeli kartupeļu. Paši labi zināt, neesmu nekāds knauzeris. Šefte paliek šefte...

— Kas, lūdzu? — Amanda pieklājīgi apvaicājās. Viņa nesaprata radinteka domu gājienu.

— Kas, kas! — Kārļonkulis kļuva tāds kā ērcīgs. — Visi cilvēki zina, bet jūs, miļie radiņi, gribat man pūst miglu acīs, ka nekā nezināt. Nav smuki, nav smuki...

— Nezinām vis... — pats ģimenes galva strupi noteica. Jo, apskatolies labāk, tas sīpolu maisiņš nemaz nebija tik liels. Tāpēc sākotnējais prieks bija krietni noplacis.

— Vot, kādi kumēdiņi! — Kārļonkulis sasita plaukstu. — Vai es būtu uz cirku atnācis?

— Palūgšu bez salīdzinājumiem! — Cālitis atļāvās aizrādīt. Tas izskanēja paasi, tāpēc Amanda pacentās šos vārdus mazliet noapaļot:

— Kārļonkuli, vai tu negribētu kaut ko uzēst? Es uzvārišu kafiju.

— Paldies, paldies, — cieņiņš patencināja. — Nākdams šurp, iegāju vienā traktieri un pamatīgi ieturējos. Pie pilsētniekiem braucot, jau nekad neko nevar zināt...

— Es gan tā nedomāju, — Cālitis atkal iebilda, jo uzskatīja, ka pašlaik tiek grauts viņa ģimenes gods. — Kad mēs pagājušo gadu aizbraucām ciemos, gandrīz visu dienu nogavējām...

— Albert, beidz dzīt jokus! — Amanda pietvika. — Labāk parunāsim nopietni.

— Jau sen to sakul! — Kārļonkulis sarosījās krēslā tā, ka atkal kaut kas nodžinkstēja un nobrakšķēja. — Redz, miļie radiņi, skaidri un gaiši zinu, ka jūs taisāties pirkt autiņu...

— Mēs? — Cālišu ģimene ļoti saskaņoti izrādīja savu izbrīnu. — Kas to teica?

— Teica vai neteica, bet cilvēki zina. Viņiem acis un ausis neaizsiesi, — cieņiņš palaida skaļu smieklu, lai pilsētnieki beidzot saprot, ka viņš bija gudrāks, nekā pirmajā brīdī izskatījās.

— Varbūt kādreiz arī pirksim, — Amanda diplomātiski sacīja. — Visi pārēji, kāpēc tad mēs nevarētu...

— Pareizi darīsiet! — Kārļonkulis uzslavēja šādu atzišanos. — Tāpēc es atkal gribu no jums atpirkt Alberta motociklu. Man laukos būs tieši laikā. Un bez tam manta paliks pie radiem. Svešus te nav ko jaukt. Tātad tā — es maksāju pusotra simta skaidrā un vēl natūrā šo to... Kā sacīt, miļie radiņi, sapratīsimies un sarunāsim...

— Ak tad pusotra simta? — Cālitim drebēja lūpas un paplānie

matī paslējās uz augšu. — Ļoti miļi no tavas puses! Bet nevajag aizmirst, ka tas braucamais ir pavisam jauns. Man par to ikviens aizmiegtām acīm dos piecus simtus.

— Nevar būt! — ciemiņš tūlīt iejaucās. — Kas tad pērn ieskrēja kokā un kas dakterējās slimnīcā?

— Melī! — Čālītis piepūtās, un viņa vaigi kļuva sārti. — Tā ir vistīrākā neslavas celšana!

— Tad lai iet simt sešdesmit... Nekad neesmu bijis knauzeris.

— To mēs jau dzirdējām... Pieci simti un ne kapeiku mazāk, — Čālītis sakrustoja uz krūtīm rokas.

— Un tie skaitoties radi? — Kārļonkulis piecēlās, laikam uzskatīdams, ka diezgan sēdēts. — Es, duraks, braucu uz pilsētu ar atklātu sirdi, bet te man... Varbūt tomēr sarunāsim, ko?

— Par simtu sešdesmit nemūžam! — Ķīmenes galva stāvēja kā piemineklis. — Es neļaušu sevi aprāpt.

— Tātad es būtu tas krāpējs?! — Kārļonkulis spēra soli uz priekšu. Čālītis savukārt soli atkāpās.

— Pieci simti!

— Simt un sešdesmit pieci. Un divi pūri kartupeļu.

— Pie—ci sim—ti.

— Miļie radiņi, tad solu viens un septiņi! Un padomājiet: pie kartupeļiem pielikšu klāt vēl kanneli krējuma un podiņu medus. Tas nebūs nekāds mākslīgais, tas būs visistākais!

— Paklausies, Albert. Varbūt, ka mēs... Kā nekā tomēr radi... — Amanda bija sākusī visu aprēķināt pa savai, sieviešu, modei. — Un ja vēl žāvētu speķi...

— Es gan īsti nezinu, — Kārļonkulis pakasīja pakausi. — Vajadzēs mājās ar veceni apspriesties... Uzreiz no zila gaisa jau nevar.

— Ak, nevar! Es arī nevaru. — Čālītis gribēja parādīt, ka viņš neļaus sev acis ar medu un krējumu aizmāvēt. — Pieci simti un ne kapeiku mazāk. To pārējo varat iesāļīt.

— Ak, iesāļīt?! — Arī Kārļonkulim seja kļuva sārtā.

— Jā, iesāļīt.

Tas bija mazliet par daudz. Ciemiņš nokremšļojās un sāka skatīties apkārt, vai nav kaut kas pa rokai. Te jau bez varas darbiem neiz-

tikt. Kārļonkulim jau labi sen Amandas vīrs krita uz nerviem. Gatavais gnīda. Tādu tikai... Bet pa rokai nekā nebija. Pilsētnieku dzīvokļos viss tāds mazs un niecīgs.

Kārļonkulis noklepojās vēlreiz:

— Sālitājs atradies! Būtu labāk kaunējies. Vai esī aizmirsis, ka pagājušo gadu piebēru pilnas somas ar āboliem? Par to soliņa nez ko no pilsētas atsūtīt! Tikai neko neesmu sagaidījis.

— Jums jau ābolus nebija kur likt. Pats sacīji, pat cūka nedot... — Cālitis šo sarunu atcerējās ļoti labi. Turklāt viņš nekādus solījumus nebija devis. Lai onkulis labāk nefantazē.

— Ak, mīļie radiņi, — Kārļonkulim dusmas bija pārgājušas. — Mana vecene pareizi saka, ka nemiers tikai posta. Kā par brīnumu, to nupat atcerējos. Tāpēc dodu simtu un astoņdesmit. Silīsim sauļā, un beigta balle!

— Albert, varbūt tomēr... — Amandai kā jau sievietei sirds bija mīkstāka.

— Nekas neiznāks, — Cālitis joprojām palika pie sava. — Ir taču katram savi principi. Ir taču katram sava galva. Ja ļaušu sevi aplaupīt gaišā dienas laikā, es zaudēšu cieņu citu cilvēku acīs...

— Neko tu, mīļo radiņ, nezaudēsi. Parēķini pats. Skaidrā uz rokas tu saņemsi, sacīsim, viens un deviņi. Tā tak ir liela nauda! Kad tā padomā, galva griežas riņķī. Un tad tie lauku labumi... Tira manta, nav tas, kas veikalā pirkti. Pašu rokām audzēts. Ar mīlestību un gādību. Parēķini tikai...

— Es gribu piecus simtus un pie tā palieku. Turklāt jūsu audzētie kartupeļi nav nemaz tik miltaini. Māla zemē nekad labi neizaug.

— Kas par māla zemī! Aiz šķūneļa man ir vistīrākā smiltis! Ja netici, varam aizbraukt un apskatīties.

— Bet jūs varat apskatīties manu motociklu. Gluži kā jauns, it kā nupat no veikala!

— Ne jau skatīšanās no svara. Galvenais tak radu būšana, — Kārļonkulis atkal mēģināja spēlēt uz Cāliša dvēseles stīgām. Kas to būtu domājis, ka viņa radniecē apprecēsies ar tādu krama gabalu!

— Albertiņ, — Amanda devās talkā onkulim. — Saproti taču — radu būšanai!

— Labi, — Cālitis noņurdēja. — Četri simti deviņdesmit un ne kapeiku lētāk.

— Paklausies, mīļo radiņ, vai tad divi simti nav nauda? Es tev atdodu pēdējo. Neko nežēloju...

— Četri simti deviņdesmit...

Sestdienas ritā pēc slikti gulētas nakts motocikla cena bija četri simti septiņdesmit rubļu, pircējs solīja divus simtus divdesmit... Bet viņš vairs neko nesacīja par kārdinošo medus podiņu. Sestdienas vakarā brīnišķīgais, gandrīz jaunais motocikls maksāja vairs tikai četrus simtus piecdesmit, pircējs stingri turējās pie divi simti divdesmit pieciem rubļiem. Krējuma kanniņa, protams, netika pat pieminēta.

Svētdienas ritā motocikla cena bija noslidējusi līdz četriem simtiem, Kārļonkulis deva divi simti trīsdesmit.

Pie pusdienu galda Cālitis taupīja balsi, tomēr pēc otrā ēdiena viņš vārgi nočukstēja:

— Trīs simti septiņdesmit. Radu būšana, citādi nekad...

Vakarā pie televizora Cālitis runāja kaut ko par trīs simti piecdesmit rubļiem, par dāvināšanu, atdošanu par velti, bet Kārļonkulis stabili bija apstājies pie skaitļa divi simti trīsdesmit pieci. Viņš gan solīja piedevām pāris maišeļus kartupeļu.

— Radu būšana, citādi es tik briesmīgi netērētos... — Kārļonkulis runāja no tīras sirds, jo manīja, ka drīz vien mīļais radiņš būs pieveikts. Pilsētniekiem jau nebija tā sīkstuma, kas ir lauku večiem.

Un tad notika kaut kas gluži neparedzēts. Kārļonkulis televizora ekrānā ieraudzīja reklāmu par mopēdiem. Piķis un zēvele! Kā viņam tas nebija ienācis prātā mājās! Braucamais pilnīgi jauns, turklāt lētāks! Un kartupeļi paliks pašam.

Ciemīņš nesteidzīgi piecēlās.

— Jāprot gods un jābrauc mājās. Tāpat jau pārāk ilgi esmu nocīmojies. To mašīnu pārdoj kādam citam. Negribu, ka tev rastos manis dēļ skāde. Esam taču radnieki...

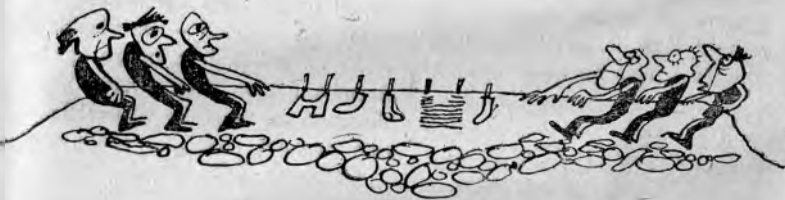
Viņš uzvilka mēteļi, paņēma maišeli ar sipoliem un cienīgi izgāja pa durvim.

Liela lieta tāda radu būšanai

Bez vārdiem.

P. Kalnaitis, «Sluota»

Bez vārdiem.

A. Mukāns

PIEDZĪVOJUMS AR ZIEPĒM jeb KĀ RODAS STĀSTS

Gāju uz pirti. Pie vīriešu nodaļas mani uzrunāja simpātiska jauna sieviete.

— Piedodiet... Vai jūs nebūtu tik laipns nodot manam vīram ziepes? Aizmirsu paņemt.

«Kāpēc ne? Var nodot,» nodomāju. Aņņemšanos stiprināja patika, ko mums sagādā iespēja pakalpot jaunām simpātiskām sievietēm.

— Lūdzu, — teicu.

Sieviete pasniedza man nelielu tualetes ziepju gabaliņu dzeltenā iesaiņojumā, kādus, starp citu, pārdod arī turpat pirts biļešu kasē. Un es būtu aizgājis, pat neuzprasot, kam īsti tas jānodod — tik vienkārši izpildāms likās šis uzdevums: iet iekšā un nodot, liela muiža (gadu starpība neļāva pateikt kādu komplimentu vai vaļīgāku vārdu)! Taču viņa nosauca pakaļ: — Akulovam.

Gērbtuvē bija astoņi, lielākais desmit cilvēki — daži vēl pirms mazgāšanās, daži jau pēc; viens, sarkans kā applaucēts, atvēsinājās pēc pēršanās. Kuram nodot? Runa varēja būt tikai par tiem, kuri vēl nebija mazgājušies. Un par tādiem, kas gadu un izskata ziņā būtu piemēroti jaunas simpātiskas sievietes vīra lomai. Atradis atbilstošu eksemplāru, picielu klāt, pajautātu, vai nav Akulovs, un, saņēmis pozitīvu atbildi, nodotu ziepes. Sak,

sveiciens no sievas. Bija patikami iepazīties. Vai tamlīdzīgi. Neatradis nolēmu, ka laikam jau iegājis mazgāšanās telpā. Nu, protams, kamēr viņa apķērās, ka vīrs nav paņēmis ziepes, kamēr saposās un atskrēja uz pirti, kamēr sagaidīja kādu, t. i., mani, nākam, — pagāja laiciņš.

Mazgāšanās telpa bija cilvēku pilna. Tikai pēc ilgākas staigāšanas atradis vietu, kur piemesties, palūkojos apkārt. Vairums sēdēja un ziepējās, gan individuāli, gan savstarpēji izlīdzoties, vai skalojās, tikai šur tur kāds piecēlās, lai iepildītu vanniņā ūdeni vai, beidzis mazgāties, ietu prom; kādi trīs stāvēja rindā pie dušas, pāris jaunatnācēju staigāja apkārt, meklēdami brīvas vietas, tāpat kā pirms brīža biju darījis es; laiku pa laikam atvērās lāvas telpas durvis, vai nu ielaižot kādu iekšā, vai izlaižot ārā. Tikai tagad aptvēru, cik grūtu uzdevumu biju uzņēmis: ej nu apvaicājies vismaz katram piektajam, kā viņu sauc, — tik daudz atbilstošu eksemplāru varēja redzēt visapkārt.

Visvienkāršāk, protams, būtu bijis nokliegt: — Akulov! — Viņš atsauktos un — darīts. Starp citu, tieši tā arī būtu rīkojies jebkurš normāls cilvēks manā vietā. Bet, pirmkārt, man nav tik skaļa balss, lai es droši varētu atļauties šādu rīcību: iznāktu vai nu pārāk klusi, vai pārāk ķērcoši — zinu, armijā gadījās kliegt. Otrkārt, vienmēr esmu centies turēties pie cildenā principa: nedari citam to, kas nepatīk tev pašam, un es drausmīgi neciešu, ja publiskā vietā skaļi nosauc manu uzvārdu. Gandrīz fiziski jūtu visu klātesošo uz sevi vērstus skatienus, kā tie mani čamda, spaida, dursta, knaiba. Pat apģērbā, kur nu vēl pliku. «Tā tad viņa uzvārds ir Akulovs,» visī nodomātu un vērīgi nopētītu viņu no galvas līdz kājām. Jo, padzirduši kādu publiskā vietā paceļam balsi, tūlīt skatāties uz viņu. «Padrukns. Likanas kājas resniem ikrēm. Labajai stipri paplašinātas vēnas... Spalvainas krūtis un mugura. Pliks pakausis. Plats galīgs deguns. Būtu diezgan neizskalīgs, ja mazliet neatgādinātu Leonovu. Nu, to aktieri, kurš tēlo dažādas jocīgas lomas. Interesanti, kas viņš tāds ir un kam viņam pēkšņi ievajadzējās Akulova? Droši vien noticis kaut kas ārkārtējs.» Nē, to es nevarēju pieļaut.

Pēkšņi iešāvās prātā ģeniāls atrisinājums, vienkāršs kā visi ģeniāli atrisinājumi. Kāpēc man katram daudz maz piemērotākam eksem-

plāram jāprasa uzvārds, ja varu no viena acu uzmetiena konstatēt, kurš ir meklējama. Proti: tas, kuram nebūs ziepju. Tuvākajiem viesiem bija. Devos tālāk, cenšoties skatīties pēc iespējas neuzkritošāk, lai nepievērstu uzmanību. Dažs tomēr jautājoši paskatījās pretī, it kā sacīdams: «Ko tas te ošņā?» Apstaigāju visas rindas — bez pānākumiem. Kļuva pielaidīgāks un meklējamo lokā iekļāvu arī nepiemērotākus — vecākus un neizskatīgākus eksemplārus. Vai dzīvē nav redzēti ārēji ļoti neatbilstīgi pāri? Vīram sešdesmit gadu, sievai tikai trīsdesmit pieci. Vīrs garš un tievs kā maikste, sieva īsa un apaļa kā alus muca. Vai arī: vīrs salīdzinājumā ar sievu kā taksis ar buldogu. Cik staltiem, izskatīgiem vīriem nav neglītu sievu un cik neglītiem vīriem — skaistulu sievu? Un ir ļoti saderīgi pāri. Ne jau no ārējās piemērotības atkarīga laimīga kopdzīve, to nosaka dziļāki un sarežģītāki iekšējie faktori, par kuriem mums, no malas skatoties, nav ne jausmas. Taču arī šī paplašinātā pieeja nedeva rezultātus. Visiem bija ziepes.

Izņēmot vienu — kusu, puslokā salīkušu vecīti. Viņš sēdēja, salicis rokas uz ceļiem, un blenza vienā punktā uz grīdas. Bija tikai vannīņa un vikšķis, ziepju neredzēja. Un, kaut gan viņu nekādi nevarēju iedomāties glītas, apmēram divdesmitsešgadīgas sievietes vīra lomā, tomēr — kas viss dzīvē neatgadās (atcerējos Pablo Pikaso, Čārliju Caplinu, Pablo Kasalsu, kuriem šādā vecumā bija vēl jaunākas sievietes) — apjautājos:

— Piedodiet... Vai jūs neesat Akulovs?

— Ko? — vecītis iztrūkās.

Atkārtāju jautājumu. Ar nodomu paskaļi, lai dzirdētu blakus-sēdētāji.

— Akulovs?... — vecītis brīdi padomāja. — Laikam tomēr nebūšu. Ļoti līdzīgs?

— Nē, tāpēc ka nav ziepju.

— Ziepju? Ak jā, parci. Domāju, kā viņas sauc. Aizmirsās. Drausmīga skleroze. Paldies, ka atgādinājāt.

— Varu iedot, — piedāvāju, zaudējis visas cerības nodot tās pēc piederības.

— Nē, man ir, — vecītis pacēla vienu roku un parādīja baltu pirts ziepju gabalu. — Vienkārši apņemos, sak, nesākšu mazgāties, iekams neatcerēšos, kā sauc. Atmiņas treniņš. Nu nekas. Paldies, ka atgādinājāt, citādi varbūt nosēdētu veselu pusdienu. Ir gadījies... Bet Akulovs diemžēl neesmu.

Nolēmu, ka viņš, droši vien apķēries, ka nav ziepju, dabūjis tās no pirtnieka. Pie pirtnieka visu ko var dabūt. Tik daudz kā trīsdesmit kapeikas kārtīgam vīrietim kabatā vienmēr atrodas. Pērdamies domāju, kādas tam var būt sekas. Pārņāks mājās, sieva pajautās:

«Ziepes tev nodeva?»

«Kas?»

«Tā un tā.»

«Neviens nekādas ziepes man nenodeva. Pats nopirku no pirtnieka.»

Un abi sāks šķendēties par mūsdienu cilvēku morālo pagrimumu. Pat ziepju gabaliņu vairs nevar uzticēt. Kas gadās rokā, to bāž savā kabatā. Bet no izskata likās, sieva piebildīs, inteligents, labsirdīgs cilvēks. Jā, redz, kā var piekrāpties.

Pēc tam mazgājoties ienāca prātā cits variants. Varbūt tas Akulovs vēl nemaz nav atnācis uz pirti. Varbūt viņš vispirms aizskrēja pie slepenas brūtes. Izlustēsies, tikai pēc tam nāks uz pirti. Talākais atkarīgs no tā, cik ticami izskaidros ilgo prombūtni. Jo, pazīstot sievu psiholoģiju, var droši galvot, ka šai situācijā viņas pirmais jautājums būs par to. Ja pateiks, ka sastapis kādu senu paziņu no skolas vai armijas laikiem («tu viņu nepazīsti»), kurš arī izteicis vēlējšanos iet uz pirti, ka iegriezušies pie viņa («tepat netālu dzīvo») un kamēr viņš sataisījies, — viss būs kārtībā. Vēl ticamāk būtu, ja pateiktu, ka aizbraukuši uz kādu citu pirti, kur ir labāka pāršanās. Ja turpretī aizbildināsies ar to, ka bija gara rinda (dažreiz patiešām ir ļoti garas), iekritīsi kā cīrcenis karstos pelnos.

«Nepūt pīlites,» sieva teiks, «nekādās rindas.nebija.»
«Kā nebija?» viņš tēlos izbrīnījušos un aizvainotu par to, ka viņam netic, vienlaikus jūtot augam jaunu nojautu radītu satraukumu.
«A vot tā,» sieva atriebīgi iesauksies un izstāstīs notikumu ar ziepēm.

«Velns, kas viņu dzina to darīt,» Akulovs nopukosies sevī. «It kā es pats nebūtu varējis dabūt ziepes, ar ko nomazgāties, ja reiz aizmirsu paņemt līdzī savas. Lūk, pie kā noved pārlicīga gādībai Ko tagad lai daru? Vispirms, protams, jāatzīstas, ka sameloju. Tālāk — kāpēc? Lai slēptu kādu citu savu viņai nepatīkamu izdarību. Ka biju ieskrējis pie Vlada. Viņa drausmīgi necieš, ka es šad tad aizeju pie Vlada, kur pulcējas daži aizrautīgi pokeristi. Ticams un pietiekami satraucošs fakts, lai saistītu visu uzmanību (tika pat draudējusi šķirties, kā bija izdarījusi Vlada sieva, ja es sāksot spēlēt caurām naktim).»

Taisoties iet projām, radās jautājums, ko darīt ar ziepēm. Nolēmu nest mājās. Neatstāšu taču svešiem. Vai pirtniekam, kurš tās pārdotu tālāk un naudu nodzertu. Galu galā, es šīs ziepes biju godīgi nopelnījis. Kāpjot lejā, tomēr satrūkos: bet ja tas Akulovs pa šo laiku jau paguvis aiziet mājās — droši vien tepat tuvumā dzīvo, ja sieva uz pēdām bija atskrējusi pakaļ — un, dabūjis zināt par ziepēm, kopā ar viņu atnācis šurp un gaida mani apakšā, vestibīlā.

«Šis pats,» ieraudzījusi mani, sieva pačukstēs.

«He, onkul!» vīrs uzsauks un bargi noprasīs, kāpēc es neatdevu ziepes. Katrā ziņā viņš uzrunās mani vienskaitlī.

Domās iztēlojos staltu plecīgu vīrieti, ne vecāku par trīsdesmit pieciem gadiem, kādam manā uztverē vajadzēja būt viņas vīram (ideālais variants), — kā viņš draudīgi aizstājas man priekšā. «Gribēji iedzīvoties? Bet pa nāsīm negribi?» pajautās. Vai tamlīdzīgi atkarībā no inteligences pakāpes.

«Piedodiet,» drebošā balsī sākšu taisnoties. «Nebija ne vismazākā ļauna nolūka. Gluži otrādi, tikai vislabākie. Redziet, kā tas iznāca...»

«Nu labi,» vīrs strupi pārtrauks, «dod šurp ziepes. Un priecāties, ka nepadarīju par kropli.»

Nē, neviens negaidīja. Vēlreiz satrūkos savas mājas kāpnēs. Biju jau aiz otrā pagrieziņa, kad atvērās ārdurvis un kāds steidzīgi devās augšā. «Dzenas paka!» iesitās pakausi. Pār muguru, pārskrēja sīki drebuļi. Paātrināju gaitu un aizlaikus izvilku atslēgu, lai tūlīt var atvērt sava dzīvokļa durvis...

Ziepes jau drīz būs nomazgātas, bet es arvien vēl traukājos. Varbūt tai sievietei ir fenomenāla redzes atmiņa. Ir tādi cilvēki, kas pazīst pat pirms trīsdesmit gadiem īslaicīgi redzētu personu, ar ko bijušas kādas darīšanas. Pienāks uz ielas un sakauninās garāmgājēju acu priekšā. Kā jums nav kauna un tamlīdzīgi. Zināt, kā tas ir šādās reizēs. Varbūt pat apliecinās, ka nieka ziepju gabaliņa dēļ esmu saagrāvis viņas ticību cilvēkiem.

Skaidrs, ka es vairs nekad neuzņemšos šādus uzdevumus.

Tā radās šis stāsts. Ja es, iegājis ģērbtuvē un pēc tam mazgāšanās telpā, būtu nobļāvis: «Akulovt!», kā līdzīgā gadījumā darītu katrs normāls cilvēks, protams, nekas tamlīdzīgs nebūtu varējis uzrakstīties.

ZANIS GRIVA

MEDĪBĀS TĀPAT KĀ KARĀ

Jā, Jānim Krišjānim šoreiz patiešām bija laimējies: komisija suņu izstādē atzina, ka viņa sarkanspalvainajam skotu terjeram ir izcils eksterjers, un piesprieda lielo zelta medaļu. Atgriezies mājās ar savu kuplastaino Lēdiju, viņš sievai Anlīzei stingri paziņoja:

— Lai mana lopkopības brigāde iet bekot! Turpmāk es taisīšu naudu tikai ar suņiem. Nevienu kucēnu lētāk par diviem simtiem nepārdošu, un punkts.

— Prātu izkūkojis! — Anlīze bārās. — Tu jau tā savā brigādē reti rādies, visu laiku dzīvo kā miglā, bet tagad vēl... Tā kā vecs ķēms.

Kamēr sieva pabaroja izsalkušo Lēdiju, vīrs sev pie svārku atloka kabināja suņa medaļu un lepni grozījās spoguļa priekšā.

— Paskaties, kā mirdz! Tā ir no tīra zelta!

— Jā, sunim nu gan dos tīru zeltu — Anlize pavīpsnāja un lie-
tišķi piebilda: — Appūsts bleķītis.

— Tu pati esi appūstat Kāpēc tad sunim? To faktiski saņēmu es
par labu audzēšanu un skološanu. Par labu slāju un mundrumu.

— Par audzēšanu un skološanu? — sieva atjautāja. — Vai tu
kādreiz esi kaut ko pagādājis un iedevis Lēdijai? Neatceros. Ja es no
kolhoznieku ēdnīcas virtuves nenestu viņai mīkstumiņus, skrimslīšus
un cukurkauliņus, tavs ordeņotais suns jau sen būtu dvēseli izpūtis.

— Muld tavu muldēšanu! — suņa medaļu arvien vēl pie krūtim
mirdzinādams, Jānis Krišjānis ērcējās. — Kas tad ar Lēdiju iet me-
dībās — tu vai es? Kas tev nes mājās tās mercenes un popiņus?

— Uzspjaut uz taviem popiņiem! — Anlize riebumā iesaucās.
— Melni kā velni, bez kandžas pat tu nekādi nevari dabūt iekšā.

— Labākā zakuskal — Krišjānis aizrādīja.

— Nu ja — lādām kā tev jau der gan, lai kandža iekšas neap-
griež otrādi.

— Ista mednieku rekte, — Krišjānis noteica. — Ja tu ietu medi-
bās...

Anlize smagi nopūtās.

— Tie esot mednieki! Uz plumpčšanu vien metušies. Tīrais negals.

— Jā, ledzeram. Bet tikai pēc medībām, — Krišjānis noprecizēja.
— Tā tas nu reiz pieņemts. Tradīcija, un tā jāsarģā. Labas tradīcijas
jātur godā.

— Tev jau nu muti neaizbāzīšu. Bet pastāsti, kā tad jūs toreiz —
skaidrā būdamil — to kolhoza zirgu nozmiedzāt un tagad pat, nesen,
vienam medniekam bikses saskrotējāt? Nu pastāsti, pastāsti! — An-
lize neatlaidās.

— Kas tad nu tie par brīnumiem? — Krišjānis negribīgi atrūca.
— Gaidījām cūkas. Mednieks pats aiz neuzmanības bij nevietā krū-
mos iegājis... un tā arī sādēvām.

— Bet zirgu? — Anlize neatlaidās.

— Tur vainīgs pats zirgs, — Krišjānis paskaidroja. — Glābdamies
no dunduriem, iegājis mežā un nostājies pie koka. Nu gluži li-
nām kā alnis vai briedis. Skatos, virs galvas bērza zars kā rags. No-
spiedu gaili, un tā, lūk, tas iznāca.

— Tātad tu to nodarīji?

— Gadījās. Medībās, tāpat kā karā, var gadīties visvisādas ne-
jaušības. Bet muti, Anlīz! Vainu uzgrūdām kaimiņu medniekiem. Tā
tas ir pieņemts, un tā lai paliek. Netaurē! Gadās vēl trakākas lietas.
Medības ir un paliek medības. Ar kaķeni zvēru no kājām nenolaidīsi,
jāšauj ar bisi. Un tev te nav ko brēkalēt!

— Ak mūžiņ, ak dieviņ! — uzticīgā sieva vaimanāja, glāstīdama
Lēdiju. Tā nolaižija saimnieci roku un greizi paskatījās uz saim-
nieku, kurš vēl arvien grozījās spoguļa priekšā ar medaļu pie krūtīm.

— Lēdija! — saimnieks ierunājās. — Ja tu būtu cilvēks, tad gan
saprastu, ka esi sagādājusi man lielu prieku un godu. Visiem mūsu
grupas medniekiem ir kaut kas, ko piespraust pie žaketes, bet man
nekā. Tagad, kad iesim uz pilēm, arī man būs, ko parādīt. Tev jau
kaktā to nav ko kārt — tikpat ūdenszālēs notrūks un pazudīs. Bet ne-
kas — nākamajā izstādē saņemsi atkal kādu medaļu, suns esi uz
goda. Un stāja tev laba, un medit proti. Un turpmāk bez diviem sim-
tiem es tavus kucēnus vairs nepārdošu. Nī un nī! Lai kukaiņi smilkst,
bet nepārdošu. Kā nekā — tīras sugas foksterjers, eksterjers un saim-
nieks ar medaļu!...

— Galīgi no prāta izkūkojis! — sieva bezpalīdzīgi nopūtās.

Nākamajā svētdienā pēc izbraukuma uz puļniem Jānis Krišjānis
atgriezās no medībām kā parasti pilniņš kā mārks, ar medaļu, bet
bez suņa.

Vāķidama streipulīgo vīru, Anlize uztraucās:

— Bet kur tad Lēdija?!

Jānis Krišjānis tikko kustinādams mēli, nopurpināja:

— Anlīz, ne—jautā. S—saproti, memedīdības ie—iet kā k—karā.
Kaimiņu Jē—kkk—kabs šāva lapsu un... un... un...

— Ezerā lapsul — Anlize iesaucās. — Un nošāva Lēdiju?

— Dzī—vvē viss var gadī—ties... Bet par kucēniem, Anlīz, ddivi
s—sim—simti... Lai kukaiņi smilkst!...

NĀKAMAIS!

Viņi sēdēja zaļā zālītē un gaidīja savu kārtu.

— Es savā mašīnā biju ierīkojis septiņas laternas, — pirmais rindā sēdētājs teica.

— Kur tu tām atradi vietas? — kāds pasmējās. — Varbūt pieliki vienu sev pie pieres?

— Kāpēc pie pieres? — pirmais atsaucās. — Septīto noliku sev blakus. Uz sēdekļa. Tā man bija rezervei. Kad naktī gadījās sastapt īpaši pieklājīgu autovadītāju, tad es to rezerves laternu bāzu ārā pa logu un pavināju viņam gandrīz pie paša deguna. Parasti ar to pietika... Man gadījās satikt ne vienu vien tādu gultas slapinātāju pienapuiku, satiksmes noteikumu vergu. Brauc pretī un mirkšķina — samazini, tā sacīt, gaismu! Bet es viņam ar sešām laternām uzreiz kā—ā—ā pamirkšķinu!... Viens otrs — gadījās — tūdaļ iebrauca grāvī, pēc tam, izlīdis no mašīnas, meta krustus, man pakaļ skatīdamies. Dažu labu bezdievi šādā veidā vismaz uz laiku dabūju atpakaļ pie dieva bijāšanas.

— Nu bet autoinspektori? — kāds iesaucās pašā rindas galā.

— Ē, ko tie, — augstprātīgi pavīpsnāja izstīdzējis zellis, kas, garās kājas izstiepis, sēdēja tūlīt aiz pirmā. — Autoinspektori reiz mani pusi nakts ķēra... Un nenokēra! Braucu ar savu «Javu» no kāzām. Biju pamatīgi ierāvis. Ātrums arī nekas — tā ap simtiņu. Te skatos — autoinspekcijas postenis. Viens vicina sarkano dēlīti, liek apstāties. Es kā uzdevu simt četrdesmit! Inspektors, kad cirtu šīm garām, — blaukši — augšpēdus! Varbūt viņam sirds bija tāda švakāka vai vēl kas... Otrs inspektors bija ar stingrāku veselību, viņš uzlēca motociklam mugurā un sāka dzities man pakaļ. Es no šosejas nost un kukurūzā iekšā, viņš no šosejas nost un kukurūzā iekšā. Es ārā no kukurūzas un pāri upītei, viņš ārā no kukurūzas un pāri upītei. Es kolhoznieku sētā un pāri suņu būdai, viņš joprojām man pakaļ un

tāpat pāri suņu būdai. Priekšā kolhoza govju ferma, skatos — durvis vaļā. Es pa durvīm iekšā un fermai cauri. Viņš man pakaļ. Govis, brālīši, mauro tā, ka ne izstāstīt! Es šauju atpakaļ uz lielceļu, bet skatos — priekšā vēl viens inspektors. Laikam velns viņu atnesa un nolika man ceļā! Nu nekur vairs sprukt! Cirtu iekšā kolhoza zivju dīķi. Dzirdu, viens inspektors kliedz otram: «Met mieru, neņemsim taču dzīvību uz savas sirdsapziņas!... Mēs viņu tāpat dabūsim rokā, es pierakstīju numuru...»

— Sacensība cilvēku vienmēr ierosina, atraisa viņa iekšējos spēkus. — trešais rindā teica. — Man bija visparastākais «Zaporožecs», bet ko tikai es ar to nedabūju gatavu... Nevienam pat prātā nevarētu ienākt. Tu brauc savā nodabā pamazām palēnām, te tevi panāk «Volga». Lepni aizlaiž garām tikpat kā bambals dievgosņīpai. Bet, kad nāk pagrieziens, es kā--ā piespiežu, tā «Volga» paliek aizmugurē. «Volga» aizsvilstas un vēlreiz aizrūc garām. Te pretī — smagais. Es to tālīt izmantoju un — žviks! — aizeju «Volgai» garām un mierīgi braucu tālāk. Un, tiklīdz šī grib mani apdzīt, tā es šo — pie grāvja, pie grāvja. Satiksmes noteikumi? Kāds velns šādā sacensībā tevēros noteikumus! Vienu autovadītāju reiz tā notrenkāju, ka viņš izrāpās no mašīnas, nometās ceļos, pacēla rokas un sāka lūgties: «Padodos.» Viņš teica: «Apžēlojies par manu sievu un bērniņiem...»

— Ātrums cilvēku skurbina, ceļ viņa vērtību paša acīs, — sapņaini teica ceturtais rindā, jādomā, «Žiguļa» īpašnieks. — Es lēnāk par simt četrdesmit nekad un nekur nebraucu. Principa pēc. Ja mašīna var dot simt četrdesmit stundā, tad nestāties tai ceļā. Kaķus, gaiļus, sivēnus, trušus, teļus un visādus citādus divkājainus un četrkājainus nav ko ņemt vērā. Principa pēc. Lai paši skatās, kur lien! Ne jau kaut kādam suķim mani apturēt! Kad sēžu pie stūres, mana fantāzija lido, un es nekad nevienam neļauju to ierobežot. Principa pēc.

Zālītē sēdētāji pēkšņi aplusa. Atvērās debesu vārti, un pa tiem iznāca svētais Pēteris ar lielu atslēgu pie jostas. Viņš noglaidīja savu balto bārdi, pārļaida skatienu pāri garajai rindai un teica:

— Nākamais!

AUTOBIOGRAFIJA

Manas biogrāfijas sākums, ak vai, ir ārkārtīgi banāls: tāpat kā visi citi, es piedzimu.

Tas notika 1946. gadā.

Visu, kam nav sakara ar manu dzīvi satīrā un humorā, es atstāju ārpus šī raksta ietvariem, lai maniem nākamajiem biogrāfiem būtu par ko rakstīt disertācijas.

Tātad ar satīru pirmoreiz saskāros ceturtajā klasē, kad uzrakstīju epigrammu par rokdarbu skolotāju. Tolaik skolās bija tāds priekšmets. Tai pašā reizē sapratu, ka profesionālā riska pakāpes ziņā satīriķis atrodas kaut kur vidū starp lidotāju izmēģinātāju un triku izpildītāju kinofilmās. Šī iemesla dēļ atteicos no satīras un pievērsos lirikai. Taču, kad nolāsīju dzejoli tai, kurai tas bija sacerēts, viņa sāka smieties. Sapratu, ka liktenis man vēlējis būt par humoristu. Kopš tā laika vairs neesmu rakstījis par mīlestību un tāpēc paliku vecpuišos.

Publicējos kopš 1970. gada. Sešu gadu laikā man iespiesti apmēram 50 stāsti dažādos izdevumos, ar literatūras avīzi sākot un ekonomikas avīzi beidzot. Rakstu arī dziesmu tekstus.

Esmu saņēmis piecas autora apliecības par izgudrojumiem. Jo pēc izglītības un darba, ko veicu, esmu inženieris. Turklāt «vadošais inženieris». Saņņoju par amatu — «vadošais humorists». Ļoti žēl, ka nav

tāda amata — «inženieris humorists». «Inženieris mehāniķis» ir, «inženieris elektrīķis» ir, pat «2. ranga inženieris kapteinis» ir. Un cik gan jauki būtu, ja nodibinātu «1. ranga inženiera humorista» pakāpi!

Jo inženierim bez humora nekādi nav iespējams. Starp citu, tieši tāpat kā kuram katram cilvēkam.

Runā, ka pērtiķis kļuvis par cilvēku, kad paņēmis rokā nūju.

Apgalvo, ka humora izjūta esot tieši tas, kas cilvēku šķir no pērtiķa.

Ja runāju par sevi, esmu par to, ka nūja nebūtu jāņem rokā, jo labāk pret jebkuru situāciju izturēties ar humoru.

Ļevs Maļinskis

L. MAĻINSKIS

DIVKAUJA

Sauļukam kaimiņu kantorī piedāvāja 120 rubļus. Pie mums viņš saņēma tikai 110, tāpēc pilnīgi pamatoti paziņoja direktoram:

— Es veselu gadu devu jums mājienu, ka jau sen ir laiks palielināt manu izpeļņu. Beidzot mans pacietības mērs ir pilns — es aizeju pie Lācīša.

Direktors salrūkās.

— Pie Lācīša? Kāpēc tik pēkšņi? Cik viņš jums dod? Simt divdesmit? Piezvaniet viņam un pasakiet, ka paliekat šeit. Es dodu simt trīsdesmit!

Sauļuks pacēla klausuli:

— Biedrs Lācītis? Mani lūdz palikt vecajā darba vietā un, starp citu, piesola simt trīsdesmit rubļus. Ko? Esmu ar mieru!

Viņš nolika telefona klausuli un pasmaidīja.

— Lācītis sola simt četrdesmit un brigadiera vietu.

— Lācītim neatdošul — direktors spītīgi noteica. — Simt četrdesmit un sektora vadītāja postenis.

Sauļuks atkal piezvanīja Lācītim.

— Lācītis teica, ka viņš jums nepadosies. Simt astoņdesmit plus nadaļa.

Direktora acīs iekvēlojās zilas azarta uguntiņas.

— Divi simti un galvenā konstruktora vieta! — viņš iesaucās.

— Sīkums! — pa telefonu paziņoja Lācītis. — Lieku pretī divi simti divdesmit un galvenā inženiera posteni.

— Ak šitā? — direktors nošņāca. — Divi simti piecdesmit un direktora krēsls!

— Labi, — kautrīgi piekrita Sauļuks. — Rakstiet iesniegumu.

— Kādu iesniegumu?

— Nu — lūgumu, lai jūs atbrīvo no direktora amata.

Direktors paberzēja pieri un noskurinājās. Zilās azarta uguntiņas viņa acīs sāka apdzist.

— Labi... Liekas, tomēr vajadzēs jūs atdot Lācītim... Es vēl kādu laiciņu pats gribu pasēdēt savā krēslā.

Bet te negaidīti pārdomāja arī Lācītis.

— Baidos, ka mums neiznāks kopīgi pastrādāt, biedri Sauļuk. Un vispār — arī štatu samazināšana tuvojas...

— Ak jā... Biju pavisam piemirsis par to štatu samazināšanu, — direktors sacīja. — Izrādās, arī mums neiznāks kopā strādāt, biedri Sauļuk. Bet vispār, mēs ar jums pamatīgi pacikstējāmie ar to Lācīti. Un uzvarējām!

Pateicis šos vārdus, direktors sirsnīgi paspieda Sauļukam roku.

TAS VAR INTERESĒT DAUDZUS

Vislielākās bungas pasaulē — trīs metri diametrā — atrodas Teksasas universitātē (ASV).

XIV gadsimtā Anglijā vienīgi karaliskās ģimenes locekļiem bija atļauts, ejot mazgāties, nest dvieli uz kakla, visi pārējie iedzīvotāji drīkstēja to nest tikai uz rokas.

1965. gadā Itālijas vilcienos afraši 12 629 aizmirsti priekšmeti, arī četras bTskapa mitras, astoņpadsmit zobu protēzes un viens galvaskauss.

MĪKLA

— Kāda burvīga nakts, tik košas zvaigznes ir vienīgi augustā! Es kaut kur lasīju: dimanta rota uz nakts melnajām krūtīm. Jauki sacīts, vai ne, bet par sīku. Kā var salīdzināt dimantus ar zvaigznēm, ja katra zvaigzne ir vesela pasaule. Un kad vēl iedomājamies, ka Visums piebērts ar zvaigznēm kā apcirknis ar graudiem.

— Piebērts? Ha. Tā tikai izskatās. Visums, ja gribat zināt, ir tukšāks par tukšu šķūni. Stādielies priekšā — starp atsevišķiem debesu ķermeņiem ir milzīgi attālumi, kas ne ar ko nav pildīti. Matemātiski sen jau aprēķināts, ka satiekoties viena Galaktika var šķērsot otru bez saskaršanās.

— Un tomēr, tomēr... Paskatieties debesis! Zvaigzne pie zvaigznes. Un tam nav ne gala, ne malas. Vai jūs to varat aptvert? Kad es reizēm tā sāku domāt, sirds krūtīs sažņaudzas un notrīs. Prāts par isu: bezgalība un vēl izplešas. No kurienes? Uz kurieni? Un kas tad agrāk bija tajā vietā?

— Cik tālu? Ha. Atkarībā no mērītāja priekšstatiem. Bezgalība ir princips, saprotiet — princips, nevis mērvienība. Lai ieraudzītu Visuma modeli, nav nemaz jāskatās debesis. Ņemsim kaut vai ābolu vai, teiksim, šo te ķirbi. Tajā arī ir Visums. Un tā tad arī bezgalība, ja gribat zināt. Skrien elektroni pa savām orbītām, bet starpā tukšums. Attālums arī tur no viena elektrona līdz otram salīdzinājumā ar masu nebūs mazāks kā, sacīsim, starp diviem debesu ķermeņiem. Visu saputro vienīgi mūsu cilvēciskie pieņēmumi par lielumu un mazumu. Nedrīkst salīdzināt nesalīdzināmo. Svarīgs ir pats princips. Vienīgi princips!

— Nuja, bet kā lai cilvēks tiek vaļā no savas cilvēciskās domāšanas? Jūs sakāt — ķirbi bezgalība. Nu labi, lai būtu. Bet saprāts neņem pretī. Cilvēks nav spējīgs skatīties uz bezgalību no ārpuses.

— Kāpēc ne? Palieliet tadu ķirbja sloksnīti zem elektronu mikroskopa, kas palielina 100 000 reižu, un principā tā pati ienīšana Visumā. Pienāks laiks, un būs mikroskopi, kas palielinās 100 000 000 un

500 000 000 reižu. Un tad mēs aplūkosim elektronus tāpat, kā tagad aplūkojam planētas. Uz viena atradīsim vulkāniskus krāterus, uz otra, sacīsim, okeānus ar koraļļu salām. Un noteiksim atmosfēras sastāvu un iežu īpatnības.

— Ho, ho, ho... Varbūt jūs domājat, ka ar mikroskopa palīdzību atklās arī citas civilizācijas?

— Bet kāpēc ne? Sakiet, kāpēc ne? Ja atzīstam, ka vielas uzbūves pamatos ir vienots princips. Šajā gadījumā tāpat mūs mulšina kaut kādi aprobežoti priekšstati par lielumu un mazumu.

— Un tomēr, tomēr... Sakāt, ko gribat, bet es esmu pārliecināts, ka miklas atrisinājums meklējams tur. (Rāda ar pirkstu debesīs.) No pasaulēm, kuras atklās mikroskops, mēs mūžam būsim šķirti. Uz tām mēs nekad nevarēsim nokļūt un izkāpt tā kā, piemēram, uz Marsa vai Venēras, vai vēl daudz tālāk. Kaut gan atkal, ja tā padomā, zvaigznes tik tālu, bet cilvēka mūžs tik īss. Nav mums lemts aizsniegt citu saulu sistēmas.

— Laiks arī ir relatīvs jēdziens. Mirklis no mūžības principā ne ar ko neatšķiras. Piemēram, ja mēs kustamies pa trajektoriju ar ātrumu, tuvu tam, ar kādu pārvietojas gaisma... Sakiet, vai tur tālumā nepaspidēja uguns?

— (Jautājumu nedzird, sapnīgā aizrautībā.) Jā... Tās tādas lietas, ko cilvēka prātam grūti aptvert. Tā mēs te stāvam, bet zvaigznes mirdz. Kāpēc? Un ja vēl tā iedomājas, ka mēs uz tādas apaļas bumbas skrienam pa melnu tukšumu, kas nemitīgi izplešas... No kurienes? Uz kurieni? Līdz kuram brīdim?...

— Viss ir ārkārtīgi vienkārši, ticiet man. Mēs arī esam ķirbī iekšā. Skaidrs? Radās aizmetnis, un sākās sākums. Un pagaidām tas bumbulis aug un briest. Citiem vārdiem sakot, — izplešas. Bet lielums un laiks ir relatīvi jēdzieni...

— Skatieties, nāk autobuss! Nu, paldies dievam. Pēc mana pulksteņa gan piecas minūtes par agru. Kāpēc nepietur? Ei, kas nu būs! Apturiet! Apturiet!... Aizbrauca. Mijā stundīņ, kur tad mēs stāvam, šeit jau nemaz nav pieturas!

— Ak, ko te cilvēks var saprast. Apgaismošanas spuldzi nevar ierīkot. Tumšs kā ellē.

SASKAŅA

Viņš skatījās televīziju. Viņa lasīja avīzi. Par audzināšanas jautājumiem. Viņa lasīja visus rakstus par audzināšanas jautājumiem. Ne tāpēc, ka viņai tajos būtu jāsmeļas padoms. Paldies, mīlie, es savu dēlu esmu izaudzinājusi. Nē, ne dēlu, bet draugu. Es viņu arī saucu par draugu.

Pārraide beidzās. Dēls, tas ir, draugs, izslēdza televizoru.

— Man vajadzētu ar tevi parunāt, — viņš sacīja mīkstā balsī.

— Ar lielāko prieku! — māte, tas ir, draudzene, atsaucās. — Vai tas nav skaisti, ka mums allaž ir par ko parunāt? Te nūpat es lasu par cilvēkiem, kuriem bērni ir sliktāki par svešiniekiem...

— Jā, — viņš nepacietīgi sacīja. — Visādi gadās.

— Tiem, kas nemāk audzināt, nelīdz nekādi padomi, — viņa sacīja kategoriski. — Tiem vienalga iznāks brāķis. Šausmīgi — vai ne?

— Jā, — viņš piekrita. — Tātad ko es tev gribēju teikt...

— Ja es tā atceros, — viņa iesāka. — Ak, šie garie, grūtie, šie skaistie gadī! Varbūt citām mātēm ir pa desmit bērnu, bet es nekad neticu, ka viņas tiem visiem kopā būtu veltījušas tik daudz mīlestības, cik es dāvāju tev vienam! Es to saku ne jau tāpēc, ka gribētu uzslavas, bet ...

— Paldies tev, dārgā!

— Nesaki paldies. Es darīju savu pienākumu. Mātes pienākums ir upurēties. Saprast savu bērnu — un ne jau vieglajos brīžos. Nē, kad pienākusi pārbaudes stunda. Vai atceries, toreiz skolā? Es visu atminu, kopš pirmās dienas. Ak, kā tev gan neveicās ar skolām! Kad es lasu par gudriem un iejūtīgiem pedagogiem, man vienmēr nosāp sirds — kāpēc tu ne-

esi bijis starp bērniem, kurus šie pedagogi mācījuši. Vai tavi skolotāji mēģināja iedziļināties tavā dvēselē? Jā, vai mēģināja?

— Ak, nevajag, miļā!

— Tu esi pārāk augstsirdīgs. Var tāds būt pret cilvēkiem, kuri prot tevi novērtēt. Bet cik tad tādu ir? Vai tavi skolotāji saprata tavas jaunās dvēseles patstāvības alkas, kad tu kādreiz aizgāji no stundām? Es viņiem teicu: ko jūs darāt? Te aug un veidojas cilvēks, liels cilvēks varbūt, jā, es esmu pārliecināta, ka liels! Vai jūs zināt, cik ģēniju skolā saņēmuši divniekus? Vai jūs domājat, ka šie divnieki bija kauns topošajam ģēnijam? Nē, kauns tiem skolotājiem, kuri ģēniju nesaskatīja! Apdomājiet, iekams rikojaties! To, kas nepareizi izdarīts, vairs nevar par labu griezt!

— Mana klases audzinātāja divas nedēļas nogulēja ar sirdi, pēc tam kad tu viņu bijī nosvētījusi, — viņš nopūlās, tīkamās atmiņās gremdēdamies.

— Viņa saņēma pēc nopelniem. Man bija viņas zēl, es taču arī esmu cilvēks, bet citādi rīkoties es nedrīkstēju. Es domāju, beigās viņa saprata. Vēl atceros, vienu reizi es teicu: šaubos, vai Pestalocijs jūsu vietā būtu rīkojies tāpat!

— Viņa aizlaidās no skolas, pensiju nesagaidījusi.

— Jā, beidzot laikam saprata. Labi, ka tā. Droši vien tagad viņa saka man paldies. Bet man nevajag šo paldies. Es tikai paveicu savu pienākumu. Daudz dzirdēts par tādiem vecākiem, kuri negrib piedalīties savu bērnu audzināšanā. Nesaprotu tādus vecākus. Bērnu audzināšana, tā ir svēta lieta.

— Ak jā!

— Es vienmēr esmu sadarbojusies ar skolu. Es gāju turp saukta un nesaukta, vienmēr, kad mana sirdshals man teica: vajag iet!

— Kad tu iegāji skolotāju istabā, tā kļuva tukša ar baigu āt-rumu, — viņš sacīja un smaidīja.

— Kļuva tukša, tu saki? Varbūt. Bet man gan vienmēr laimējās atrast to skolotāju, ar kuru gribēju runāt. Man viņi neizbēga neviens.

— Es vienmēr esmu teicis, tu esi zelts, — viņš jūsmīgi teica.

— Vienkārši nav tādas lietas, ko tu nespētu izdarīt, tā ka...

— Necildīni mani. Tikai tāpēc, ka tu biji tāds dēls, es biju gatava paveikt neiespējamo. Un es neesmu veltīgi cīnījusies. Tavam tēvam bija ačgārnī priekšstati par bērnu audzināšanu, es nespēju tos pieņemt, un viņš bija spiests aiziet no mums. Lai gan es viņu milēju...

— Tēvs gribēja, lai es vasarā kopā ar citiem bērniem braucu uz kolhozu strādāt, — viņš nodrebēja baismās atmiņās.

Viņa sašutusi iesmējās.

— Labāk to neatcerēties! Akmens laikmeta uzskati mūsdienās! Un par savu vienīgo bērnu! Bet ja tu tur būtu saslimis? Viņš bija ārsts, bet tagad es tev pasaku, ka nekāds ārsts viņš nebija. Ārsts, kurš pieļauj nenobriedušam organismam uzlikt tādu slodzi! Man galva sāk sāpēt, kad es atceros vien!

— Ai, sargi savu veselību! Es nezinu, kā es pārdzīvotu to, ja ar tevi kas slikts notiktu!

— Ak, es jau vienmēr esmu turējusies, kādreiz varbūt pāri spēkiem. Toreiz, kad, malku nesot, salauzu kāju un kad mani tie neprāši tik ilgi noturēja slimnīcā... Viņi taču varēja ieģipsēt un atlaist. Bet vai viņi ko saprot? Tevi, nabadziņu, atstāt vienu pašu! Kā tikai tu badā nenomir!

— Jā, ēdnīcā nekāds prātīgais uzturs vis nav, — viņš domīgi piekrita.

— Ir gan starpība, ko? Jā, un vienam pa nakti palikt tādā piepuļējušā, galīgi neuzkoptā dzīvoklī! Es saprotu, ko tas tev maksāja! Bet ko es varēju darīt? Es gan pēc tam kādreiz domāju: vai tad nevarēju kaut ar palagiem nolaisties no tā trešā stāva un attecēt pie tevis?

— Es pārcietu, — viņš sacīja aturīgā virišķībā.

— Manu milulīt, cik tu tomēr esi stiprs! Cits tavā vietā nebūtu izturējies. Ak, kad es iedomājos, kā dzīvoklī izskatījās, kad pārnācū! Un tev to nācās redzēt augu dienul!

— Jā, diez kas jau nebija vis, — viņš atkal piekrita.

— Šausmas tās bija, nevis diez kas. Ak, mans dēls, mans dēls, ko visu tev nācies pārciest! Un kad viņi gribēja tevi iesaukt! Tevī! Lai tu tur bojā aizej, ko? Vai viņiem visādu puiku trūkst? Lai ņemtos, vai man žēl, viņiem karadienests vajadzīgs kā ēst, bet tevī!

— Un gandrīz būtu paņēmuši.

— Ārsti, es vēlreiz saku, ārsti! Viens tiesā mani gribēja sūdzēt, kad viņam teicu, ka manam dēlam nekādas izmeklēšanas nevajag, es, viņam teicu, no galvas varu nostāstīt jums priekšā, kas viņam kaiš, un viņam kaiš daudz kas! Vai mīlošas mātes aci var aizstāt kaut kādi instrumenti? Es ar sirdi jūtu, ka manam dēlam nav vietas tai barā! Tur taču galīgi apspiež individualitāti!

— Matus liek apgriezt, — viņš teica bezgala nicīgi.

— Redzi nul Apgriezt matus! Vai tu kāds katordznieks?

— Nē! — viņš lepni atsaucās.

— Ja tikai padomā... Labi, ka man deva padomu aiziet no darba, un tagad tu esi mans vienīgais apgādnieks!

— Es jau visu darītu...

— Neko tev nevajag, pietiek, ka tu skaities strādājam! Tu ar savu veselību! Pa sanatorijām tev vajadzētu dzīvot!

— Pēc velna garlaicīgi, — viņš neapmierināti noteica.

— Veselības dēļ jānes ne tādi vien upuri. Tavas mīļās mātes dēļ. Un ja nu tev kas notiek? Tevis dēļ es strādāšu vēl vairāk! Vai vari iedomāties, es neskaitos darbā, bet tagad raujos divreiz vairāk!

Iestājās klusuma brīdis, viens no tādiem, kuri nav īsti patikami. Viņš laikam tāpēc noklepojās un tad teica:

— Zini, man laikam būs jāprecas.

— Tev?

— Nu jā. Visi precas.

Viņa ilgi skatījās viņā. Ļoti ilgi. Tad viņa vilcinādamās sacīja:

— Bet vai tas... ir nepieciešami?

— Es domāju, jā.

— Vai tu viņu tā mīli? — viņa maigi vaicāja.

— Protams. Visi, kas precas, mīl. Bez šaubām.

— Bet ja vēlāk izšķiras?

— Ja vajag, izšķiras, protams. Tas ir pēc likuma. Likums paredz šķiršanos.

— Paredz... Bet tu vēl esi tik jauns! — viņa iesaucās ar cerībām balsī.

— Akcelerācija, — viņš atteica nepacietīgi. — Vai tad tu par to neesi dzirdējusi? Es jau to nesaku, zinātnieki saka. Viņi saka, tagad...

— Un tomēr tu esi jauns. Vai tev ar mani slikti? Nu pagaidi vēl!

— Gaidīt, gaidīt, lo vien es dzirdu — gaidīt! No rīta tu aizej uz darbu — gaidi nu mājās! Cik ilgi es tā varu?

— Bet kādam taču par visu jāgādā, — viņa bailīgi iebilda.

— Es jau tev nepārmetu. Bet tev vajag padomāt arī par mani. Vai tu gribi, lai es iepazīstos ar šaubīgiem draugiem? Noklīstu no ceļa? Tu to gribi, jā?

— Kā tu vari tā runāt! — viņa ievainanājās. — Bet uzreiz precēties...

— To taču nevar pamazām, — viņš paskaidroja.

— Un mūsu dzīvoklis... Kur tad mēs visi te saspiedisimies?

— Protams. Tas var radīt tev neērtības. Es tiešām nebiju iedomājies. Kas gan ir mana nākotne pret tavām pierastajām ērtībām? Nevajag, nē, un nerunāsim vairs par to, pat ja tas maksātu manu dzīves laimī!

— Nerunā tā, — viņa žēli teica. Viņai bija platinblondi mati. Tādi mati ir ļoti izdevīgi, tad ne velna nevar saprast, cik tev jau sirmu. — Nerunā, es kaut ko izdomāšu. Izdomāt var vienmēr.

— Es nespēju pieņemt tavu uzupurēšanos, — viņš drūmi teica un sāka skatīties uz televizoru, lai gan tur nekā nerādīja. Tas tikai liecināja, cik viņš satriekts. Un māte asiņojošu sirdi vērās viņā, un viņa saprata, ka nevar... ka nedrīkst... Viņa atcerējās: viņai bija māsa. Īsta ragana, tas tiesa, tāpēc jau viņas nesatika. Bet māsa bija divas istabas, viena, jāteic, gan gauži maziņa, un tomēr tā bija istaba. Un ar māsu, arī ja tā būtu ragana, iespējams salabt. Daudz ko var izdarīt, ja ar to iespējams veicināt kādu dzīves laimi.

Viņa maigi raudzījās dēlā, un viņas skatienā bija gaišs solījums.

Viņa domāja par to mazo istabiņu. Un viņa jau varēs katru dienu atskriet šurp un te visu sakopt, jaunie ir tik aizkustinoši nepraktiski.

Viņa būtu ļoti izbrīnījusies, zinādama, ka dēls šai mirklī domā par to pašu mazo istabiņu.

Un, ja viņa to zinātu, viņa domātu, ka tas tikai apliecina viņu abu dvēseju tuvību.

Un droši vien būtu vēl laimīgāka.

LAIMONS PĒLMANIS

MŪŽGAIS DZINĒJS

Jo atbrīvoju stikla taru.
Jo biežāk uzmetu es garu,
Bet, nododot šo tukšo taru,
Es pilnu taru dabūt varu.
No tās es atkal metu garu
Un atkal atbrīvoju taru...

Nu, kā gan apstāties lai varu,
Ja atkal jānes nodot taru?

V. Ikzariņš

IRONISKI RIKOŠĒTI

Sāka otram bedri rakt ar ekskavatoru — gluži cits darba ražīgumst

*

Bērņībā iemācījās runāt, pieaudzis — buldurēt.

*

Uzskatīja, ka sabiedrība viņam pateicību parādā, kaut gan tai aizdevis bija tikai dusmas.

ANDREJS SKAILIS

SUDRABKĀZAS

SKEČS

Darbojas:

Sebastiāns — jubilārs

Pirmais kolēģis

Otrais kolēģis

Vabolinieks — arodkomitejas priekšsēdētājs

Jipte — grammatvedis

Viesību nams. Skapis. Bagūlīgi klāts galds. Ziediem apvītā krēslā sēž Sebastiāns. Pa labi no viņa Pirmais kolēģis, pa kreisi — Otrais.

Pirmais kolēģis. Atļaujiet man teikt dažus sirsnīgus vārdus! (*Pieceļas un paceļ glāzi.*) Mīlais jubilār! (*Pieceļas arī Sebastiāns.*) Šajā sirsnīgajā brīdī mēs esam dziļi saviņoti...

Otrais kolēģis. Ļoti dziļi!

Pirmais kolēģis. ...jo šāda jubileja cilvēka dzīvē ir tikai vienreiz. Tā nekad vairs nenāks... Tā nenāks vairs...

Otrais kolēģis. It nekad!

Pirmais kolēģis. Un tāpēc... Man trūkst vārdu... (*Apkampj un bučo Sebastiānu.*)

Otrais kolēģis. Man arī trūkst! (*Apkampj un bučo Sebastiānu.*)

Sebastiāns. Paldies, mīlie kolēģi! Jūsu sirsnīgos apsveikumus es neaizmirsīšu nemūžam! (*Aizkustināts izšņauc degunu.*)

Pte durvīm klauvē.

Sebastiāns. Lūdzu, iekšā!

Ienāk Vabolinieks ar modinātāju rokās. Sebastiāns sleidzas Vaboliniekam priekš.

Pirmais kolēģis (*bijīgi*). Ko es redzu!

Otrais kolēģis (*bijīgi*). Kāds gods!

Vabolinieks izvelk no kabatas zīmīti un sāk lasīt.

Vabolinieks. Cienijamais jubilār, dārgais kolēģi Sebastiān! Kantora vadības, vietējās komitejas un personīgi savā vārdā es apsveicu tevi ar ievērojamo notikumu — ar tavām sudrabkāzām! (*Pirmais un Otrais kolēģis aplaudē.*) Šajā brīdī tu, cienijamais jubilār, droši vien dvēseles acīm atskaties uz noieto dzīves ceļu...

Sebastiāns. Jā, es atskatos!

Vabolnieks. ...un redzi, ka ceļš nav bijis viegls.

Sebastiāns. Tas bija ļoti grūts ceļš!

Vabolnieks. Tomēr tev, cienijamais jubītār, pieticis iekšēja spēka, lai aizietu līdz mirdzošam mērķim, līdz sudrabkāzām! (*Pirmais un Otrais kolēģis aplaudē.*) Tā ir varonība! (*Pirmais un Otrais kolēģis aplaudē.*) Sajā sakarībā kantora vadība kopā ar vietējo komiteju nolēma pasniegt tam darbiniekam, kam pirmajam būs sudrabkāzas, vērtīgu dāvanu! Lūdzu!

Pirmais kolēģis. Urā!

Otrais kolēģis. Urā!

Vabolnieks pasniedz modinātāju Sebastiānam. Modinātājs sāk zvanīt.

Sebastiāns. Jūtos bezgala aizkustināts!

Vabolnieks. Lai tas iezvana tev laimīgas stundas!

Nokludz durvis, ieskrīn Jipte ar portfeli padusē un izrauj Sebastiānam modinātāju no rokām. Modinātājs aplūst.

Pirmais kolēģis. Ko tas nozīmē?

Otrais kolēģis. Vai viņš nav traks?

Jipte. Man kā grāmatvedim jāatbild par finansiālo operāciju likumību. Un šī iemesla dēļ es biju spiests iejaukties.

Vabolnieks. Apžēlojies! Kādas nelikumības tu šeit saskati?

Jipte. Modinātājs par kantora līdzekļiem tika nopirkts tam darbiniekam, kam pirmajam būs sudrabkāzas.

Vabolnieks. Pareizi!

Jipte. Bet es apšaubu, vai mūsu kolēģim Sebastiānam vispār ir sudrabkāzas!

Pirmais kolēģis. Kāds nedibināts apvainojums!

Otrais kolēģis. Lai nekauņa atvainojas!

Jipte. Mierīgi, mierīgi! Ja atļauts jautāt, kur ir jubilāra sieva?

Vabolnieks (*iztrūcies*). Jā, kur ir Sebastiana sieva?

Sebastiāns. To es nezinu un negribu zināt! Mēs šodien savu laulību šķīrām.

Visi, izņemot Jipti, ir stipri pārsteigti.

Pirmais kolēģis. Tas nevar būt!

Otrais kolēģis. Sebastiān, nejokol

Jipte. Viņš nejoko. Viņa laulība šodien patiešām ir šķirta!
Vabolnieks. Skandāls! Šķirts vīrietis svin sudrabkāzas!
Sebastiāns. Un kāpēc ne? Sudrabkāzas svin tad, ja cilvēks
divdesmit piecus gadus ir nodzīvojis laulībā.

Jipte. To mēs zinām.

Sebastiāns. Par ko tad jūs uztraucaties? Es šodien šķīros no
sievas piecpadsmitos un trīsdesmit minūtēs, bet toreiz, pirms divdes-
mit pieciem gadiem, apprecējos divpadsmitos nulle nulle. Tātad mans
laulības stāžs ir trīs stundas un trīsdesmit minūtes lielāks nekā ofi-
ciāli nepieciešams.

Pirmais kolēģis (*priecīgi*). Tādā gadījumā viss kārtībā!

Otrais kolēģis. Es vienmēr esmu teicis, ka Sebastiāns ir
goda vīrs!

Vabolnieks. Protamst (*Paņem no Jiptes modinātāju un pa-
niedz to Sebastiānam.*) Ņem, jubilār, mūsu dāvana tev picnākas pil-
nīgi likumīgi!

Jipte otrreiz izrauj modinātāju no Sebastiāna rokām.

Jipte. Nekas viņam nepienākas! Es nejauši uzzināju, ka viņš
ir precējies nevis pirms divdesmit pieciem gadiem, bet pirms trim ga-
diem!

Vabolnieks. Vai tas var būt!

Pirmais kolēģis. Tie noteikti ir meli!

Otrais kolēģis. Sebastiān, sūdzi grāmatvedi tiesā par ap-
melošanu! Mēs būsim tavi liecinieki!

Sebastiāns. Kāpēc sūdzēt? Es patiešām apprecējos pirms
trim gadiem.

Vabolnieks. Blēdība! Zemiska blēdība!

Pirmais kolēģis (*joti sašutis*). Sebastiān, tu par saviem ko-
lēģiem nirgājies!

Otrais kolēģis. Fui, fui un vēlreiz fui!

Sebastiāns. Mīļie draugi, es patiešām esmu nodzīvojis lau-
libā divdesmit piecus gadus!

Jipte. Kāds absurds! Pirms trim gadiem viņš apprecas, bet lau-
libā nodzīvo divdesmit piecus!

Vabolnieks. Vai tu mūs uzskati par idiotiem?

Sebastiāns. Tūlīt jūs visu sapratīsiet! Man, redziet, ir bijušas vairākas sievas.

Visi saskatās.

Jipte (*skeptiski*). Vairākas?

Sebastiāns. Nu jā. Nekur nav teikts, ka cilvēkam laulībā divdesmit pieci gadi jānodzīvo ar vienu sievu.

Pirmais kolēģis (*domīgi*). Tas patiešām nav teikts...

Otrais kolēģis. Atklāti sakot, es šaubos, vai nodzīvot divdesmit piecus gadus ar vienu sievu vispār ir iespējams.

Vabolnieks. Starp mums runājot, es arī šaubos.

Jipte. Tādā gadījumā nevajag svinēt sudrabkāzas!

Sebastiāns. Ūja, kāpēc ne? Sakiet, cik ilgs darba stāžs nepieciešams vīrietim pensijas saņemšanai?

Jipte. Divdesmit pieci gadi.

Sebastiāns. Un vai tiek prasīts, lai tie būtu nostrādāti vienā darba vietā?

Jipte. Šāda prasība netiek izvirzīta.

Sebastiāns. Nu, lūk! No svara ir vienīgi faktiski nostrādātais laiks.

Jipte. Bet vai tu savu nostrādāto... atvainojos, laulībā pavadīto laiku vari ar dokumentiem pierādīt?

Sebastiāns. Protams!

Viņš izņem no skapja papīru žūksni.

Sebastiāns. Lūk, te ir manas laulību apliecības! Atliek vienīgi saskaitīt kopējo laulības stāžu!

Jipte izņem no portfeļa skaitāmos kauliņus.

Jipte. Sākam!

Sebastiāns cilā papīrus, Jipte klabina skaitāmos kauliņus. Pārējie uzmanīgi skatās.

Sebastiāns. Divi gadi... viens gads... pieci gadi... viens gads... viens gads... trīs gadi... seši gadi... divi gadi... viens gads... trīs gadi... Nu, cik sanāca?

Vabolnieks paņem modinātāju un pasniedz to Sebastiānam. Pirmais un Otrais kolēģis aplaudē. Jipte, pagriezies sāpus, steidzīgi kaut ko skaita uz kauliņiem.

Sebastiāns. Paldies, dārgie kolēģi, paldies!

Jipte, beidzis skaitīt, atkal izrauj Sebastiānam modinātāju no rokām.

Pirmais kolēģis. To grāmatvedi vajag sviest ārā!

Otrais kolēģis. Aiz čupras un aiziet!

Vabolnieks grīb ķerlies Jiptem hlāt, bet Jipte pabēg gabaliņu tālāk.

Jipte. Acumirkli! Jūs teicāt, ka pulkstenis esot nopirkts tam kantora darbiniekam, kam pirmajam būs sudrabkāzast!

Vabolnieks. Teicu!

Jipte. Tad pulkstenis pienākas man! Es nupat izrēķināju, ka manas sudrabkāzas bijušas pirms mēneša.

Sebastiāns piesteidzas pie Jiptes un dedzīgi krata viņa rohu.

Sebastiāns. No visas sirds apsveicu!

Pirmais kolēģis. Mani kvēlākie laimes vēlējumi!

Otrais kolēģis. Kāds pārdzīvojums! Kāds prieks!

Abi bučo Jipti. Vabolnieks paķer skaitāmos kauliņus un, pagājis sāņus, kaut ko skaita.

Jipte. Es mīji ielūdzu visus klātesošos kolēģus rīt savās sudrabkāzu svinībās!

Vabolnieks, beidzis skaitīt, izrauj modinātāju Jiptem no rokām.

Vabolnieks. Manas sudrabkāzas bijušas pirms gada! Ielūdzu visus klātesošos kolēģus parīt savās sudrabkāzu svinībās!

Pirmais kolēģis paķer skaitāmos kauliņus un skaita. Otrais kolēģis skaita uz pirkšiem.

Pirmais kolēģis. Manas sudrabkāzas būs pēc nedēļas! Ielūdzu visus klātesošos!

Otrais kolēģis. Manas būs pēc divām nedēļām! Ielūdzu visus klātesošos!

Vabolnieks. Kantoris tiek slēgts! Visi svīn sudrabkāzast! Urāt! Sebastiāns, Jipte, Pirmais kolēģis, Otrais kolēģis. Urāt!

J. GAMBITS

PĒPERKOKA ATKLĀTNE

Kad līdz pārvaldes spartakiādes sākumam bija atlikušas piecas dienas, mēs pēkšņi uzzinājām, ka šaha komandā jābūt četriem vīriem un vienai sievietei.

Vēsts bija tik nepatikama, ka mūsu vīrišķīgais un vienmēr savaldīgais komandas kapteinis sāka vaimanāt kā mūždien nervozais garderobists Pēperkoks.

— Kauss ir zudis! Kauss ir zudis!... Nepilnu komandu nepielaidīs pie sacensībām...

Stāvoklis patiešām nebija no patīkamajiem. Vienīgo mūsu kantora sievieti Lienīti iemācīt spēlēt šahu bija mēģinājuši visi kantora darbinieki, taču bez mazākajiem panākumiem. Bandinieku gājienus Lienīte iegaumēja gluži ātri, bet tālāk lieta nekustējās ne par soli uz priekšu. Laidņus viņa jauca ar torņiem, dāmas ar karaļiem, bet ar zirdziņiem taisīja tik neatkārtojamus lēcienus, ka pat visaukštasinīgākie skolotāji uz visiem laikiem atmeta domu kādreiz iemācīt Lienītei šo karalisko spēli.

Sajā bezcerīgajā brīdī, kad likās, ka viss jau ir zaudēts, ierunājās mūždien nervozais garderobists Pēperkoks:

— Atļaujiet man pamēģināt sagatavot mūsu komandas piekto gal-
diņu...

Mēs visi, protams, sākam smieties:

— Meistarkandidāts Dūja nevarēja iemācīt, pirmās klases šahists
Murkāns nevarēja, otrās klases spēlētājs Pabļoda nevarēja, bet tu,
lūk, iemācīsi. Smieklī nāk! Pats knapi gājienus proti...

— Tas nekas... — Pēperkoks neapvainojās. — Es jau nemaz ne-
saku, ka iemācīšu Lienītei spēlēt šahu. Es tikai saku, ka iemācīšu
savu atklātņi un Lienīte katrā mačā gūs vismaz puspunktu.

Kā jau teicu, stāvoklis nebija no patīkamajiem, tāpēc, mazliet ap-
spriedušies, mēs piekritām un ar nepacietību sākam gaidīt pirmo
spēli.

Rezultāts izrādījās pārsteidzošs: Lienīte ieguva nevis pusīti, bet ve-
selu punktu Lūk, kā tas notika.

Kad Lienītes pretiniece bija nosēdusies viņai pretī, mūsu šahiste
vispirms paskatījās savā rokas pulkstenī, pēc tam partneri acīs un
tad sāka skaitīt no galvas pasaciņu, ko viņai bija iemācījis gardero-
bists Pēperkoks.

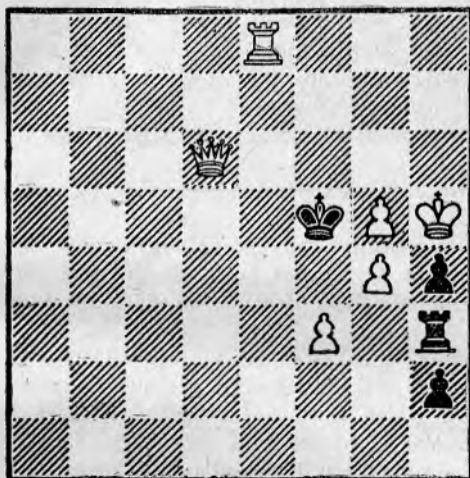
— Žēl, ka man ir tik maz laika... Būs jāspēlē karaļa gambīts.
To, starp citu, ļoti bieži izmantojuši pasaules čempioni Alehins, Tāls
un Spaskis. Un guvuši zibenīgas uzvaras. Arī Andersens spēlējis ka-
raļa gambītu. Vai atcerieties viņa nemirstīgo partiju ar Kizericki?
Pretinieks dabūja matu jau divdesmit trešajā gājienā!

Jā, žēl, ka man ir tik maz laika... Citādi es spēlētu kādu slēgto
atklātņi. Sicīliešu vai franču. Kopš es iepazinos ar lielmeistara Fišera
daiļradi, man patīk kombinācijas sagatavot ar mierīgu pozicionālu
spēli. Arī Botvīņņiks un Smislovs tā rikojās. Vai zināt Botvīņņika
slaveno partiju ar Kapablanku?

Jā, žēl, ka maz laika... Varbūt gribat neizšķirtu?

— Nē, nē, man ir vēl mazāk laika! — iesaucās pārbiedētā preti-
niece. — Es padodos bez spēles!

NO OSTAPA BENDERA PARTIJĀM

Sajā partijā, ko lielmeistars spēlēja kādā simultanspēlē, viņš zibenīgi izdarīja gājienu g2—g4 un, līdzjūtīgi paskatījies uz partneri, teica:

— Jums matiņš, godājamais!

Kamēr apstulbušais pretinieks mēģināja aptvert notikušo, skalitāju zālē sākās aizdomīga sačukstēšanās.

Kāpēc, godājamais lasītāj?

PAPILDLITERĀTŪRA

Var jau gadīties, ka dažu ļoti izvēlīgu lasītāju materiāli, kas ievietoti «Dadzī—78», uzjautrinās nepietiekami. Šiem grūti sasmidzināmajiem lasītājiem var ieteikt iepazīties ar papildliteratūru, citiem vārdiem sakot, ar to grāmatu klāstu, ko šajā gadā laidis klajā izdevniecība «Liesma».

Droši vien būs maz tādu lasītāju, kuri bez smaida varēs lasīt Valda Artava jauno dzejoļu grāmatu «**Knaibles**». Tajā būs labākie jau lasītie darbi, kā arī pilnīgi jauni satīriski dzejoļi un literāras parodijas.

Ļoti savdabīga būs Jezupa Laganovska grāmata «**Nopietni un pa jokam**». Kaut gan šis darbs iznāks visnotaļ nopietnajā sērijā «Rakstnieki par literatūru», tanī bez akadēmiski nopietniem literāriem rakstiem atradīsim arī jautras replikas un parodijas.

Savā trešajā humoresku krājumā «**Savas centības upuri**» J. Juzefs centīsies pierādīt, ka ne visi vaļasprieki sagādā prieku, ka vētra dažreiz var sacelties arī kafijas tasē, ka Zaķītis nemaz nav visbailīgākais radījums pasaulē.

Par mazajiem lasītājiem ir parūpējies dzejnieks Laimons Pēlmanis. Viņa grāmatīņā «**Jautrais zooparks**» netrūks ne zvēru, ne smieklu.

Krievu valodā humora cienītāji varēs lasīt dzejnieka Nauma Altšūlera jautro izlasi «**Daiļrades pēdas**». Autors tanī kā vienmēr ar vieglu smaidu stāstīs par cilvēku vājbām un ar dzēlīgu sarkasmu šaustīs blēžus, liekēžus un haltūristus.

Iznāks arī latviešu rakstnieku satīrisko stāstu izlase krievu valodā. Tanī būs pārstāvēti A. Bauģis, M. Birze, A. Grigulis, Z. Grīva un citi literāti, kas nenopietnos joku stāstus uzskata par nopietnu lietu. Grāmata noteikti būs ļoti jautra, jo to sastādījis tāds zvērīnāts humorists kā Jezups Laganovskis.

Tabulkalendārs 1978. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—249
Jautrais šahs	250—252
Mazajiem «Dadzā» lasītājiem	253
Papildliteratūra	254
Tabulkalendārs 1979. gadam	255